

מאמרי החומש

* * *

אבני הדרך של כנסת ישראל

* * *

מיוסד על חכמי חרשים
בספרותם

* * *

יעקב לנדו

הקדמה

ידוע מאמר חכמינו ז"ל מעשי אבות סימן לבנים, והסבר הדבר בהרחבה הוא ע"פ דברי הגר"א בפ"ה מספד"צ שכתב בלשון זו: וכן כל מה שכתוב באבות ומשה וישראל הוא בכל דור שכולם מתגלגלים נצוציהם בכל דור וכן כל מעשיהם מאדם עד סוף התורה הוא בכל דור כידוע [בשער הגלגולים]. וכן הוא בכל אדם ואדם לבד. עכ"ל.

והענין הוא, שכל דור בא לתקן ענין מסוים, ולכן יש בו כלפי אותו תיקון ובחינה את כל השלבים של ההתחלה, ההקמה בסוד יציאת מצריים, הנפילה, בסוד דור המדבר, התקומה, בסוד בנין בית המקדש וכו'. וניתנים בו בתחילתו של הדור הכוחות הנדרשים להשלים את אותו תיקון, כשם שניתן לאדם הראשון כוחות כל הבריאה בשלמותם, ואח"כ מתחיל ההתמודדות שבה יש את ההצלחות והכשלונות, והמלחמה בין כוחות ההעדר לכוחות המשפיעים. יש בו את הנבראים שלהם ניתן כוחות מרכזיים בתפקיד, יש בו את הנבראים שתכליתם לחזק את בנין המערכה בהשתתפותם השקטה, ויש בו את הערב רב המקטרגים ומפריעים. ועל דרך זה בפרטות, לכל אדם יש תפקיד וניתן לו הכוחות למלא אותו, ובמשך חייו הוא רצוף עליות ומורדות, לפעמים בסדר גודל של פספוס התפקיד, ועדיין יש לו היכולת לבנות בית שני, ואף בית ג'.

לאור הדברים הנ"ל ישנה חשיבות אישית לכל אדם, ללמוד את מאורעות התורה שהם שרשי מאורעותיו האישיים, ומהם ילמד את דרכי הפעולות, ההתמודדות, ההסתכלות הנכונה על הנסיונות והתפקידים שמזדמנים לו במשך שנות חייו.

ולכן סדרתי לימוד מאורעות התורה על סדר הפרשיות, ועיקר העיסוק הוא בכללי המאורעות, כמו נתינת השבת, יציאת מצרים,

מתן תורה, בניית המשכן, ובאישים המרכזיים, כמו אדם הראשון, נח, האבות הקדושים, ודור המדבר.

ואין ספק שזה חלק מתפקיד האדם ללמוד דברים אלו ולנסות לדלות יסודות ושרשים לתפקידיו ככל האפשר. וכל הכתוב כאן הוא כטיפה מן הים הגדול.

- **קורא נעים**, הצעתי בל תתחיל לקרוא בחיבור זה מפרשת בראשית, אלא מפרשת נח, ולא הוקדמו מאמרים עמוקים אלו אלא משום שכך הוא סדר פרשיות התורה, אבל הקורא המתחיל יונעם לו להתחיל קריאתו בפרשת נח ואז יכון דרכו!

תוכן העניינים:

מאמרים בביאור מהותה ותוכנה של שבת.....	ו
העמדת תולדות, ואופן השפעת החינוך.....	טז
תיבת נוח הצלה רוחנית.....	יט
השינוי בתפקידו של אברהם אבינו מעת בואו לארץ ישראל:	כב
מצוות מילה – השלמה והסרת מסך:	כח
יצחק בתפקיד מצחק.....	לא
מאמר א - ההבדל בין עבודתו של יצחק לעבודתו של יעקב.....	לד
כוח ההתמודדות של יעקב וסוד ההצלחה.....	לו
מאמר ב: - שלמותו של יעקב בבית לבן.....	לז
יציאתו של יעקב מארץ ישראל.....	מב
סודו של הסולם.....	מד
מאמר ארבע מאות שקל כסף.....	מו
המנחה ששלח יעקב, וסוד מלחמת עשיו ביעקב.....	מז
המלחמה והנצחון.....	נ
השפלות וההשפעה.....	נא
הכלילות וההתכללות - שני דרכי הגאולה.....	נה
המשכת הנס דרך מצוה דמנורה.....	ס
הטבת הנרות והעלאתם.....	סב
תיקונו של יוסף.....	סד
יעקב ויוסף בפעולתם המשותפת.....	סו
הגלות שורש הגאולה.....	ע
גלות מצריים בתור בנין האומה.....	עה
לא איש דברים אנכי.....	עח
הנהגת האבות והנהגת משה.....	עט
יציאת מצריים שבכל יום.....	פג
יסוד נפלא.....	פה
ביאת יתרו.....	פו
כוח היחיד - יתרו.....	פז

עשרת הדברות ומתן תורה ..... פח
תכליתו של מתן תורה ..... צא
בניית המשכן ..... צג
בגדי כהונה – קדושתם, תפקידם, סודם, ומהותם ..... צח
חטא העגל: ..... קא
המשכן והתפילה ..... קד
הסוכה והמשכן ..... קה
מיתת בני אהרן - הקדושה והכבוד ..... קט
מעלתם של הכהנים – ועובדי ד' ..... קיג
תפקיד הבכורות והלויים – המקבלים והמשפיעים ..... קיח
חג השבועות - בשעה שהקדימו וכו'. ..... קכב
תכלית מתן תורה וקביעת יום חתונתו ..... קכה
חטאם של מרגלים ..... קכז
מחלוקת קרח ..... קל
חטא מי מריבה לשעה ולדורות ..... קלד
קנאותו של פנחס ..... קלה
42 התחנות שבמסע החיים ..... קלח
שברי לוחות בארון החיים - משנה תורה ..... קמו
נחמה וגאולה ..... קמט
עליית הרגלים ..... קנ
התשובה משורש שבירת הכלים ..... קנב
תשובה מעיקר חידוש הבריאה ..... קנו
ארבעה הם קטני ארץ והמה חכמים מחוכמים ..... קס
הוספות לציונים ומקורות ..... קסד

מאמרים בביאור מהותה ותוכנה של שבת

[יבואר המשמעות שביום זה שבת מכל מלאכתו]

השבת אות היא ביני ובין בני ישראל; אמרו חכמינו בלשון זו: אמרה שבת לפני הקב"ה לכולם מצאת בן זוג, ולי לא מצאת, אמר לה הקב"ה כנסת ישראל היא בת זוגך.

הוי אומר בשבת ישנו קשר מיוחד בין הקב"ה לכנסת ישראל, כך שביום השבת הקב"ה קרוב לעם ישראל בקירבה מיוחדת, שיסודה בזה שביום זה שבת הבורא מבריאת עולמו.

עלינו להבין איך זה ששביתת הבריאה מהווה סיבה לקירבה יתרה של הקב"ה, ולשם כך נעמיק לחקור על הנהגת ד' ושפע אורו ביום השבת.

מאמר א. עליית העולמות בשבת:

שבת מלשון **שב** למקורו, והוא ענין עליית העולמות ושובם למקורם ושרשם, וכמאמר ביום השביעי **נתעלה** וישב....

בספרי הח"ן כתוב שבשבת עולים העולמות למעלה, ומצינו מאמרים שונים בספרי החסידות בביאור הענין, איזה עולם עולה, ומהו אופן העליה¹.

וצריכים אנו לבאר את מהותה של ענין העליה, עד"ז;

¹ ראה מקורות בסוף הספר.

כל הארת אין סוף הבאה ומשתלשלת במושכל או במורגש של איזה ספירה², יש בו את החלק שהוא עיקר תכנו ומהותו העצמית, ויש בו את החלק שיש לו בתור משפיע לאור שתחתיו המקבל והמונהג ממנו, וכאשר מתפשטת הספירה מבחינת השפעתה אזי ממילא היא עולה להיות נכללת ולקבל ביתר שאת מאור שמעליה, שהלא באמת כל דרגה יש בה תשוקה לקבל הארה יתרה ממנה³ ומאידך להשפיע לאור שמתחתיו⁴, ובעודה בהשפעה זה גורם בה צמצום שלא תוכל לקבל בשלמות מאור שמעליה, אולם בהתפשט ממנה הבפועל של ההשפעה שבה ממילא לתשוקתה הטבעית לקבל, ואז היא עולה למדרגה של העולם שמשפיע עליה. והוא שינוי בעצם ההשכלה וההרגש.

ובשבת שהבורא שבת מכל מלאכתו אזי אורות ההשפעה [בכל דרגה שבהם] אינם צריכים להתלבש בבחינה של המשפיע שבהם, שבחינה זו היא הבחינה שהם מציירים במושכלם [- בספירות המוחין] או בהרגשתם [בספירות המדות], את העולם שמקבל מהם שהוא בדרגה פחותה מהם, וכשהם בציור זה ותוכן ענין זה מקיף מהותם הם בירידה וצמצום, אבל בשבת ששבת מכל מלאכתו הם מציירים את השייכות שלהם בתור חלק מציור והָרְגֵשׁ העולם שמעליהם, שזהו התשוקה האמתית של כל דרגה להיכלל בדרגה שממנה באה ונשתלשלה,

---

² יש שסידו לחלק הספירות באופן זה מושכל – חב"ד, מורגש – חג"ת, מוטבע – נה"י. ומפרשים כפשוטו שהמדות הם הַרְגֵשׁ של הנתינה וההשפעה, והמושכל הוא הַשְׁכָּל שבזה. והיינו שהקב"ה נתלבש בהשכלה של הנהגת הנבראים והתגלותו איליהם, וּשְׁכָל זה מלובש גם בהרגשים של רצון להשפיע ולהנהיג כפי שגזרה החכמה. ויש את הרקת השפע בפועל שהוא נה"י, וזהו כגרון ביד מדות השפע [ובמק"א נתבאר בהרחבה].

³ מקור לכך, ראה רמב"ן שיר השירים א ב, וכן בהמשך הפסוקים שם.

⁴ בהרחבה, על הסתירה שיש בכל עולם בין תכונת המשפיע שבו לתכונת המקבל, ראה בפרשת נח.

וכאשר היא בציור זה ממילא אכן היא משתייכת יותר לעולם שמעליה, ושוב הכל אכן עולה ממדרגה למדרגה.

זהו ענין העליה בכללות, [נומה שבכל אחד מהמאמרים הנ"ל מדברים על בחינה ועולם אחר שיש לו עליה, אינו סתירה, שהלא אכן הכל עולה, ואפשר להתבונן בכל אחד מהעליות].

אולם בתו"א מפרש שבשבת ישנו עליית הממלא בסובב, ויש לפרש דבריו על דרך יסודו במאמר הידוע של יביאו לבוש מלכות ששם מפרש שכל חיות והארת הכלים⁵ הוא מכוח אור הסובב⁶, שרק שם בהארת הסובב יש שורש לבחינת הגבול, לפי שבעולם כה מופשט וגבוה אין חילוק בין גבול ללא גבול, [וע"ד יסודו של הר"מ גבאי בעבודת הקודש שבא"י יש שורש גם לגבול, לפי שאינו מחסרו]. ולכן כאשר הכלים משתוקקים לעלות מעבר לדרגתם הרגילה ע"כ הוא מגילוי הארת הסובב בהם ביתר שאת והשכלה והרגשה, ובבחינה היותר אין סופית וכוללת שלו. וזהו עומק דבריו שהעליה הוא עליית הממלא בסובב. ודו"ק בכל זה.

ומשמעות הדברים שבשבת כל העולמות מרוממים יותר, ובכך נקל גם על האדם המשכיל על דבר ד' להתרומם מהמאווים החמריים ולחיות בצל תשוקת קרבת ד'.

⁵ - כינוי לכל המהויות בעלי הגבול והמידה.

⁶ שכל העשייה הגשמית וכן ענין הגבול והכלים חיותם מהארת הסובב אשר היא חיותם באופן מקיף וסובב, ולכן אין מהותם הגבולי והמעשי מגרע וסותר לאורם האלוקי המחיה אותם. שרק בהארת ממלא על כרחך מהות הדבר המואר עליו להיות רוחני כיון שחיות אי"ס ממלא אותו, אבל בהארה דסובב אין גשם ולא עשייה חוצצת ומונעת האור המקיף אותו.

מאמר ב. עונג שבת :

וקראת לשבת עונג - וישמחו בך ישראל מקדשי שמך

הצמח צדק בפרשת בהר, ביאר שעצם מהות השבת, היינו שהעולמות והספירות שבים למקורם⁷, זהו דבר הנעשה מאיליו, [*והוא תכונה הקיימת בעצם האצילות שיש בה התשוקה לידבק במקורה, וממילא כשכלה תפקיד השפעתה היא שבה למקורה*]. אבל ישנם דרגות שיחולו ביום שבת קדשינו רק על ידי שישראל יפעלו אתם, וזהו וקראת [-והמשכת⁸] לשבת, ענג, והיינו שרק על ידי עם ישראל ימשך העונג לשבת, וזאת ע"י שידבקו בבחינת העונג הקיים ממעשה בראשית, שעונג זה שיש לבורא מעולמו הוא שורש ויסוד הרצון וסיבה ראשונה להכל⁹;

ולהבין מהי הדרך להמשיך את בחינת הענג בשבת, נקדים מה דפי' הגר"א ז"ל שהעונג מהדבר יבוא רק בהגיע תכליתו, לפי שהעונג הוא מהתכלית של הדבר, ולכן אף שהתכלית קדם לעשיה בבחינת החכמה אבל מאוחר הוא לה בבחינת התגלותו, והתגלות העונג בעשיה הוא רק כשבא אל תכליתו¹⁰, ולהאיר בחינת הענג בשבת, הוא על ידי וקראת, דהיינו כאשר מתקיים התכלית בעשיה, על ידי ישראל שעובדים את הקב"ה, בכך מתגלה העונג שיש לקב"ה במעשה בראשית, דהיינו בקיום התכלית של מעשה בראשית, ובחינה זו של גילוי העונג המתקיימת בשבת **יום התכלית** כמאמר ויכל ביום

⁷ כפי שנתבאר במאמר א.

⁸ מלשון, קורא לה והיא באה.

⁹ להלן, פרשת לך לך יבואר יסוד זה שהתענוג מעל הרצון, והוא שורש הכל.

¹⁰ ראה עוד בעקידה בנעילת שערים מה שכתב על העונג התכליתי, שהוא העונג האמיתי.

השביעי, נעשית על ידי ישראל, שהם מגלים את העונג על ידי שהם מקיימים את תכלית העשיה – עשיית רצון ד' והדבקות בו.

התענוג מהתכלית

והביאור הוא, שהענג הוא ממה שאכן נקלט ההשפעה במקבל, שזה נשלם כשהגיע התכלית של ההשפעה, שאז השפע מאיר באור חוזר, וזה פועל את הענג, ולכן כנסת ישראל פועלת להאיר בחינת הענג במדות ההשפעה, ואף שהתענוג הוא ענין עצמי, מ"מ שיומשך ויתגלה בפעולות ובהשפעות הוא על ידי אור חוזר של המקבל שאכן נמשך לקבל ההשפעה מהמשפיע, וממילא יובן שהכנסיה פועלת במעשיה את גילוי התענוג מהעשיה וההשפעה.

וגילוי זה נתייחד ליום השבת, לפי שכיון שהתענוג הוא העולם וההרגש הגבוה ביותר, לכן רק במצב שעולה הכל למקורו, אז יש להם שייכות בבחינת התענוג, שהיא; שורש וסיבת הכל, ומעל ההשכלה של החו"ב ומעל ההרגש של המדות.

כללו של דבר ישראל עם קדוש הם הממשיכים את העונג והשמחה של התגלות הקב"ה באור פנימי של העולמות.

מאמר ג. תפארת עטה ליום המנוחה :

כוונת הדבר, שבשבת הקב"ה מלביש הנהגתו בספירת התפארת, והביאור בהקדם;

הנהגת ששת ימי המעשה שהיא הנהגת הבורא בששת אלפי שנים שעד ביאת משיח צדקינו, איננה בגילוי מלכותו, ברם יש דרגות וחילוקים בהסתר אור מלכותו ובפרט בין זמן שביהמ"ק קיים לזמן החרבון, ועוד הרבה חילוקי זמנים, ובכללות ההנהגה היא הנהגה של טבע [ו-

הסתר המלכות] עם קצת הארות של הנהגת התורה הנקראת הנהגה ניסית והשגחית¹¹.

ושני הנהגות אלו, הנהגת ההסתר והנהגת ההשגחה, שורשם בשני מיני הארות שהקב"ה מאיר בעולמינו, שישנה הארה למציאות של הסתר והעדר¹², שמציאות זה גם נעשית על ידי הא"ס ב"ה, ויש מציאות של הופעת החכמה והשגחת ד' שהיא עולם החסד¹³ ודכורא [ע"ש הזכר המשפיע]¹⁴. מציאות עולם ההעדר הוא ענין העדר החפץ להיות מושפע מגילוי, אשר שורשו וקיומו מכח הארה הנקראת פרצוף¹⁵ הנוקבא, והוא משתלם מהשפעת פרצוף הדכורא שהוא גילוי שפעת חכמתו והשגחתו.

והכל תלוי במעשי התחתונים באיזה שיעור ישפיע עולם הדכורא על עולם הנוקבא, שכן עולם הדכורא מצד עצמו שהוא הנהגת פרצוף הארת זעיר אנפין אין שפעו משפיע לעולם הנוקבא רק כפי שיעור מעשי הברואים, וכנגד ששת ימי המעשה שהיה העולם חסר וכל יום ויום השלים את עצמו יותר, כך בששת אלפי שנים העולם חסר גילוי מלכות שמים והשגחתו ומעשי הברואים מתקנים ומביאים להריק השפע. רק שאז היה ההשלמה שלא מכח מעשי הברואים ומכיון שנברא עולמו נמסר להם העשיה וההשלמה.

ולעת"ל יהיה עליה לעולם הנוקבא שכבר תהיה אחוזה ודבוקה כולה בגילוי כבודו יתברך ולא יהיה בה שום העדר שאין בו גילוי כבודו והיינו שכל ההשגחה תהיה נסית ולא יושפע כלל מחוקי הטבע וכן

¹¹ ראה בהרחבה, בהקדמת הגר"א חבר להגדש"פ.

¹² וע"ש זה נקרא הגבור והנורא.

¹³ שמידת החסד עניינה השפעה ונתינה עד אין קץ. ומה שמגביל את שפעתה ונותן לה קץ היא מידת הגבורה, שהיא שורש הדין- שהוא סילוק האור.

¹⁴ וע"ש זה נקרא הא-ל הגדול. שהוא כנגד ספירת חסד שהיא גודלת ומתמשכת עד אין חקר [-ולגדולתו אין חקר].

¹⁵ הוא מלשון הארת פנים.

יהיה שפע גדול של חכמה בשיעור שהנבראים יכולים לקבל ללא הסתר של קליפות וכיו"ב.

ביאור הדבר, שלא רק שיתחזק שפע של עולם החסד – ההשפעה, מעולם החכמה, אלא שגם שורש ההעדר שהוא עולם הנוקבא ישתנה מציאות שורשו וישוב להיות העדר שכבר התמלא והושלם ביש, וזהו אמרם שיעלה המלכות לשורשו בבינה שענין הבינה הוא כלי לקבלת החכמה באופן שמתבונן ומנתח ענינה ופרטיה, והיינו שבינה היא בחינה שונה של העדר, שאיננה העדר החפץ ביש שאז רק חלק ממנו נתמלא ביש אלא היא רק העדר מבחינת זה שהיא כלי שמקבל חכמה אבל אין בה חושך אלא כולה אור וזה יהיה מצב עולם הנוקבא לעת"ל¹⁶.

וידוע ששבת היא בחינה של הנהגת הזמן של לעת"ל ואי"צ להאריך בראיות. וביאור הדבר כמו שנתבאר שבשבת היה העולם כבר מתוקן ושלם ולכך גם ההנהגה שלו היא הנהגת השלמות והיינו שאין צריך למעשי הברואים להאיר שפע הדכורא על הנוקבא¹⁷ אלא שהם במצב של זיווג, והיינו שכשיעור מעשי התחתונים בששת ימי המעשה כך כבר נתאחד דרגת שפע של עולם החסד /המשפיע במציאות ההעדר שהוא עולם הנוקבא. ולכך נקרא יום מנוחה שאין צריך עוד לחדש עשיה של הברואים לעורר השפע, אלא כבר הושלם בשיעור הראוי והמתוקן לכל שבת כפי מצב הברואים אז, ויוצא שיש בה עליה קצת

¹⁶ וענין אמרם 'יעלה לשורשו בבינה' היינו שפרצוף אמה שהוא בינה הוא שורש לפרצוף נוקבא, וביאור הדבר, שענין השתלשלות הנהגת נוקבא שהוא העדר אי אפשר שיהא מושפע מכח מהות האין סוף בלי שום אמצעי שאין אפשר הארת העדר מאי"ס ב"ה, ורק דרך פרצוף בינה –אימה שהוא גם כן בחינה מסוימת של העדר שהוא כלי קבלת החכמה והתחלקותה לפרטים שהוא דרגא של גבול, וגבול הוא בחינה מסוימת של העדר וצמצום, מזה נשתלשל גם הארה של העדר מוחלט. ובלעת"ל יתעלה הארת נוקבא לשורשה בהארת ההעדר שבבינה. [וזהו לשון אמה שהיא אמה של הארת נוקבא].

¹⁷ ראה מקורות בסוף הספר.

לעולם הנוקבא גם כן שאינה צריכה את חידוש מעשי הברואים להאיר לה שפע מהנהגת זעיר אנפין [הדכורא]¹⁸.

וזהו הכוונה ביום השביעי נתעלה וישב על כסא כבודו תפארת עטה ליום המנוחה. היינו שספירת תפארת ידוע שהוא הרכבה בין החסד [הנתינה] לגבורה [מידת ההעדר וההגבלה], והיינו הזיווג שבין היש [המשפיע] להעדר [המקבל], שזיווג זה הוא מידה בפני עצמה ואין מצב זה רק מורכב משני דברים אלא ענין חדש שיסודו הוא ההרכבה משני הניגודים של חסד וגבורה. וזהו לבוש שלובש הקב"ה ביום השבת להשפיע במידת תפארת שהוא זיווג החסד והגבורה, ואינו כמו ששת ימי המעשה שהארת פרצוף ההעדר נפרד מהיש וצריך לקבל מהיש ע"י מעשי הברואים ואינם מזווגים מכח עצמם.

---

¹⁸ עפ"י לשון הגר"א בספד"צ (פ"א עמוד יא) וז"ל: כי שית אלפי שנין הן ששת ימין שמתנהג [הקב"ה] בו' קצוות [בשש ספירות שהן חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד שהן מידות ההנהגה, המונהגות מכח ספירות החכמה שהן חב"ד] ושביעי הוא מלכות ומלכות תלויה בבינה וחוזרת אל שורשה. וזהו סוד השבת שאסור במלאכה וכו' ועולם הבא הוא בסוד עטרה שחוזרת לבינה לבטן אמם [היינו פרצוף אמה שמונהג בספירת בינה {מלשון אם הבנים} שהיא שורש של נוקבא] וכו' אלא ששבת אינה חוזרת לשרשה אל בינה אלא בינה מאיר לה שלא ע"י ו' קצוות ששת ימי המעשה, והוא שוה לגביה לכן זמן הזיווג בו.

מאמר ד. שביתה מתחדשת בכל שבת :

דברי המשך חכמה פרשת קדושים המה הלהיבוני ואכתוב מעט בביאור דבריו שהמה מועט המחזיק את המרובה ומגלה טפח ומכסה טפחיים.

זל"ק לעומת הקדושה העליונה הוא שבת ולעומת קדושה הבאה מישראל המה יו"ט וכו'

ביאור הדברים מדוע קדושת שבת נקראת קדושה עליונה [ואין כוונתו רק משום שאינה תלויה בקידוש החודש שהרי משמע שמתכוון לחילוק בעצם מהות הקדושה]

משום שכל יסוד הענין שם מדבר על השפעת השפע מהקב"ה על ידי מעשי התחתונים, והנה מבואר שבשבת קודש שבת וינפש וכן הוא בכל שבת ושבת, ולכ' הלא כבר נברא הבריאה ומה יש לו לשבות עוד וביותר קשה מהו השבח במנוחה זו עד כדי שאנו אמרים לקל אשר שבת וכו' התעלה וישב, ולכ' שביתה הוא ירידה ולא עילוי שהלא אדרבה המחדש הוא עליה.

אלא באמת בכל יום השפע וההארה תלוי בכל רגע במעשי הברואים ונמצא שבכל יום תמיד מחדש מעשה בראשית ומוריד שפע לבריאה לקיים כל הנבראים והעולמות לפי המעשים שלנו. אבל בשבת קדש הוא מעין עולם הבא שהוא עולם הגמול דהיינו עולם שהשפע כבר נקבע לפי המעשים שהיו בעולם שקדם לו והכל כבר מוכן ומזומן בתכנית קבועה בלתי משתנית ומתחדשת, ואין הנהגת השפע תלויה במעשים שיתחדשו רק כבר הוכן בהנהגה השיעור של שפעה וגילוייה ואין צריך לחדש לה סיבה וכלי לקבלת האור. וכן הוא בשבת קדש במידת מה שהברכה והשפע כבר הוכן לה במעשים של ששת ימי בראשית ואין צריך לחדש ולקבל כוח על ידי המעשים של הנבראים¹⁹,

¹⁹ ראה מה שצוין בזה לעיל ועיי"ש בפנים.

וזהו ענין השביתה שאין צריך להכין כלים וצינוורות להשפעת הברכה שהכל כבר מוכן. ואמנם אין זה ממש כמו עולם הבא וודאי עדיין כל יחיד מקבל מהשפע כפי הכנתו והתקשרותו בשבת אך זהו מהשפע שכבר מוכן להנתן ואין צריך לחדש לו סיבה, רק המקבל עצמו צריך לחדש בעצמו להיות כלי להרקת השפע ולקבל בנפשו אור פני מלך. אבל ימים טובים המה זמן שמתקדש על ידי הכלל ישראל, והותרה בו מלאכת אוכל נפש לפי שאין בו שביתה ואדרבה הוא זמן מסוגל להשפיע במעשי המצוות שבו להשקות הבריכה העליונה ולהריק שפעה.

פרשת נח

העמדת תולדות, ואופן השפעת החינוך

אלה תולדות נח, נח איש צדיק²⁰

בזוה"ק מדייק אלה ולא התולדות הראשונים של אדם הראשון.

רבי אלעזר אמר, אלה בכל אתר פסל את הראשונים תנינן וכו'. מה כתיב לעילא בפרשתא דבראשית (בראשית ב) <> ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד וגו'. והוא נהר דנגיד ונפיק ונייל לגנתא ואשקי ליה משקיו דלעילא ועביד ליה נייחא ועביד איבין ורבי ורעין. והוא עדן נייחא לכלא. ודא נייחא ליה לגנתא. ודא עביד נייחא ביה (נ"א לגנתא. וגנתא נייחא ביה) <>. כמא דאחא אמר (בראשית ג) <> כי בו שבת. וכתיב, (בראשית ב) <> וישבות ביום השביעי. ודא רזא דמלה דא עביד תולדות ולא אחרא. תא חזי (כח ב כגוונא דא נח לתתא. קיימא קדישא הוה דוגמא דלעילא. ועל דא אקרי אישהאדמה. ורזא אוליפנא, דהא נח אצטריך לחיבה לאתחברא בה. ולקיימא זרעא דכולא דכתיב לחיות זרע.) <>

תא חזי, אלו אפיק אדם תולדות מגנתא דעדן, לא ישתצון לדרי דרין. ולא אחתשך נהורא דסיחרא לעלמין. וכלהו חזי קיימין לעלמין. ואפילו מלאכי עלאי לא קיימי קמיהו בנהורא וזינא וחקמתא. כמא דאחא אמר בצלם אלהים ברא אותה. אבל מין דגרים <(דף סא ע"א)> <> חטאה ונפק איהו מגנתא דעדן ועביד תולדות לבר. לא אחקיימו בעלמא ולא חזי דקרא חזי. אמר רבי חזקיה ובי חזי יכלין למעבד תולדות חפן דהא אלמלא לא אחקיימו עליה יצר הרע וחטא אחקיימו איהו בעלמא בלחודוי ולא יעביד תולדות. כגוונא דא אלמלא דחבו ישראל בעגלא ואמשיכו עליהו יצר הרע לא עבדו (במדבר קפט א) <> תולדות לעלמין ולא ייתון דרין אחקיינו לעלמא. אמר ליה אלמלא לא חטא אדם לא עביד תולדות כגוונא דא מסטרא דיצר הרע. אבל עביד תולדות מסטרא דרוחא קדישא. דהשתא לא עביד תולדות אלא מסטרא דיצר הרע. ובגין דכל תולדות דבני נשא כלהו מסטרא דיצר הרע, בגין כך לית לון קיימ. ואי אפשר לון לאתקיימא, דסטרא אחרא אחקייב בהו. (ו"ח ל"ג ואפשר לון בסטרא אחרא) <>. אבל אלמלא לא חטא אדם ולא אחקיימו מגנתא דעדן. הנה עביד תולדות מסטרא דרוח קדישא דקדישין כמלאכי עלאין קיימין לדרי דרין כגוונא דלעילא. מין דחטא ואוליד בגין לבר מגנתא דעדן, ולא זכה לאפקא לון מגנתא. לא אחקיימו אפילו לאשתרשא בעלמא דא. עד דאחא נח דאיהו צדיק ועאל בתבה. ומן תבה נפקו כל דרין דעלמא. ומתמן אחקיימו לכל ארבע רוחי עלמא. (שייך לקמן ריש סב) <>:

מבואר שהתולדות שאדם הביא לעולם לא היו מבחינת גן עדן, ולכן

לא היה להם קיום, אבל נוח שהוא משורש מנוחה - **מסוד השבת**

הביא תולדות מאותה בחינה ולכן נתקיימו.

וצ"ב הלא כשם שאדם הושלך מגן עדן גם נוח כבר לא היה שם,

ובאיזה בחינה הוא הצליח להביא תולדותיו מגן עדן.

האמנם; מודעת זאת שבני העולם נקראים בני נוח ולא בני אדם, על

אף שאדם הראשון הוא מקור ושורש כל הנבראים. וזהו מכוון פשוטו

של מקרא "אלה" תולדות נוח, שהתולדות נקראים על שמו, וכמבואר

²⁰ ראה מקורות בסוף הספר.

שפסל את הראשונים והיינו שמנוח ואילך הכל תולדה שלו, וכבר אין מיוחס לאדם הראשון.

והוא ענין פלאי שאדם הראשון יצור כפיו של הקב"ה לא זכה שיהיו התולדות נקראים אחריו ורק נוח איש צדיק תמים זכה לכך. והמכוון הפשוט בדברים אלו הוא; ע"פ הקדמת יסוד, שבכל בחינה נאצלת או נבראת, יש בה שני חלקים, חלק א' הוא חלק המקבל שבו וחלק ב' הוא חלק המשפיע. לעולם חלק המקבל הוא מדרגתו העליונה של כל בחינה, שהרי כל דבר שואף להתחבר לשרשו, ושורש כל דבר תמיד יותר גבוה ממנו, ולכן כל עולם שואף לקבל אור מעולם שמעליו, וכל אדם שואף לקבל שלמות והשגה במה שמעליו. כאשר הוא נמצא אכן בבחינה זו של מקבל, זוהי הבחינה הגבוהה שבו, שבו הוא מנסה להתקדם לשיא יכולתו ולעלות יותר ממה שיש לו אל העולם שמעליו שמשם שרשו ויצירתו. ואילו חלק המשפיע שבכל עולם ובכל אדם, הוא מהחלק היותר נמוך שבו יורד להשפיע אל העולם או אל הבני אדם שבאים לקבל ממנו.

והנה כאשר האדם [או איזה בחינה של אור משפיע] פועל להשפיע נמצא הוא בפרשת דרכים מסוימת, מחד; עליו לרדת ממדרגתו העצמית אל המדרגה שעליה הוא רוצה להשפיע ולהתחבר, ומחד; כל כוחו להשפיע הוא מכח היותו עליון ונעלה מאותו בחינה הבאה לקבל ממנו, ובכאן מתחלקים שני סוגי המשפיעים.

אדם הראשון לרוב האור הגדול שהאיר בו, אזי כשבא להעמיד תולדות, לא השכיל להעמידם דווקא מבחינת השרש היותר גבוה, ויתכן גם שמרוב דבקותו במאציל העליון לא השכיל כ"כ להתבונן בתפקידו להעמיד תולדות על האופן היותר משובח להתפתחותם הנכונה. אלא ראה ענין זה כענין מעשי שעליו לפעול, ולכן העמידם רק משורש העשייה של ששת ימי בראשית²¹;

²¹ ידוע מה שהאריכו שזה היה חטאו שלא המתין לזיווג לשבת קדש

הוא עסק ביצירת תולדותיו מתוך נקודת הנחה שרוב המרחק הרוחני ביניהם ואין חלקו ביצירתם אלא בתור חובה מעשית ללא נסיון להביאם לידי מדרגת הרוח בו הוא נמצא, וממילא לא היה להם קיום רוחני.

נוח בא לתקן זאת ;

ומפרשי לה שהעמידם לא משורש העשיה של ו' ימי בראשית אלא מבחינה של מנוחה, שהוא בחינת שבת, -"גן עדן". כלפי שאדם העמידם משורש עשיה, העמידם נוח משורש התענוג העליון שהוא בחינת תענוג ההשכלה מהעשיה!.

והיינו שנוח הבין שהעמדת התולדות צריך לבוא ממקור גבוה רוחני כדי שאכן יהיו שלמים ובעלי שכלים, ולכן העמידם מבחינה זו. **נוח מצא את שביל הזהב**; והצליח לקחת את מדרגותיו הנעלות ולחברם אל חדוות היצירה, לצקת אותם אל תוך אדני ההשפעה וההעמדה. מתוך שראה את ענין היצירה לא כחובה מעשית, אלא כהעמדת המשך, כיצירת כלים לקבלת שפע האור. וכשהשלמה למדרגת המשפיע בזה שמריק אורו מכלי לכלי, ולכן היה לו תענוג בבחינה זו. ולכן נוח שהעמידם מכוח שורש העונג, והבין שאין זה סתם עשיה חיצונית הוא זכה שהכל ימשך וייתחס אחריו, ורק לתולדותיו היה קיום אכן.

ממוצא הדברים נלמד אופן החינוך וההשפעה להעמיד תולדות וחניכים.

א. מה שאדם פועל מתוך התבוננות יש לו קיום ומה שפועל בדרך אגב, בלי הלבשה פנימית של התכשרות אין לו קיום.

ב. בכדי להשפיע צריך להריק מהמקום השכלי, ההרגשי, וזאת אף שהמקבל בתחילה אין לו כלים שכליים ואינו אלא בבחינת עשיה.

ג. על המשפיע למצוא את בחינת הזיווג שבינו למקבל ואז יש לו בחינת תענוג בהרקות השפע, ואז אכן הוא עושה את ההשפעה מהמדרגה הגבוהה בו הוא נמצא.²²

תיבת נוח הצלה רוחנית

ויבוא נוח ובניו אל התיבה [בראשית ז ז], ושוב כתוב ויהי לשבעת הימים ומי המבול היו על הארץ, בעצם היום הזה בא נוח. ומדברי המלבי"ם מתבאר שביאה ראשונה היה בכדי להציל את נוח הצלה רוחנית, דאף שטרם היה מבול ועדיין לא נצרך להצלה גשמית, מ"מ בכדי שנוח לא יהיה בכלל העולם שנגזר עליו כליה, הוצרך להוציאו מכלל העולם ע"י שקבע מקומו בתיבה. ולמדנו שהתיבה הייתה גם הצלה רוחנית ולא רק גשמית. ובאמת כל ענין הימצאות נוח בתיבה מפני מי המבול לא היה רק ענין של הצלתו מגזרת כליה מציאותית, שהלא אחר מ' יום כבר מתו כל אשר בחרבה, ומ"מ נמשך המבול שנה שלמה, וזאת למה, אלא בכדי שנוח לא ישוב לעולם אלא ישאר בתבתו. ומכאן מוכח גם כן שענין התיבה אינו רק הצלתו מגזירת הכליה שהיה על הרשעים, אלא הוא הצלה רוחנית.

וביאור הענין שכיון שהעולם כולו נשחת עד כדי שלא היה לו זכות קיום, אם כן כל בני אותו הדור הושפעו מהשחתה וקלקול זה, ובכדי שנוח יוכל להשאר ולבנות את העולם מחדש הוצרך לצאת ממסגרת

²² הערה: על אף האמור בזוהר הקדוש שלא זכה אדם הראשון שיהיה המשך תולדות האנושות להקרא על שמו, ולהתייחס אחריו, מכל מקום מצינו בפסוק גבי אדם הראשון זה ספר תולדות אדם, וראה שם רמב"ן [וברבות] שמתבאר שהשפעת החכמה וההשכלה אכן נמשכה מאדם הראשון, והנשמות כולם נמשך אורם מנשמת אדם הראשון, והיינו שבתחום ח"י הרוח אכן השפיע אדם הראשון לדורות הבאים, אבל בהתמודדות החיים המעשיים לא צלחה דרכו.

העולם, ולהיות ספון בתיבתו, ורק על ידי שנה שלמה של יציאה ממסגרת העולם לתוך התיבה הצליח להנתק מההשפעה של קלקול העולם, ולבנות את עולמו הרוחני מחדש ללא השפעה של שיריים מהווי המקולקל.

וזהו שמצינו שהמשילו ענין זה של תיבת נוח לעיבור י"ב חודש של ז"א במעי בינה ²³, שגם בזה בשביל שהמדות יקבלו את השפעת אופי מוחין דבינה עליהם להיות נכללים בבינה שיעור יב"ח, שהוא זמן של הליך של חבור והשרשה עד כדי שגם לאחר שיוולד להיות דבר בפ"ע ישאר בדרגתו שהושפע בימי העיבור של יב"ח.

ועל כן הוצרך נוח להיות יב"ח חדשים בתיבה, למען יושרש בתיבה ויוסר ממנו ההשפעה של העולם המקולקל שהיה, ויבנה את קומתו הרוחנית מחוץ למסגרת העולם, ספון בתיבתו, ונשען כולו רק על השגחת ד' וקרבתו, ללא שום תלות בעולם הטבעי והמתהלכים בו. ואל תיבה זו הרוחנית נכנס נוח תחילה קודם בוא מי המבול להיותה סיבה להיות לו הצלה רוחנית, וניתוקו מבני אותו הדור.

ויש עוד לפרש באופן שונה קצת, את הענין שנוח נשאר בתיבה יב"ח, על אף שהעולם נמחק כבר אחרי ארבעים יום, והוא, שלמדנו במאמר אלה תולדות נוח שאדם הראשון לא זכה להעמיד את התולדות ורק נוח זכה, ולכן נקראו בני נוח, ועיקר הענין מפני שאדם היה מרומם מבני דורו ולא השכיל לירד ממעלתו למצבם הפשוט ולהשפיע עליהם, ונוח השכיל להעמיד דורות ולחנכם, וזה היה תיקון העולם מדור המבול, שנוח יצליח להשפיע עליהם ולחנכם באור האמונה וההליכה בדרך המשפט, ולשם כך השאיר הקב"ה את נוח בתיבה והרגילו לטפל במסירות בנבראים, ולהתחכך עם העולם הפשוט בקירבת מקום, כך שאכן יתקרב אליהם, וירד לדרגתם, ואז

---

²³ עי' במקורות בסוף הספר.

אכן יוכל להשפיע, כאשר בני הדור ירגישו שהוא קרוב לעולמם, שהוא חש אותם, שהוא דואג להם, הם יקבלו את השפעתו. ונמצא שזו הייתה ההצלה מתופעת דור המבול שלא תִשנה, על ידי הרגלו של נוח לדאוג ולטפל בנבראים, שבכך הוא יהיה מנהיג קרוב ומסור אל ההמונים ויוכל להשפיע ולרומם אותם לבל יגיעו מעשיהם למעשי דור המבול.

הוי אומר; תיבת נוח שִמשה הכנה לבניית העולם החדש, על ידי הכשרת מנהיגים מסורים.

פרשת לך לך

השינוי בתפקידו של אברהם אבינו מעת בואו לארץ ישראל:

מהעיון בפסוקי הפרשה מתבאר שהענין שהקב"ה ציוה את אברהם אבינו ללכת לארץ ישראל הוא ציווי שאברהם ישנה את עבודת חייו, להיות משפיע על חיי עולם המעשה.

פשוטם של דברים שאברהם ראה את תפקידו לזרוע אמונה בקרב עמי הארץ, ולגלות בבריאה כבוד שמים, והקב"ה ציוהו שיצליח בתפקידו זה בארץ ישראל, ולכן עליו ללכת לארץ ישראל [ראה רמב"ן פסוק א, ב], ובמאמרי חסידות מבואר ביתר עומק שהשינוי הוא לא רק בשביל שהעמים יאמינו בבורא, אלא שאור ד' יתגלה בעולם המעשה, והמעשיות של העולם תושפע ותתקרב לאור האצילות.

וזהו עיקר הנקודה של לך לך - ככל שתוריד את מעלתך הגבוהה למעשים ומציאויות שהם משוללות ונעדרות כל חיות, כך תפעל לייחד יותר את הארת אין סוף בכל העולמות. וזה באמת תוכן ענין הנסיון שהוא להוציא בפועל את רצון הבורא בדבר שכאילו מתנגד לו ובכך פועל ליחוד העליון.

וביאור כללות הענין²⁴: אברם במעשיו היה פועל וממשיך התלבשות הקב"ה בהשכלה, שהוא באילן ההשתלשלות של עולמות האצילות במדרגה של ר"ם, ונישא, היינו עולם מרומם ומושכל שהינו מעל כל העולמות שמשפיעים בעולמינו, וע"ש כך נקרא אב ר"ם - אב מרומם, וא"ב הוא לשון חכמה כידוע שאבא הוא פרצוף חכמה, ונמצא שאבר"ם היה פועל בעולם ההשכלה.

²⁴ ראה מקורות בסוף הספר.

ברם, מעשיו לא היו משפיעים להאיר גילוי כבוד ד' בבריאה המעשית והשפלה, ולכן אמר לו הקב"ה לך לך ממדרגתך ותרד להיות במדרגה להיות גילוי בבי"ע - שישפיע בתוך חושך והסתר הבריאה. אלא שיכולת הורדת השפע מעולם השכל לעולם המעשה יוכל להיות רק בארץ ישראל שהיא כנגד מלכות העליונה ולכן אמר לו לילך לארץ ישראל:

"שיוכלו הנבראים מעולם המעשה לקבל גילוי התענוג"²⁵, והיינו עפ"י הידוע במשנת חב"ד שהרצון סיבת החכמה והתענוג שיש מהדבר הוא סיבת הרצון, שהתענוג הוא התכלית, ובעולם הרוח התכלית סיבת הדבר וקודם לו. ולכן בחינת התענוג מרצונו הוא הבחינה של ההתגלות והתלבשות היותר גבוהה, הנקרא בלשון קבלה לדרך זו – עתיק יומין/ עתיקא קדישא. ובחינה זו רצה הקב"ה לגלות בעולם המעשה, שיתגלה התענוג מעשיית הטוב.

וזה החל אברהם לפעול בבואו לארץ ישראל, והזמן בו אברהם פעל באופן מושלם את ההתגלות והיחוד הזה, היה לאחר שקיים מצות מילה, שזהו ענין "חסד אתגלי בפומא דאמה".

וכוונת הענין, שאמה בפרצוף דקומת אדם היא נגד ספירת יסוד שמהותה הוא התקשרות כל ההתלבשות של הקב"ה ביי"ס להשפיע בהתקשרות למלכות המקבלת כל האורות וההשפעות ממנו. וכאשר ספירת חסד שמהותה היא נתינה בלי גבול מתגלית בפה האמה שהוא פני היסוד, שהוא ההתקשרות הנגלית והנקשרת, אז יש אכן שפע אור גדול של כל בחינת העולם של אותו דרגה לעולם שבדרגה פחותה ממנו²⁶. ולכן עיי"כ היה גילוי ההשפעה בבחי' התקשרות, שזה נפעל

²⁵ שם.

²⁶ הרחבת הסבר: ידוע שהקב"ה אי"ס ב"ה חידש בבריאת העולם שהנהגתו יתברך תהיה תלויה במעשי הברואים, ולשם כך חקק בצורת הנהגתו מהלך של צורת אדם [הוא הנקרא בספרים "אדם קדמון"]. כלומר כדי שיהיה הנהגתו תלויה במעשי האדם שכלל אופן הנהגתו באופן המכוון כנגד מעשי האדם באופן מדויק, שכל מעשה ומעשה ישפיע על מידת הנהגתו לרחמים או ח"ו לדין, ולשם כך צורת

על ידי שאברהם יושב בפתח האוהל, שהוא נגד פה האמה, פתח המקום שבו מתקשר ונגלה למושפעים.

והנה להיות גילוי זה של חסד שביסוד צריך להסיר את הערלה שהיא קליפת נוגה [קליפה שיש בה אור נוגה] החופפת על יסוד פה האמה. שעל ידי הסרת הערלה שהוא סוד מלבוש ההסתר שמסתיר ומעלים ההשפעה של היסוד שבו רוצה הקב"ה להשפיע דרך התקשרות גמורה עם העולם שמקבל מהי"ס. והערלה הוא בחינת ההסתר שמעלים השפעה זו, וע"י הסרתה מתגלה החסד בפה האמה, וזה המשיך אברהם אבינו על ידי המילה.

וכהכנה להליך זה היה הציווי של לך לך ממדרגתך העליונה לילך להשפיע לנבראים ולגלות חסד שביסוד.

ולכן נעשה יחוד העליון ע"י דברים גשמיים, עד"מ שהגשם שמלובש בו החכמה, מתאחד בו הארת הכתר [שהוא אור חיותו של הגשם, בסיבה הראשונה] עם החכמה, ונמצא שהוא מקשר את החכמה עם בחינה שמעליה – הכתר, בבחינת גילוי, נמצא שהגשם פועל יחוד עליון, שמכח זה מריק שפע יחודים עליונים בכל העולמות שאחד מזין את שתחתיו וכו', וכמו ע"י מצוות צדקה שאדם עושה נעשה יחוד עליון בעולם אצילות, משום ששרשם של המעשים בהארת הכתר המתגלית בהם, שהיא מעל הכל וכו'.²⁷

ולכן לא נאמר בתורה מעלת אברהם שהיה מאכיל אורחים, רק בפרשת וירא, אף שוודאי עשה כן גם קודם לכן גם עד שבא לא"י, אלא שמתחילה קודם פ' לך לך שהיה בחו"ל אף אם היה עושה לא היה

ההנהגה והשפעה הבא ממנו יתעלה יש לו אופי מסוים של בחינות האדם הנברא [דהיינו התכונות המלובשות באברי האדם השונים], ואזי הוא מכון ומושפע ממש ממעשי האדם. וכמשל הידוע על ב' הכינורות שמיתריהם אחוזים וקשורים זה בזה ולפי מה שפורט במתרי האחד יוצא ניגון גם ממתרי השני, ובכדי שאכן יצא הניגון מכון ומדויק, מכונים המתרים זה למול זה. – יש לציין לד' רמב"ן שמות כה יב, שלשון הקודש יתפוס כל הצורות בדמות אדם.

²⁷ בהערות לעיל פרשת בראשית, נתבאר פרט זה שהמעשים הדוממים, שורש חיותם מהארת הסובב, שהיא שרשה של אור הכתר.

ממשיך כלום, שאז היה השכל רם, ולא נגלה במעשים שהם בחינת המלכות של האדם, -בחינה אחרונה שלו, ואז היה מצבו של אברהם בבחינת שבה"כ שלא היה השכל מלובש ומתגלה במעשים, ולכן לא היו מעשיו נוגעים ליחוד העליון, שהרי לא היה מקושרים אלא למצבם הנחות, עד שויאמר אל אברם להיות ירידה וכו' ואזי נמשך להיות יחוד עליון תלוי במעשה התחתונים, שבזה שהמשיך והוריד השכל למעשים הפשוטים, להיות מאיר בהם, אז מעשים כאלו הם מעשים של מתן תורה שהם פועלים ומגלים היחוד, שזהו נקודת הענין של מתן תורה להיות השפע נתון ונמשך על ידי קיום ישראל את התורה בהשתלשלותה הגשמית, ובזה דייקא פועלים יחוד העליון, בסוד התקשרות המלכות בכתר, המעשה בשכל, הגשם בבלי גבול. ונמצא שעל ידי הירידה הוא מעלה הכל, שכיון שהוא מוריד את הגבוה לנמוך, ומכניס גם במעשים הפשוטים את הארת הדבקות, ותענוג ההשכלה, להיות מאיר בהם ולהיות סיבה גלויה בהם, ממילא מעשים אלו שיחדו השורש בענף, פועלים להביא את השורש להתגלות, ולהתייחד בדברים הנפרדים, וזהו שורש ענין מצוות התורה לגלות יחוד העליון, לקשר המלכות בכתר התוצאה בסיבה הראשונה, וממילא כל ההשתלשלות שבדרך מתאחדת לחטיבה אחת. הוי אומר, מתפקיד האדם לא רק להתנשא ולהתרומם בעבודת התפילה וכו', אלא להוריד את העצמה ההשגית לפעולות הפשוטות של²⁸.

---

²⁸ הלא אנו יודעים שהתפקיד שלנו אינו סתם כנראה פשוט להיות כלים לגלוי רצון ד', אלא להיות מנהיגים, שאנו במעשינו מנהיגים כל הבריאה כולה וכו' וכו'.

ועתה נתחדש לנו עוד נקודה שאנו במעשינו מחדשים מהות חדשה של התלבשות של כבוד ד' שהוא זיווג הכתר עם החכמה דהיינו הרצון עם ההשכלה, וזיווג זה מתגלה בכל עשיית רצונו יתברך על ידינו. ואם כן זהו אכן תפקידנו לחדש מלכויות והתגלויות חדשים בעולם.

מצוות מילה שניתנה לאברהם הוא בחינה זעירה של מתן תורה :

בהקדם שני שלבים שישנם להתגלות החכמה שבאצילות בְּעוֹלָם העשיה, א. על ידי אברהם. ב. במתן תורה- ובמצוות מילה שניתנה לאברהם אבינו. וההפרש ביניהם.

א. אברהם המשיך וגילה בפנימיות מעשי העולם ופנימיות חפצי העולם את אור השכל הנעלם שבהם. והיינו שלא יהיה בחינה של שבירה [/ פירוד וחוסר שייכות] בין עולם העשיה הכולל את העשיות וחפציהם, לאור האצילות ששם יש את מהות יחוד עליון, וההשכלה של רצון הטוב להטיב ולהתגלות. ובא אברהם במאמר לך לך והמשיך להם את השייכות לאור ההוא, אך רק בפנימיותם. והיינו שפנימיות המעשים שלו היו מושפעים מאור השכל, והיו מעשיו בפנימיותם נעשים בדבקות לתכלית, כגון שהכניס אורחים למען הרבות השפע והגדל מידת החסד ליתן משלו לאחרים, וכן הציל את לוט בשביל שיוודע כבוד ד' בבריאה. אבל לא היה אצלו מושג של מעשי מצוות שבעצם עשייתם החיצונית מתגלה על ידם ובהם אור האצילות וכבוד ד'. ורק מעשים הבאים מטוהר המחשבה ורצונות נעלים הם האירו באור שְׁכָל הנעלם.

ב. על ידי וימררו חייהם [שהיה הכנה למתן תורה] נעשה התגלות²⁹ כזו שהיא מכוח בחי' של למעלה מהשתלשלות, בכדי שיוכל להתגלות גם למטה מהשתלשלות, והיינו לדברים שאין בעצמותם שום חיות של אור אלוקי כי אם מעשים או חפצים דוממים. כי בעולם שהוא מעל התלבשות בהשתלשלות, [היינו בחינת הסובב], מעלה ומטה שווין שהלא אינו ענין המתלבש בתוך איזה עולם מוגבל, ולכן מכח הארה ממקור עליון זה יכול להיות אור ד' במעשי מצוות וחפציהם הדוממים.

²⁹ ראה להלן, מאמר הגלות שורש הגאולה.

וכשהיה אברהם בן צ"ט ניתנה לו במתנה [שלא לפי בחינתו], מצוות מילה במעשה ממש, והוא בחינה של אחר מתן תורה, והיה זה יציאה ממסגרת בחינתו בכדי שיוולד לו יצחק וכו' שבניו יקבלו התורה בהתגלות חיצונית, שהוא הבחינה השניה הנ"ל, והיה צריך גם לזה הכנה מכח אברהם אבינו, ולכן קודם שנולד יצחק נתחדש לו גם שייכות לענין זה בכדי שיוכל להאיר מכוח זה לבניו בחינה זו. והענין שכל שלב בחיי אברהם היה שלב בסולם השתלשלות התגלות אור העליון שהחל להופיע על ידי א"א, ובזה הכין וסלל לנו הדרך. ולכן אנו מזכירים בתפילה מגן אברהם, שכל תפילתינו היא שבכוח שזוכר חסדי והמשכות האבות יביא לנו הגואל.

פרשת וירא

מצוות מילה – השלמה והסרת מסך:

ברעיון דלהלן יבואר השפעת המעשיות והחומר על הרוח, וכמו כן ימשיל את המילה שהיא הסרת מסך, להבדלה של מוצ"ש שהיא גם כן מין מסך שבין השבת לימי החול, והצד השווה שביניהם הוא **שנדרש מהאדם לפעול מבעד למסך**.

להבין התיקון שנפעל על ידי המילה, בהקדם ענין המסכים המבדילים בין העולמות השונים, וביאור הדבר כך, הלא לעולם הגשמי קדם, המציאות הרוחנית, וזהו הכוונה **יש** – גשם, **מאין** – רוחני [–אצילות שאינו בבחינת ישות עצמית]. והאופן שמתהווה היש מתוך האין, הוא על ידי מסך, והיינו שעל ידי שיש בחינה של מסך להסתיר מהות האור של האצילות, מכח זה יכול להתהוות אור יותר מוסתר מהשורש, שכיון שהשורש מוסתר בו ממילא מאור זה יכול להתהוות נפרדים, אבל לולי המסך שהיה מסתיר האור שבו דבוק בשורש –אצילות לא היה שייך שיווצרו בריאות שהם נפרדים ונראים לדבר אחר מן שורש הא"ס.

וענין זה של מסך מצינו כיו"ב גם בבית המקדש, המכוון בדרגות הקדושות השונות שהיו בו נגד כל אילן ההשתלשלות. וזה הכוונה המחדש בכל יום, דהיינו שנוצר אור חדש, ומדוע נחשב חדש, לפי שאינו באותו בחינה של האור המקורי, אלא על ידי המסך מחדש אור במהות אחרת.

והנה יש ב' מיני עולמות הסתר. א. היכלות נוגה, היינו עולמות של העדר שיש בהם קצת אור [לשון נוגה], ובחינת האור שבהם הוא מה שהנבראים המושפעים משפע של עולמות אלו, יודעים - שהקב"ה הוא שורש הכל, אבל אינם מאמינים שהוא בפועל מנהיג העולם ונמצא בפנימיותו, ולכך בפועל הם חיים בהעדר אור. ב. עולמות חול

של בחינת ששת ימי המעשה, המקבלים הארה מכוח עולם המחשבה של שבת.

והשפעת אורה של השבת לימי החול היא על ידי כוח ההבדלה במוצ"ש 'ברוך המבדיל', הברכה היא המשכה שיהיו על טה"ק. כלומר, שאף שבאמת ימי החול מושפעים מעולם של בחינת עשיה, שבו אין שורה בחינת המוחין, ולכך האור שמאיר בהם ובנבראים המקבלים מהם, הוא אור של חול, מ"מ ברכת הבדלה בכוחה להמשיך מבחינת שבת להאיר ולהשפיע דרך המסך על בחינת חול, שאף שאכן ימים אלו מונהגים מעולם יותר תחתון, שהוא נה"י, בחינת העשיה, מ"מ מברכים אותם שיתברכו מהבחינה המובדלת מהם. שמהות ההבדלה הוא ההפרשה בין הדברים כמו הרקיע המבדיל בין המים, ובעצם יצירת ההבדלה, שהוא יצירת המסך, יש בו בחינת המיזוג בין שני הבחינות, וכשמתברך ענין זה מקבל החול השפעה מהשבת.

ואמנם על אף שימי החול הם ירידת המדרגה, מ"מ בהם ועל ידם נמשך עליה, והיינו שדווקא על ידי בחינת ימי המעשה שבהם, - עולם שמסך מעיב עליו, בכוחו מתהווה ומתקיים בחינת העולם העשיה המוסתר על ידי מסך מעולם האצילות, וכמו שנת' לעיל, שבכך נוצר הויה חדשה, בחינת אור שלא היה גילוייה קיים בעולם האצילות, שע"י המסך נשתלשל אור חדש. וכל כוח המשכה זו נעשה על ידי בחינת המעשים של ימי החול, שעניינם להפוך מרירו למתיקו³⁰. ובכך לפעול שיתעלה הכל בבחינת שבת, שהוא בחינת בטול ושייכות לאור אי"ס שכולה קמיה כלא חשיב, ואין באמת מציאות נפרדת ונבדלת ממנו.

---

³⁰ על דרך מאמר הזוהר ד.

וזהו גם יסוד המילה, שהיא מעין **הרמת מסך**, שעל ידי כך נמשך הארת השכל של אברהם להיות מתגלה בבחינת עשיה ודומם, להאיר בהם את הניצוצות דקדושה, להשפיע על הרחוקים מאמונה ושייכות לאור אי"ס, את השפע האלוקי, שזה נתחדש באברהם ע"י מצוות המילה ולכך נק' עי"כ אב המון גויים. שזהו כל סוד הווית העם הישראלי, שתכליתם לגלות הארות ומוחין דאצילות בעולם העשיה, ולהפוך מעשים דוממים להיות כלים לגילוי השכינה שבהם, שזהו סוד מעשי המצוות.

וזה היה החידוש של אברהם אבינו לעומת מתושלח, אדם ונוח, שאברהם המשיך השכל הנעלם לתוך המעשים והחפצים הדוממים, אברהם האיר בחינת שבת [בחינת נוח] בחול, ובא לגלות בעולם העשיה את כבוד ד', את עשיית רצונו בכל מעשה היותר פשוט, אפי' הליכה, שיחה, שינה וכו'.

שזהו תכלית הבריאה להיות נעוץ סופן בתחילתן, הארת הכתר במלכות!.

וזהו סוד המילה שהאדם צריך לעשות ולתקן צורתו ועד"ז: כל חיי חלדינו אנו מצוויים לפרוע ערלת הלב ולגלות הסתר הטבע להסיר הלוט מחיות האלוקית שבהם, ועל ידי כך לתקן עולם במלכות שד-י, ובזה שהופכים החושך לאור, ההסתר לגילוי, הפשיטות שבמעשיות לדבקות בקל חי, זהו תיקון והשלמות האור החדש שנתחדש על ידי המסך שבין אצילות לעשיה, ולחבר בין שני האורות שיינקו זה מזה. הוי אומר; המציאות של מילה, היא מציאות דוממת אחר עשייתה אולם **פעילה בהבעתה** למשך כל ימי האדם! שמשעה שמלים את התינוק והופכים אותו מערל **למהול**, מכשירים לו את הדרך לפעול כל ימיו להסרת המסכים מהמציאות החמרית!.

פרשת חיי שרה

יצחק בתפקיד מצחק

כשם שבהתגלות הקב"ה יש התגלות תדירית, וישנם התגלויות של לפרקים, שהם ביתר גילוי, כמו ענין הנסים שבהם מתגלה ההשגחה או ענין המועדים שאז מתגלה הקירוב. כך האדם בעבודתו, יש פרקים שהוא פועל זיווגים ויחודים כבירים בין עולמות המקבלים לעולמות השפע, ובכך מביא להרקת השפע לעולמות המקבלים עד עולם העשיה שלנו.

אכן האמת שעבודה זו וגילויים אלו הם תדירים, רק שבדרך כלל הם בהסתר.

וזהו הבחינה שעלינו להבחין בפרשת זיווג יצחק ורבקה.

דהנה האמהות היו משורש ענין המלכות דלית לה מגרמא כלום, וכל מהותה לקבל האורות העליונים להריקם אל הנבראים, אלא שכלי קיבולה תלוי במעשה הנבראים, וזה היה סוד האמהות שתקנו את עצמם להיות כלי קיבול לפעולות האבות הקדושים ובזה תקנו את לבושי המלכות וקשטו כליה להיות מוכנה לקבל השפעת האורות העליונים של אי"ס, בכל אחד מהאבות הקדושים כפי בחינתו בשורש עולמות העליונים.

ופעולה זו של הרקת השפע משורש האור אי"ס של יצחק [שהוא בעולם השעשוע, שהשתלשל לספירת גבורה, וכתבאר באורך במאמר שלפנינו] למלכות שהוא השורש של האמהות שהיו המקבלות לא הייתה רק בשעת מציאת הזיווג אלא כסדר, והעד לזה היות פקידת יצחק לרבקה מכוונה מצחק, הרי שכל פקידה היה בבחינה של יצחק שהוא מהות תוכן פעולתו להריק ענין הצחוק שהוא השעשוע, שהוא האור של הגבורות.

ומשום שזהו כוח האדם להיות מעשיו פועלים כנגדם בשרשם. ובהיות האדם מתנהג בדרך אמת, לנהוג בדרך הישר ולעשות מעשיו לשמם,

ולא לשם פניות, אלא לשם תכליתם אז יש במעשיו הכוח לפעול כנגד שרשם העליון המקביל למעשיהם כאן בעולם העשיה.

ואטו בכל פקידה ופקידה היו מקריבים איזה קרבן או תפילה? אלא עצם הדבר שעשאו לשם התכלית הנרצית, ובידיעה שכל מעשה ומעשה שלהם הוא בחינה מעשית לאי"ס המחיה אותם, שרצה בהשפעה זו שהם משפיעים אהבה אמיתית בקשר נכון לנוקבא, והיו מעשיהם כל כך בהירים בזה שאין להם בעולמם עקש וחשבון צדדי, אלא רק עשיית המעשה כפי שרצה אי"ס, ועשייתו בכוח אי"ס המקיים אותו, שהוא רצה בתכלית הרקת השפע של אהבה שיש בפקידה זו, הרי פעל בזה שגם העולמות העליונים יתייחדו בבחינה המקבלת מהם, שזהו טבעם העצמי, לפעול הרקת השפע בהם.

ומזה יש לנו ללמוד על דרכי עבודתנו, שבכל פעולה ופעולה שאנו עושים לשם תכליתה בדרך הישר של עולם המעשה, כגון לסייע לזולת במציאת מבוקשו הגשמי או הרוחני, וכל כיו"ב, הרי אנו פועלים כנגד זה שעולמות השפע יריקו שפעם לעולמות המקבלים, וכו'.

ובזה מבואר טעם **יפה שיחתן של עבדי האבות** שהוא תיקון כללות הכלים שזהו הכנה לפרטים ובפרט מקצרים, הלא הפרט הוא קיצור הכלל.

וע"ד הפשט יבואר ענין יפה שיחתן של עבדי אבות, שכיון שהאבות עצמם שגבה מעלתם מתורתן של בנים, וכמבואר שתקנו את הכלליות של הכלים והכשירו את התקונים הפרטיים של המצוות. לכך אף שיחת עבדי אבות אף שמצד עצמם היא פחותה מתורה מ"מ כיון שזה עבדי אבות ונמשך שיחתם מנובלות החכמה של האבות, לפיכך בכך הם מקושרים לאור העליון של בחינת האבות, וכל זה משום שהוא בחינת עבדים דהיינו בטול לאבות.

וכמו ששערות עתיק מעלתם שגבה מחכמה והמשתלשל ממנה, שאף שהחכמה עצמה יתרה מהשערות שאינם אלא מותרי המוחין [כן הוא ע"פ הטבעיים גם, שיניקת חיותם ממותרי המוח], מ"מ כיון

שהשערות נמשכים מעתיק שהוא מעל החכמה יש בהם בבחינה זו מעלה יתרה שהם ממשיכים מאור העליון של עתיק.

ונמצא שיחת עבדי אבות על אך פשטותם יש בהם יניקה מחכמת האבות שהיא חכמה הדבוקה באין סוף, ומשפעת בכח זה את תקוני האבות.

ובחינה זו של שיחת עבדי האבות היא שורש לכל מהות נמוכה המשתלשלת ממהות גבוהה שמחמת כן יש בה יתרון על עניינים שמצד עצם דרגתם הם גבוהים מהשערות.

[מובן שיש ליזהר מלהשתמש ביסוד זה בהרחבה יתר מדי, אבל יש כאן יסוד עצום של שערות החכמה שזהו בחינת שיחתן של עבדי האבות, וכל זה בתנאי שהוא בביטול גמור בחינת עבדים.

פרשת תולדות

מאמר א - ההבדל בין עבודתו של יצחק לעבודתו של יעקב

עבודתו של יצחק - ביטול היש
 בזוה"ק אמרו אלה תולדות יצחק, הוא הצחוק שיהיה לעתיד לבוא.
 והיינו שיצחק הוא בחינת גילוי התענוג דלעת"ל;
 ענין הצחוק שיהיה לעתיד, עניינו התגלות מסוימת של הקב"ה
 לנבראים המוגדרת 'צחוק', ומורה על טיב ודרגת ההשגה שיהיה
 לנבראים לעתיד לבוא שכינוהו חז"ל סעודתו של לויתן.
 ובמק"א נתבאר אצלנו מהות ענין סעודתו של לויתן ע"פ הסבר
 הגר"א, ותורף הדבר הוא שלעת"ל ההשגה תהיה בביטול גמור
 בבחינת בינה [שהוא סוד עקידת יצחק, וע"כ אמרו במדרש הנעלם
 אלה תולדות יצחק – השחוק שיהיה לעת"ל], וכוח התפשטות הבינה
 יאיר בכוח הארת החסד שהוא התפשטות מעבר לכלים של הנבראים,
 וזהו סעודת הלויתן שיתן הקב"ה לצדיקים³¹.

וענין התענוג שיתגלה בבינה, ביאורו כך, דהנה בחינת התענוג הוא
 שורש הדין, כמש"כ העמק המלך בענין עולם השעשוע, שהשעשוע
 הוא בחינת הסתלקות והתרחבות, וזה שורש הדין והצמצום, ולכן
 אמרו שתענוג נמשך משם אלוקים. ולכן גילוי התענוג נפעל על ידי
 יצחק שהיה בסוד הדין והגבורה.

ועבודת יצחק היה ביטול היש, והיינו לבטל העצמיות והרצונות
 להיותם דבוקים ובטלים רק ברצון ד' המאיר בהם ומחיה אותם,
 ולהיותם כאילו אינם אלא כלי לגילוי יתברך, ועיקר עבודתו היה
 בסוד עקידת הרצון, ועי"כ שביטל היש לאין המחיה אותו זהו תענוג
 גדול מאד איך שהיש הנראה לדבר נפרד באמת הוא בטל לאין המחיה

³¹ ראה מקורות בסוף הספר שהבאנו בהרחבה את מקור הדברים וביאורם.

אותו, וזה סוד התענוג ממה שנתאוהה הקב"ה לו דירה, בבחינת האתכפיה, והוא נשתלשל ממה שכביכול הקב"ה נשתעשע מהמחשבה שיהיה נשמתן של צדיקים, [כמאמר במי נמלך, בנשמותיהן של צדיקים] והשעשוע הוא בזה שהם יעבדו אותו ויכירו שהוא ואין בלתו ובאמת אין זה דבר נפרד ממנו, ועל אף שעצם המחשבה בהם הוא מחשבה בדבר אחר ונפרד מ"מ גם זה בטל אליו, וזהו סוד השעשועים העצמיים שהוא שורש התענוג, והרגשת בטול זה והתענוג שיצמח מזה הוא התענוג דלעתיד, וזהו כוונת המדרש הנעלם אלה תולדות יצחק – השחוק שיהיה מנת חלקם של הצדיקים אלה תולדות יצחק תולדות הצחוק שיהיה לעת"ל. ולכן אמר שבכוח בחינת יצחק הוא בחינת הבטול ועי"כ זוכים להשיג שורש המעין יוצא מבית ד'.

ועבודתו של יצחק הושלמה בזה שנשא את רבקה, שהייתה בתוך ק"נ, דהיינו בתוך המאסר של הרצונות הארציים והחמריים, ותרד העיינה, ועל ידי כך שהפכה עצמה ויצאה מתוך תשוקותיה החמריות הצליחה לרדת לשורש המעין, שהיא ההארה דא"י שורש כל ההתלבשות של א"י ב"י, שהוא בחינת הארת הסובב, ועל ידי עבודתה של רבקה לבטל נפש הבהמית ותשוקותיה נמשך הארת הסובב בכל הדברים הגשמיים שבעולם המעשה, וזהו שבכוח ההתקשרות של יצחק ברבקה שהיא פעלה הביטול בפועל ויצאה ממיצר התשוקות החמריות והרצונות האנוכיים, שאז יצחק העלה אותה לבחינת הבטול בהשגה, שאף שאין לה עצמה השגה בדרגה זו, מ"מ על ידי התקשרותה עם יצחק, אזי בזכות מעשיה הועיל התקשרותה זו, להביא בחינת הביטול בהשגה, לבחינת הביטול של נפש הבהמית, ומזה נעשה תולדת הצחוק שיהיה לעתיד, שהוא התענוג מהבטול, והתכללותו באין סוף יתעלה ויתרומם. וזהו סעודת הלוי'ת דלעתיד שהוא התענוג והצחוק מהבטול הזה, ואלו תולדות הצחוק שיהיה לעתיד לבוא אשר שרשם מפעולותיהם הנשגבות של יצחק ורבקה.

כוח ההתמודדות של יעקב וסוד ההצלחה

ידוע כי האבות הקדושים באו לסלול לנו דרך החיים, ומסילותיהם סווגו בסיווג שונה לפי אופן עבודת החיים של כל אחד מהאבות. במאמר הקודם נתבארה תוכן עבודתו של יצחק, ובזה נבאר עבודתו של יעקב;

יעקב אבינו סלל דרכי ההתמודדות³², עד שאמרו בגמרא יעקב אשר פדה את אברהם, שבזכות צער גידול בנים של יעקב נפדה אברהם. ומתוך שנלמד על העבודה השונה של יעקב מיצחק, נלמד את אחד מסודות ההתמודדות,

דהנה יצחק היה עבודתו בבחינת **הצחוק** דלעתיד, והיינו שהיה בביטול גמור, עד שכל כלים החמריים לא הסתירו ממנו אור אי"ס יתעלה, ולכן כל חייו היו בחינת תענוג מבטול היש לההארה שבו, **יצחק התענוג וצחק** מהאפסיות של החומר, מכך שהכניע את החומר לאורו הרוחני.

ואילו יעקב היה עבודתו להמשיך בחינת י' של חכמה **לעקב**יים, הוא התמודד עם העקב, וזהו סוד הגלות, ולכן היה לעולם תחת עול של ע' שרים, עשיו, לבן, מצריים.

והנה יעקב השתמש בכוח של יצחק גם כן, כמבואר בכמה מקראות, והיינו שאת הכוח להתמודד, להאבק עם שרו של סט"א, לקח מהתענוג דלעתיד.

ומזה ניתן הכוח לכל אדם להתמודד, ע"י שישית ליבו לפרקי ההצלחה והתענוג שהיו לו, שאמנם **עיקר העבודה היא ההתמודדות** עם היצה"ר שהוא בחינת מצרים, שמכניס את האדם תחת מיצרי החמירות, לתשוקות ארציות, ורצונות מדומים. ומה יפה ירושתינו

³² יבואר עוד ע"כ בפרשיות שלפנינו, שיעקב בא להתמודד עם העקב!

מאבינו יעקב שהנחילנו את הכוח להמשיך החכמה שבקוצו של יו"ד לעקביים.

אך בכל פרק ופרק של עבודת החיים יש גם את חלק ההצלחה שלו, שבו יש את התענוג מההצלחה שבהתמודדות, שהוא בחינת הצחוק דלעתיד.

ומכוח פרקי ההצלחה שואבים את הכוח להתמודד הלאה, והיינו על ידי ההתבוננות בכל חלק ובכל פרק איך שהקב"ה עוזרו, ומשגיח עליו ברחמים רבים, מכח ירושת האבות, בעבור אבותינו וכו', מכח זה יוכל להמשיך בחינת י' בעקביים.

מאמר ב: - שלמותו של יעקב בבית לבן

הנה באמת יפלא שרבקה שלחה את יעקב ללבן בשביל לשמרו מעשיו, ומיד בבואו ללבן רצה זה להרגו, אלא שנעשה לו נס ונעשה צווארו וכו', וא"כ מה היה כל הענין לילך ללבן, הלא יכול היה להיות לו נס עם עשיו, ולומר שרבקה לא ידעה מזה, קשה אחרי שראינו תבונתה בכל הענין עם עשיו. ועוד יקשה מדוע כשאמרה ליצחק אמרה לו שכל הסיבה היא רק קצתי בחיי אם לוקח יעקב אשה וכו' ולא אמרה לו הסיבה עם עשיו [ואולי שלא לצער].

ומה שצריך לומר בביאור הדבר, ונקדים ע"פ פשט,

דהנה כבר ביאר המלבי"ם שורש הויכוח בין יצחק לרבקה, בענין הברכות, שיצחק סבר שכל עניני עולם המעשה צריך ליתן לעשיו, בכדי שיעקב יהיה ליבו פנוי רק לעולם הרוח, ולכן יש לברך את עשיו בברכה והצלחה בפרנסה ושאר הצלחות המעשיות, ולדעתו יהיה זה טעות שיעקב יתעסק בעניינים מעשים של העולם. אולם רבקה סברה שאין טוב שיהיה להם שייכות כלל, שע"י זה יהיה לעשיו השפעה על יעקב, ולכן עדיף שיעקב יקבל ברכה והצלחה גם בענייני עולם המעשה.

ואולם באמת לבסוף יצא שיעקב בנה את כל ביתו וכל פרנסתו מתוך ההשתתפות עם לבן, ולא כמו שסברה רבקה שכוח הטוב יכול להבנות בעולם המעשה בלי ליזקק לאנשים הרעים שהם מסט"א, ויוצא שבאמת רבקה שלחה אותו לקיים את עיקרו של יצחק, אלא שבמקום שיתקיים עם עשיו יתקיים עם לבן.

ולפי זה אכן יתבאר מה שאמרה רבקה ליצחק ששולחת אותו ללבן בשביל למצוא זיווגו, שבאמת לא היה תכלית שליחתו לשם להצלה המציאותית מעשיו, אלא אמנם זהו חלק מהענין שימצא את ביתו תחת קורת הגג של לבן.

והדבר הזה אומר דרשני מדוע סברה רבקה שלבן עדיף בבחינה זו, וחזינן גם שכן הייתה גם דעת עליון.

ולזה צריך לבאר מהו שורש המחלוקת בין רבקה ליצחק האם צריך לברך את עשיו בהצלחה הגשמית בכדי שיהיה יעקב מסתייע בו, או שיש על יעקב להסתייע דווקא בלבן.

דהנה רבקה ידעה ברוה"ק מאז שנתרוצצו הבנים בקרבה, על מלחמת יעקב ועשיו, ששורשה בעולמות האצילות, והוא שורש כל תפקיד האדם הנברא ותכלית ירידתו לזה העולם, שהוא לתקן את עולם התיקון שלא יהיה בו אותם החסרונות שהיו לו בעולם התוהו, והוא לחבר האורות עם הכלים שיחדיו יהיה תמים בשורש הייחוד, ולקשר כל הבחינות השונות הנאצלות והנבראות הכל בשורש רצון אור אי"ס שמאיר בהם.

וכלפי שנאצלו כוחות של העדר וסילוק שהם שורש הדין שמשם נברא מציאות הרע, שהוא העדר החפץ בהעדר, תפקיד האדם ליחד מאורות ההעדר – נוקבא, שיהיה מקבלים כל השפע מהאור המכוון נגדם, וממילא שיתבטל בהם ההעדריות ואז לא יוכל להשתלשל מהם כוחות הרע, שהם נאחזים להחזיק במעוז ההעדר.

ויעקב אבינו בחיר האבות האדם שבמרכבה מילא תפקיד זה בשלמותא דכולא, כידוע.

וכל זה הוא שורש מלחמת עשיו ביעקב שהוא מלחמת הרע בטוב, עולם הסט"א והקליפות בעולמות הקדושה, שזהו כל מהותם ותוכנם העדר החפץ בהעדר, לבל יאיר בעולם נפרדים אור אי"ס ושלא יבטלו באור חיותם ומקורם אלא יהיו דבר לעצמם, ויהיו בבחינת תשוקתם הטבעית ובשרירות ליבם. וזה היה המלחמה שהחלה כבר בקרבה של רבקה.

והנה לכן חשב יצחק שתפקידו של יעקב להתקשר עם עשיו שהוא כוח ההעדר, ועי"כ שעשיו יספיק לו צרכו יתוקן כוח ההעדר ויחובר לסוד הרצון העליון. ונמצא שמה שרצה לברך את עשיו בכדי שיספיק ספוקו של יעקב, לא היה זה סתם לסייע ליעקב לקבל מלא ספוקו וצרכו דרך עשיו, אלא שהבין שזהו דרך התיקון של עבודתו של הצדיק שיתחבר עם עשיו לצורך ספוקו וצרכו בעולם המעשה, ובכך יתקן את כוחות הרע, ולכן סבר שיש לברך את עשיו בהצלחה הגשמית, בכדי שיהיה קיום לשותפות ותיקון זה.

אולם רבקה סברה שעם עשיו לא יתוקן הדבר, והטעם לכך לפי שכל כוח אור הקדושה למלוך על ההעדר, הוא רק על ידי ההארה בשורש, שרק שם בשורש העליון שמשם נפרדו לכוחות השונים שם אפשר למתק הגבורות, שכידוע שאינם נמתקים אלא בשרשם.

וסוד זה ידעה רבקה שלבן הוא שורש של עשיו, וזהו סוד יבדוק באחי האם, שמשם היה מקורו של הרע דעשיו, ולכן שלחה אותו שיספק צרכו ויבנה ביתו וכל הצלחתו החמרית בביתו של לבן, ובכך יתוקן כוחות הרע שבלבן על ידי שהם מסייעים ומקבלים מהטוב של יעקב. והנה באמת מבואר בד' רש"י בפירוש הכתובים שמיד שיוסף נולד חשב יעקב שהגיע העת לשוב לבית אביו, לפי שנולד הנצוץ שישרוף את עשיו, אולם הקב"ה לא חשב כן, לפי שבאמת לא היה התכלית ליצור הצלה מציאותית מעשיו, שלזה אמנם די שנולד יוסף, אלא היה התכלית לבנות את כל עולמו של יעקב דרך לבן, ואף שכבר בנה ביתו ומשפחתו, אבל היה נדרש שגם את צרכי סיפוקו וכל התעסקותו

בעולם המעשה גם ייעשה דרך התחברותו עם לבן, בכדי לתקן את כל כוחות הרע שיהיה מרכבה לקדושה.

וביאור הדבר מדוע לבן הוא שורש הרע בעולמות האצילות, מבואר בד' האר"י ז"ל שלבן היה בבחינת לובן העליון, והוא בשורש הרצון העליון ששם עדין אין שולט גוונים לרוב כלליותו ורוממתו שעדיין אין בו ההתלבשות בפרטים, ולכן משם נמשך כל הכוחות כאחד, וזהו ענין דלית שמאלא בהאי עתיקא, והיינו שבשורש השרשים שם הוא בחינה הכללית של נתאווה להיות לו דירה בנבראים, ושם אין עדין התחלקות לחלק ההעדר מחלק היש, אלא הכל אחד בסוד התכלית של גילוי היחוד, אלא שמשם משתלשל הדרכים להגיע לתכלית שהם נפרדים לכוח העדר וכוח משפיע, ולבן היה שרשו גובה מאותו לובן העליון, אלא שבהתלבשותו בלבן קיבל כוח ההעדר, ונפשו של לבן חמדה וחשקה לחפץ בהעדר, משא"כ עשיו נשתלשל מדרגות ההעדר בעצמם, ולכן לשם תיקון ההעדר שיתקשר עם המשפיע ולא יחפץ בטבעו העצמי של ההעדר יש לתקנו בשורש מקום בו הם באמת אחדים, וזהו בלובן העליון.

והנה יש עלינו להמשיך להתבונן בזה שלא היה די בזה שיעקב גידל את כל ביתו תחת השפעתו ומקומו של לבן, אלא היה עליו להתעסק בגדול הצאן עוד שש שנים, והיינו שיעקב חשב שכל תפקידו להאיר את גילוי רצונו ויחודו רק בעולמות הנאצלים ומשם ישפיע לעולמות הנבראים וכו' שמקבלים מהם, אולם הקב"ה אמר לו שלא מילא עדיין תפקידו לפי שעליו להמשיך אור היחוד וגילוי הרצון גם בעולם המעשה, וזהו על ידי התעסקותו בגדול הצאן, ובכל פרטי עולם העשיה מתוך דבקותו ברצון המקום, לגלות ייחודו ואחדותו השלמה, ורק בכך יתוקן כל כוחות ההעדר שנמצאים בכל מקומות דרגותם מהאצילות עד עולם העשיה, ולכן עליו להישאר תחת כנפי לבן גם בהתעסקותו בגדול הצאן ובכל טרחי וענייני העולם.

והאופן שאכן תיקן יעקב והשלים סוד היחוד וקיסר הכל בהתגלות הרצון העליון, הוא בזה שעשה כל מעשיו לשם שמים, מתוך הרגש חיות רצון העליון שמחיה את כולם, ומאיר בהם לתכלית היותו דירה ומשכן בנבראים לגלות עליהם יחודו, מכוח שורש הטוב להטיב, וזהו שאמר לו הקב"ה שתפקידו לא נשלם עדי ישפיל עצמו להתעסק גם בדברים המעשיים הפשוטים שאינם כלל לפי מושכלו, וגם בהם יתעסק מתוך הרצון לעשות רצון אביו ולגלות שכל הנקרא בשמי לכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו.

פרשת ויצא

ויצא יעקב וגו'

יציאתו של יעקב מארץ ישראל

הנה פשוט שיציאת יעקב מא"י לחרן היה ירידה גדולה, אלא שירידה בכלים [- בעניינים המעשיים של החיים] עדיין אינה מהווה בעצמה ירידה באור אלא אם ימשך האור אחר הכלים, וזה פעל יעקב שאדרבה הוא ימשיך את האור שהיה לו בארץ ישראל בבית אביו שיומשך גם לתוך הכלים דחרן, וזהו כוונת הענין של **'ויקח מאבני המקום'** שאלו הם בחינת הדומם של אותו מקום, **'וישם מראשותיו'**, והוא העלם להיות כלים לחב"ד שבראשו, ושוב כשהתעורר משנתו המכוון נגד נפילת של מדרגות הכלים שלו, **ויקח את האבן אשר שם מראשותיו וישם אותה מצבה ויצוק שמן** שהוא בחינת חכמה עליונה, והיינו שהעלה את האור שהמשיך לדומם שהיה במקום החדש, והעלהו למדרגה יותר עליונה של שמן החכמה העליונה. וכל זה היה הכנה להתלבשותו בכלים של חרן שהם מצד טבעם ירידה גדולה אלא שיעקב הכין עצמו בעודו עדיין אחוז באור שבכלים של בית אביו להמשיכם לכלים דחרן.

ולא הסתפק יעקב במעשיו אלא נשא תפילה על זה וזהו **ושבתי בשלום אל בית אבי והיה הוי"ה לי לאלוקים**, דהיינו שההשגחה של חרן היא מלובשת בטבע, שהוא בחינת הארה דאלוקים, ויעקב ביקש שיתגלה שם הארה דהוי"ה שהוא הארה דבית אבי שהוא ההשגחה הנגלית.

הא למדנו שיעקב ידע שתפקידו הוא להמשיך אור והתגלות דבית אבי לתוך חושך דחרן, וזהו בחינת יעקב שממשיך יי דחכמה אל כלים דעקביים.

ובזה המשיך לדורות הבאים גם כן שאף אם ירדו לבחינת עקביים יקבלו מהארה דבית אבי.

והעבודה הנלמדת מזה, שכל בחינת עליה שהאדם נמצא בו, וכגון שבת קודש, או איזה תפילה, אזי כשיוצא מבאר מים אלו, יש לו מיד להמשיך את ההארה והגילוי שהיה לו, אל **אבני המקום**, וזהו על ידי ההתבוננות שהכלים תלויים באור שהוא ממשיך בהם, ועי"כ ביד כל אחד להמשיך מבחינת גילוי דבאר שבע שהם שבע מידות העליונות לאבני המקום דחרן.

ההפרש בין תפקיד יצחק ליעקב
הנה ההפרש בין תפקידו ועבודתו של יצחק ליעקב, הוא מהקצה לקצה. יצחק גדל בבית אביו, ואף כשהיה אמור לבנות ביתו היה עליו לישראל בבית אביו וארץ מולדתו, כל ימיו היה עליו לישראל בארץ ישראל מקום עקדתו.
כלומר הוא היה ברום המעלה עקוד על המזבח, רצונותיו ומאווייו הארציים עקודים, וכולו עולה תמימה, רק מחשבות עמוקות בלב, באש העקידה אחז כל ימיו, ומאומה אין לו עם הארציות, עם המעשיות שבעולם, עם השפלות שבבריאה.
אבל יעקב מיד כשהחל בעבודתו האישית עליו לצאת מבית אביו, ולירד מעולם הרוח שבמולדת בית אביו, תפקידו הוא לחבר ולקשר את המעשיות של החיים, ללכד את השאיפות הארציות לתוכן אחד של תשוקת הרוח, ליטע את רוח בית אביו בתוך אבני המקום, בתוך הבריות הדוממות, הרצונות והמאוויים הפשוטים.
עליו להשלים את כל פרטי המעשים הפשוטים של החיים, את הבחינה של הבריאה הדוממת המנותקת מאור האלוקי, ולהשיבם בשלום אל רוח בית אביו.
אזי אלפנו ולמדנו אבינו הזקן, כי הדרך לכך היא בסודו של הסולם, התפילה³³! ההשתוקקות! ההתרפקות אל גילוי כבוד ד'!

³³ במאמר חכמינו, סולם דא צלותא.

יעקב חידש שהתפילה אינה נועדה רק למען שיריק עלינו משפע בריכה העליונה, אלא התפילה תכליתה בעצם ההשתוקקות והכמיהה, שהם הכלים לטעת בלב אבני המקום את ייעודם הנכסף, התפילה המחברת ממצב הארץ אל הראש שבשמים, היא היא הסולם בו יעלה האדם את המעשיות של החיים, את התשוקות הרדומות, וישיבם בשלום אל בית אבי.

התפילה אכן מעלה את כל הבריאה הדוממת החשוכה המתנערת, ונוטעת בהם את הארת האין סוף שבהם, היא משיבתם אל התכלית הנודעת שלהם של היותם איווה למושב בית א-ל.

חוויית התפילה היא חוויה שהאדם מתבונן על השגחת ד' בכל מהלך וקיום הבריאה השפלה, בתפילה האדם מפנים שכל המאורעות הארציים הם שלוחי השגחת ד', בתפילה האדם חווה שכל מצוקותיו וצרכיו הינם כלי לפתח תלות מוחלטת בחסדי הבורא ובאים בכדי לחזק את קרבתו לבורא יתעלה, זהו אכן סולם מוצב ארצה עוסק בדברים הגשמיים וראשו מגיע השמימה. ואזי והאבן הזאת תהיה בית אלוקים.

סודו של הסולם

יעקב אבינו ע"ה הנחיל לנו כוח התפילה, והן אמנם ירושה היא מאברהם, אך יעקב חידש בה דבר.

הנה פשוט שלולי שהתפילה ירושה לנו מאבותינו, לא היה ביד נברא מגושם לשוח עם הקב"ה, ועוד יותר שיודעים אנו שכל התחברות הקב"ה להאיר ולהוסיף שפע וגילוי כבודו הכל מכח תפילתינו, וכל כוח זה שבידינו הוא נחלת האבות.

וכל זה מכח אברהם, וזהו גם שורש הענין של תפילת יעקב ויפגע במקום, אפשר מקום שהתפללו בו אבותי וכו', היינו שגם יעקב המשיך את כוח התפילה מכוח אבותיו.

אבל יעקב חידש את הסולם, וכמו שאמרו בזוה"ק [תיקון מה] סולם דא צלותא. וענין הסולם הוא קישור ממצבו שבארץ עד ראשו שמגיע השמימה, דרך מעלות הסולם.

והיינו שבכוח התפילה לחבר ולקשר מהמדרגה שהאדם נמצא בה שהוא "ארצה" והוא קיום התורה והמצוות בעולם המעשה, להאיר את אור אי"ס שבעולם המעשה, בד' יסודות דצמ"ח שבו, ולחברם אל הראש שבשמים, שהוא אור אי"ס בעולם האצילות.

וזהו דרך הסולם!

מהו סודו של הסולם?

היותו עשוי שלibות ופרקים, אין הקישור מהארץ אל שמי האצילות פרק אחד, אלא שליבה אחר שליבה שכל אחת בנויה על העליה שמחמת חברתה.

אולם על אף העליה בשלבים, כל הצלחתה הוא הידיעה שעולים ממוצב ארצה לראשו השמימה. אלא שאכן כך מורכבת לה מלאכת התפילה משלבים ופרקים, הן ע"פ חכמת הסוד האדם עולה בתפילתו עולם אחרי עולם, והן ע"פ חכמת הפשט, יש בה בתפילה שלנו, הודאה, שבת, בקשה, תחנונים, התרצות, הבעת כמיהה, התרגשות של השתוקקות, ברכה, התכללות, מבט והתבוננות על הצרכים וההספקים האישיים, ואח"כ של כלל הנבראים, ומשם לכלל הבריאה, ומשם למלאכים, ומשם לצרכים והספקים רוחניים, ומשם לגאולה העתידה.

כך שהתפילה קושרת אותנו בכל מיני המצבים, לכל מיני עליות והשתוקקיות. ובכך מחברת את כנסת ישראל וקב"ה בכל מיני הלבושים וההיכלות. אולם הכל בסודו של היחוד, הקישור בין כל המצבים מהארץ אל השמים, שהוא סוד הארת גילוי רצונו יתברך בכל מיני לבושים ודרגות שונות של כלים שמגלים את תוכן ומהות רצונו יתברך, ששורש הכל הוא הרצון להיות לו דירה בנבראים.

פרשת וישלח

מאמר ארבע מאות שקל כסף

מבואר בספרים שאותם ארבע מאות איש שרשם נתהווה מארבע מאות שקלים ששילם אברהם אבינו לעפרון³⁴,

ויש לבאר הדברים; אברהם שילם על מערת המכפלה ממעות שהיו תחת רשותו, המעות שהיו תחת רשותו, היו כלים לעבודת ד', ולכן כל פעולה ופעולה שנעשית בהם המשיכה מאורות האצילות שפע לכלים שהוא הכין לעבודת ד'.

שהלא כל פעולה ופעולה של האבות הקדושים כיון שהייתה רק לשם שמים, וכל פעולה הם עשו בידיעה מוחלטת שכל תפקידם בעולם הוא לבנות ולשכלל את הדירה שנתאוהה הקב"ה להיות לו בנבראים, לכן באמת הם המשיכו את גילוי כבודו יתברך במעשיהם אלו שנעשו מתוך כוונה זו.

ובכך הריקו מאור עליון שיאיר לכל הכלים שבעולם האצילות, ומשם ישתלשלו עד לכלים שבעולם המעשה.

וכאשר נתן א"א אותם ד' מאות לעפרון, הרי הוריד אותם ממצבם להיות כלים לעבודת ד', לשמש לחולין, אלא שכידוע כל קדושה ששרתה בדבר או במקום מסוים נשאר ממנה רשימו גם אחר שהדבר ירד ממדרגתו, ומכח אותו רשימו שנשאר דבוק בו הוא יכול להעלות אותו שוב למעלתו, ובהעלאה זו הוא מעלה גם את הדרגות הפשוטות והרחוקות מאד מאור ד' כמו שהיה מציאותו של עפרון.

ונמצא שבאמת בזה שאברהם נתן הכסף לעפרון הוא הוריד את הכסף שהיה כלי לאור ד' ממדרגתו על מנת שישתלשל למדרגות יותר נמוכות, ויכניס גם בהם את התכלית של דירה לשכינת עוזו, ויעלה אותם ממדרגתם הדוממת למדרגה החיה באור ד' וגילוי כבודו.

³⁴ ראה מקורות בסוף הספר.

והנה בעת שדבר שבקדושה יורד ממדרגתו ונעשה מרכבה לסט"א הרי בזה מגביר את כוח הסט"א, כי הלא לעולם חיות כל דבר הוא ניצוץ שבקדושה שבו, שלולי זה מה מחייהו הלא רק רצון ד' מחיה ומקיים כל דבר, אלא שעד"כ בכל ענין ודבר של הסט"א יש רק ניצוץ מועט, אבל כאן שהד' מאות הגיעו ממדרגה גבוהה של אור ד' הרי היה בהם שלהבת גדולה שקיימם ולפיכך נשתלשל מהם כוח של ד' מאות איש השואבים כוחם מאותו קדושת הד' מאות שירד והשתלשל לסט"א. כך הוא דרך מהות העלילות של עולם המעשה, שבתחילה כיון שגובר כוח הסט"א בקדושה יש בו כוח רב, ואזי לבסוף כאשר נדלק הנצוץ הרי הוא סוחף עמו את הכוח של הסט"א ומבטלו מתכנו ונעשה אף הוא דירה לרצון ד', וזהו סוד הענין של אתכפיה שהוא עיקר עבודת הצדיקים.

ויוצא שד' מאות איש הוא שלב האמצע של כלי הד' מאות שקל, ולבסוף כשיעקב נצחם, נגמר התיקון והעלה את כל המדרגות מתחתית שאול להיות הכל משרת לעבודת ד', כפי שורשם היסודי של הארבע מאות שקל כסף.

ומזה נלמד לכל כסף וחפץ ורעיון ומושג ואידיאל, העובר מצדיקים לרשעים, מה הוא מחולל, ומה ההליך שעובר עליו. [אמנם יש לחלק בין עבר בטעות להועבר בכוונה]³⁵.

המנחה ששלח יעקב, וסוד מלחמת עשיו ביעקב

הנה עשיו נלחם ביעקב, ומלחמה זו היה לה שורש פנימי ומכוון, להשפיע בשרשי העולמות הגבוהים, שבחינתם נשתלשלה בעשיו ויעקב, והמלחמה בין הגופים הוא רק חצוניות המלחמה, אבל פנימיותה ושרשה היא המלחמה בשרשם, ולזאת האופן להתמודד עם

³⁵ ראה מקורות בסוף הספר.

המלחמה החיצונית הוא לנצח אותה בשרשה, וממילא ימשך על פי זה גם החיצוניות.

ונמצא שכשיעקב שלח מנחה לעשיו, הוא בא לפעול בזה לנצח את השורש אלא שהדרך לפעול בזה הוא דרך המלבוש החיצוני דעשיו, שהלא זה תפקידו בזה העולם לפעול בעליונים עם המציאות של עולם המעשה.

והנה כתבו שעשיו שרשו מעולם התוהו, שבו האורות גדולים מהכלים ולפיכך נתרחקו מהם הכלים ונשברו. ועשיו הוא מאותם כלים ששרשם הוא האורות הגדולים והם נשברו, ולכן נתרחק כ"כ מעבודת ד'. ועד כדי כך שהוא רצה להאחז בהעדר של הכלים וללחום נגד יעקב שמאיר האור שלו בכליו, בחינת י' המאיר אפי' בעקב.

ואופן התיקון של יעקב במלחמת הסט"א של עשיו, הוא להמשיך אליו גם את האורות דתוהו, וממילא שהכלים שנשתשלו מהם גם יימשכו אחריו.

וטרם נבוא להמשיך הביאור נלמד שבכל רע העומד בעולם המעשה נגד הטוב והקדושה באמת הדרך הוא לתקן את נצוץ הקדושה שהוא שורש הרע וחיותו, אלא שנצוץ זה אינו מתוקן בשרשו ומפאת כן הוא מלוכלך ברע הנלחם בטוב. ועתים זה בשביל לתקן את הטוב בשרשו ולעתים את הרע בשרשו, ואנו לא נדע.

והנה יעקב שרשו באורות של עולם התיקון שהם אורות שצמצמו והתאימו עצמם להאיר את הכלים, ולכן היה בכוחו לדבוק בטוב ולתקן כל בחינה להעלותה לשרשה העליון, ולהשפיע את כל האור בכלים המעשים שיקבלו אותו במושלים.

ואמנם אורות התוהו שאין בסגולתם להתאחד עם הכלים, מ"מ מבחינת מקיף יש להם מקום גם בעולם התיקון, שהלא כשהם בבחינת מקיף אינם צריכים לצמצם ולהתאים עצמם לכלים, מה שאין בכוח סגולתם.

ולא רק שיש להם מקום בבחינת מקיף אלא שבאמת האורות האלו שגבה מעלתם מאורות התיקון, שהרי כל מהות התיקון היה צמצום

האור שיוכלו התחתונים לקבל [מהרח"ו], וא"כ אורות התוהו גבוהים יותר, ובשל כך אין בכוחם להתאחד ולהתלבש בכלים, אבל בתור הארת מקיף שהוא מחוץ לגבול הכלים, אדרבה בכך הם ירוממו את מעלת הכלי, וכל הנבדלים המקבלים הארה מהם מתרוממים, וזו בחינת הרצוא של הנבראים, ששואפים הם להארת הסובב שמעליהם ומעל כל גבול של כלים.

אלא שעשיו היו כליו מבחינת התוהו ולכן נתרחק מהקדושה, אבל נצוץ הפנימי שלו הוא גבוה משל יעקב, ולכן היה צריך יעקב להמשיך אליו את הארת האור שבשורש עשיו, ואז יתרומם כל הבריאה כולה לקבל שפע מאור הסובב שהוא משולל כל התחלקות וגבול נבדל, היא ההארה השרשית של רצון הבורא להתגלות בטרם לבש רצון זה את מהותם של הנבראים שיוכל להתגלות להם, ובשל כך הוא אין סוף בבחינת העצם, וביכלתו להביא להרגשת בטול כל הישות של הנבראים.

ולכן שלח יעקב מנחה לעשיו, לחברו בצורה של קרבן, לבחינתו, ובכך שיתחבר יעקב לעשיו בבחינה זו, יפעל ששורש האור של עשיו המלוכש בכלי המעשה של עשיו, יתחבר לקדושה, ויהיה לו שייכות ליעקב ואז יושפע ממרום שיריק אור זה שפע והתרוממות לבריאה המתוקנת באורו של יעקב ומדותיו.

והרי מנחה זו פועלת את פעולת הקרבן, להקריב ולחבר את כל שרשי העולמות הן אותם שהם שורש להעדר והן אותם שהם שורש לשפע, כידוע בסוד הקרבן שנתבאר בד' הרמב"ן פ' ויקרא ובס' עבודת הקודש שהוא קירוב כל הכוחות יחד עם כוח השמאל בסוד שחיטתן בצפון. וכן יעקב חיבר את אורות התוהו שגם הם ישפיעו משפע זיבתם, מכוח התעוררות מעשי התחתונים [-מי נוקבין] ובכך ישפיעו [מי דכורין] ויתרמו את שגב מעלתם, לזכך ולרומם את העולם להיות כלי שרת לגילוי כבוד ד'.

והכלל בזה הנוגע לנו, הוא שיש על האדם לעשות כל מעשיו לשם שמים ולהבחין שכל דבר הנקרה בדרכו, ובפרט אם ירט הדרך לנגדו

בעבודת ד' הוא חלק מתפקידו ועבודתו, ועליו לנקוט בפעולות מעשיות שתכליתם וכוונתם לפעול בשרש הדברים בעולמות האצילות, שהם פנימיות וחיות כל דבר וענין שבעולם המעשה. ואזי כשכוונתו לשם עשיית תפקידו, ומבין הוא שזה דרך התיקון שנדרש ממנו לתקן ולהשלים את דירתו של הקב"ה שיתמלא הדר זיוו בכל חלל עולמו, אזי פעל קצת מהנדרש ממנו.

המלחמה והנצחון

ויאבק איש עמו עד עלות השחר.

התאבקות זו היא סוד ושורש מלחמת הרע בטוב שבכל הדורות ובכל הנבראים.

וזה שבעלות השחר נגמר המלחמה בנצחון של הטוב, לפו"ר היה מקום לומר שבגמר המלחמה נהיה עלות השחר שהוא הפצעת הגאולה וגילוי כבודו. אך נראה שאדרבה בגלל עלות השחר נעשה הנצחון, וכל המלחמה נעשה בחסות ומחמת החשיכה.

ולהבין יש להקדים מה כוחו של הרע להאבק בטוב, והנה אנו למדים שכל כוחו הוא מכח החשיכה. והיינו שבאמת כיון שכל הבריאה נתחדשה יש מאין, הרי כל קיומה וחיותה הוא רצון ד',

כוחו של הרע, הוא מכח קיומו של העדר הקיים בבריאה לשם יצירת הכלים שיקבלו האור, ובינות לחרכים של ההעדר שעדיין לא התמלא באור גילוי רצון ד', שם נתפס כוח הרע, המקוים מהרצון הכללי של הויה בקיום הגלגל הסובב את כל המערכת.

וכוחו של הרע הזה הוא להתפס בהעדר הזמני, ולאחוז בו שישאר על כנו, והחלל שבו הוא יהיה עיקר, ובכך למנוע ממנו להדבק באור ורצון ד'.

ולכן העבודה והתאבקות נגדו, היא על ידי שיגביר את כוח הדעת שבו, להתקשר ולהתבונן בגדלות אין סוף שהוא הוא ממלא כל החלל, ואין שום מציאות אמתית בלעדו, אלא דמיון חולף, וכן לחשוב על תפקידו

הרם שהוא מעורר ומנהל המערכת, והוא עולם שלם שקיים להתגלות בו רצון ד' וגילוי כבודו.

וכוח זה להאבק ברע ירושה לנו מאבותינו, ועל זה יתפלל כל חסיד לעת מצוא, שישאר לו הרושם של האהבה והדבקות שבעת התפילה, להחזיקו במעוז הדבקות והשייכות לבלי היות דמיוני העולם מושכים אותו אל ההעדר שבהם המראה עצמו בחוצפה כאילו הוא איזה דבר. ולכן בעלות השחר שהוא זמן שרצון ד' מתגלה ומאיר בכל הכלים ממילא מתבטל כל כוחו של הרע שיסודו בהעדר, וכל כוחו של הרע הוא מכח ההסתר. שזה ענין מרובים צרכי עמך ודעתם קצרה. ותפקיד כל אחד לפעול בעצמו את אור הגאולה, שיהיה כל ימיו בבחינת עלות השחר, שיהיה בהיר לו המוחין דמקיפים דבינה, בזה שרצון ד' ומציאותו הם ממלאים כל החלל ובלעדיהם הכל דמיון חולף!!!!
פרשת וישב

השפלות וההשפעה

משמעותם של חלומות יוסף

במאמר הנדפס בתורה אור בביאור ענין "מאלמים אלומים" נתבאר ב' נקודות. א. שהענין של מאלמים אלומים הוא ענין של קשר ואגודה, והיינו ליחד כל הנפרדים ונפזרים בסוד היחוד, שהכל משמש להתגלות רצון ד' להיות לו דירת כבוד בנבראים. ב. שהאופן שמהפכים הכל לבחינת כלי שרת לגילוי כבודו הוא בסוד אלם, והיינו שאינו עסוק בלהשפיע לזולתו, שאזי הוא עסוק בבחינת עצמו, אלא אדרבה כולו באלמות ושתיקה וביטול כל מאוייו וחשקו, וכל חשקו רק לעשות רצון ד' ולגלות כבודו בבריאה. זהו עבודתם של שבטים, אבל יוסף הצדיק היה עבודתו בדרך אחר,

וכדחזינן שעסק בלהשפיע, ולא עוד אלא שכל מהותו הוא בזה שהשבטים נכנעו בפניו וקבלו מרותו, ובכך רצה להשפיע עליהם מדרגתו בגילוי כבודו יתברך.

ונמצא שבדרך עבודתו יש כאן שני דברים הפכים, מחד גם הוא היה בעבודה דמאלמים אלומים שהוא בחינת ביטול רצון ההשפעה, להיות ביטול הרצון, להיות כולו מעון ומשכן לכבודו יתברך, ומחד היה בחינת מלך שמשותחים לקבל השפעתו.

והאריך שם בשורש נשמתו של יוסף³⁶ ומבואר מהדברים ששורש נשמתו של יוסף היה בעולם הדכורא שהוא אורות המשפיעים, והוא בחינת צדיק יסוד עולם, שהצדיק מביא השפע לעולם על ידי התקשרותו באין סוף. ומכל מקום גם הוא השתתף בבחינה של הבטול בבחינת חלק הנוקבא שבעבודתו.

ועל פרט זה נתווכחו השבטים, שמהו זה שמחד הוא גם משתתף עמם בעבודת הבטול, ומ"מ הוא עובד את ד' גם בבחינת משפיע ומלך, ועל זה היה ניטש המחלוקת ביניהם, והם לדרכם חפצו להשפילו עד עפר, שיחזור בו מהעבודה של מלך ומשפיע, שזה סתירה ליחוד ד' שהלא אין עוד מלבדו ואין שום רצון ומציאות חוץ מכבודו יתברך ומה שייך אם כן מקום לאיזה מלכות והשפעה מצד יוסף שעושה עצמו כמי שישנו.

אבל מכח השפלתם נתגלגלה כל מלכותו.

ובאמת סתירה זו קיימת בכל עבודת ד' של כל האדם, שא"א להיות בבטול כל ימיו, שהלא יהיה חסר לו בחינת המחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית, שהתחדשות בעבודת ד' וגילוי כבודו לא שייכת באופן דבטול, רק באופן דהשפעה. ומחד כל משפיע הלא בעצם זה שהוא עסוק בלהשפיע יש כאן איזה נקודה של סילוק מציאות ד' ונתינת מקום למציאות של משפיע כביכול.

³⁶ ראה מקורות בסוף הספר.

והדרך היחידה להתאים ולשלב בין הדברים, היינו השפעה הנובעת מכח הבטול, והוא סודו של יוסף שקיים את הוֹתֵשֶׁת חוֹיִנָּה רק בסבוב והשתלשלות של הבטול והשפלות.

והיינו אחר שיגיע לדרגה שיקנה קנין גמור בשפלות ובבטול, שכולו רק כלי שרת לעבודת ד' וגילוי כבודו ועשיית רצונו. אזי שייך שיהיה לו גם בחינת משפיע, מתוך אותו רצון ד' המשפיע עליו ודר במעון מעשיו וחפציו, אזי יוכל גם להמשיך עוד שפע ולהיות צנור להרקת השפע מעולמות החסד והנתינה.

וידוע גם עבודת ישראל במועדים שחלקם הוא להמשיך אור המלכות וכלים דנוקבא, והם מועדים דתשרי, וחלקם להמשיך אור זעיר אנפין המנהיג את הבריאה, והם מועדים דגאולה דניסן. וזה ב' הבחינות דיעקב וישראל, ובחינה זו השנית דישראל היא מכוחו של יוסף שהיה צדיק יסוד עולם.

המשך מאמר השפלות וההשפעה

להבין הענין שיוסף היה משורש עולמות הדכורא –משפיע, ושאר השבטים היו מעולמות המקבלים. יש להקדים ענין האמור ברבות פ' חיי שרה [פס"א] שתוספתו של הקב"ה מרובה על העיקר.

וביאור הדבר הוא שהעולם נברא בז' מדות, שהוא ענין עולם חסד יבנה שהבנין מתחיל מחסד ומלמטה והוא ז' מדות, ואילו המוחין שלהם שהוא חב"ד או כח"ב לא נשתלשל לרדת לבחינת הנבראים, ונשאר בדרגתו מרום ומתנשא מימות עולם, ואין לנבראים חלק ושייכות בו, וכל הנהגת העולם הוא בבחינת התלבשות הקב"ה בו' מדות, ואילו הלבשתו בחכמה הוא מעל השגת ושייכות הנבראים. ומ"מ על ידי מעשה המצוות ניתן להם להמשיך מבחינה זו דחב"ד וזהו סוד התפילה וסוד התפילין להמשיך מוחין בהנהגת הז"א, שהתפילין באים בסוד תוספת לעיקר קומת אדם, שהוא [-קומת אדם] עיקר הנהגת העולם הקיימת בתדירות, והתפילין הם הבאים בסוד תוספת של המוחין להנהגת המדות.

והענין שיתגלה בכל הנהגה ובכל כלים את גילוי חכמת הקב"ה ורצונו המלוּבש בחכמה שלו. ואמנם גם החכמה הנגלית היא חכמת הנהגת העולם ומידת התגלות כבודו, וכאשר מתגלה החכמה במדות הרי כל ההתקשרות של הבריאה עם הבורא הוא בהתגלות יתר, שהרי כשמאיר בחינת החכמה הרי מאיר בכל דבר הרעיון וההשכלה שבו, ואינו נעשה כסתם השפעה לצורך הנבראים, אלא מאיר ענין התכלית שכל ההשפעה לנבראים הוא בכדי להיותם למעון להתגלות הקב"ה.

וישנם ב' עבודות וב' בחינות של צדיקים, יש ששרשם להיות כלים של הנהגת המדות, על ידי שהם מכוונים להיות כל מעשיהם לשם התקשרות הנבראים עם רצון הבורא, ושכל מעשיהם לשם שכלול התגלות הדר כבודו בהיכל הבריאה. ויש ששרשם מעולם החב"ד, והם ממשיכים בחינת רצונו וחכמתו, על ידי שהם פועלים בכל דבר לשם תכליתו, וכל עבודתם בהתבוננות על התכלית הנרצית של סוד היחוד וקשר אור אין סוף בהנהגת כל הבריאה מריש כל דרגין ועד סופו.

והם הפועלים השפעה להוסיף בחינת חב"ד בהנהגת הבריאה, וזה היה סוד יוסף שהיה צדיק יסוד עולם שפעל להמשיך יסוד אבא שהוא התקשרות החכמה בתוך הנהגת העולם, ולהמשיך זה א"א על ידי בטול לחוד אלא צריך התבוננות והשכלה בלהתענג על ד' ולהשתוקק שיגלה לנו התכלית של היחוד, סוד הכתר שהוא הרצון הכולל של כל הבריאה כולה. שזה היה עבודתו של יעקב אבינו, וידוע שיוסף המשיך צורת עבודתו כמאמר הכתוב אלה תולדות יעקב, יוסף.

ועבודה זו היא בבחינת דכורא שהוא לעורר השפע העליון להשפיע עלינו, ואילו השבטים פעלו לזכך את הכלים של עולם המעשה שיהיו בטלים לעשיית רצון ד' ובכך יזכו להתגלות מעון קדשו בהם. והוא בסוד תיקון המלכות.

ונצייר לעצמינו את ב' העבודות בעולם הקרוב לנו, ובהסתכלות הפשוטה שלנו, הנה אחר המלחמה האיומה דמתה כנסת ישראל לנקודה קטנה, ומתוך השרידים שהשאיר הקב"ה לפליטה נבנית שוב בצורת פרצוף, בכוח מסירת נפשם וחוזק אמונתם של שלומי אמוני

ישראל. וביניהם היו רבותינו מרן החזו"א והרב מפונוביז זיע"א. והנה הרב דפונוביז היה עיקר עבודתו בעולם העשיה, שהוא בסוד הבטול לעשות רצון אבינו שבשמים לקרב נדחי ישראל ופזורותיהם, ולהקים הנשמה הכל מתוך התבטלות ועשיה לשם התגלות כבודו, וחדוש קומת ישראל. ואילו מרן החזו"א היה אומר תדיר שהוא פועל על ידי השתדלות החכמה שאמנם שילב גם את העשיה אבל בעיקר על ידי קדושת עמל תורתו ושגב תפילתו המשיך את השכינה להורידה שוב לכנסיה.

כך שניתן לומר שהרב ז"ל היה בחינת נוקבא וכלים והחזו"א בחינת דוכרא ומשפיע. וכל אדם יש לו ההתלבטות בחיי היום יום מה תפקידו לגלות כבוד ד', באיזה דרך, והוא שורש מלחמת יוסף והשבטים.

המשך מאלמים אלומים :

הכלילות וההתכללות - שני דרכי הגאולה

הנה שורש וסיבה ראשונה של כל ההויה הוא אין סוף הפשוט. ותכלית כל הבריאה כולה הוא אחדותה באין סוף יתעלה, שכל הנבראים ונאצלים יהיו כלי שרת לגילוי כבודו של האין סוף, ולא יהיה שום רצון אחר בכל הבריאה כולה לבד מרצון הויה למלך, והתגלות האיווי להיות לו דירה בתחתונים. וכאשר כל הנבראים יכירו בזה, וכל התנהגותם תהיה לתכלית זו הרי כל מציאות הבריאה תשמש לתכלית זו.

וכלפי תכלית זו הרי כל הבריאה כולה על כל פרטותיה היא מסכת אחת וענין אחד, שהכל לשמש למעון ודירה של כבודו יתברך. ואמנם עדי הגיענו לתכלית זו הרי תכלית זו קיימת רק בבחינת אור מקיף, והיינו שהוא סיבה האחרונה של קיום כל הבריאה, [שהוא בכדי שתגיע לתכלית זו], אבל הסיבה העכשוית הקיימת בה באור פנימי לקיימה, הוא רצון ד' שתהיה בריאה שבו יהיה בחירה לאדם אם להביאה אל התכלית הנרצית או לא.

והנה בסיבה העכשית חקק הבורא ברצונו שיהיה בריאה שיש בה הנטיה להפרד ולהבדל מתכליתה, שרק האדם בעבודתו יקשרנה ויחבקנה להביאה אל התכלית שלה, שהוא סיבת קיומה בבחינת מקיף [- בחינת הסיבה האחרונה].

וכיון שרצה הבורא שהאדם הוא זה שיביא את הבריאה לתכליתה שהיא רצון אחד של מעון לכבודו יתברך, הטביע בה כוח הנפרדות וההתחלקות.

וכששולט בה טבע הנפרדות, הרי לא לבד שכל פעולתיה הם ליפרד מהתכלית, אלא שכל עצמם הוא מהות הנפרדות, ליפרד זה מזה. ולמשל שנוצרים בה בריאות שכל רצונם הוא לשכלל הצלחת טבע העולם, לפתח ממנו דברים חדשים, או למשל לכנוס הון רב להיות להם לשם, שכל רצונות וכוחות אלו נמצאים בבריאה מכח מה שנתן בהם הקב"ה את כוח הנפרדות שיהיה לדבר נפרד מהתכלית המקיימם, וגם את העולם נתן בלבם, שיקחו את כל המציאות להשתמש בו למאויי לבם, ולמלאות תשוקתם שכל זה הוא ההתרחקות מהתכלית.

והיינו שניתן כוח בבריאה לפתח אותה באופן שיתרחק מתכליתה, וככל שהאדם מרבה להשתמש בבריאה למען חיצוניותה כגון מילוי תשוקותיו או מילוי הצלחת היצירות הנבראות, כך האדם מרחיקה מתכליתה.

ונמצא שיש בעולם העשיה שלנו, ב' כוחות הויה, אור הפנימי שלה הוא כוח הנפרדות, והוא האור המקיים את מציאות הבריאה להשתכלל בכל חזוניות צורתה הנבדלת מתכליתה ומקיימת אותה כיש לעצמו. ומכח זה כל פעולות הנבראים המשתמשים בעולם להנאת וטובת עצמם, שהוא בסוד הנפרדות. אור המקיף הוא כוח הכלילות שכל הפרטים ישמשו רק לגילוי כבודו יתברך, וזהו על ידי ישראל עם קרובו שכאשר כל מעשיהם ותשוקתם רק לעשות רצון

קונס, ולהדבק בו, ולהיות קרובים אליו במעשי המצוות ולימוד התורה, ועבודת החיים, אזי כל השתמשותם בחפצי הבריאה היא לתכלית זו ואז אכן כל הבריאה משמשת למעון כבודו יתברך.

והנה לגלות בבריאה את תכליתה יש בו מדרגות ושלבים רבים, והתקוה והגאולה הוא כאשר לא יהיה קיים לשום נברא רצון אחר מלבד עשיית רצון הבורא, שאז הכל ישמש לתכלית זו, שהרי כל הבריאה של הדצמ"ח משמשת את האדם, וכאשר כל האנשים ישתמשו בו רק לתכלית עשיית רצונו שהוא התגלות כבודו, אזי נמצא שכל הבריאה היא הכל מעון קדשו.

אולם גם בזמן הגלות שעדיין הרבה נבראים משמשים בבריאה לתועלת עצמם, עדיין יש את עבודת היחידים שהם על כל פנים משתמשים בכל חפצי הבריאה ובריותיה שיש להם שייכות עמהם, הכל למען עשיית רצונו.

וכשהם משתמשים באופן זה אזי הם מאירים בבריאה את כוח האור הכולל המתנגד לאור המפריד.

וזה היה עבודת השבטים המכונה מאלמים אלומים שהם מאגדים את הכוחות והחפצים שאורם היה בסוד הנפרדות, והם בעבודתם ותשמישם בהם לעבודת ורצון גבוה מאלמים אותם וכוללים אותם בסוד התכלית הנרצית, ומקרבים את האור מקיף שלהם שהוא אור הכלילות להאיר בהם בבחינת אור פנימי.

אולם יש דרגה יותר גבוהה מבחינת אחדותה ודבוקתה באור אין סוף שהוא עבודת ההתכללות.

דהנה כאשר מאיר בבריאה אור תכליתה שהוא היותה משמשת לעשיית רצונו ומתקנת עצמה להיות מעון לקדשו, הנה אור היחוד הזה שמאיר בה הוא משתלשל מאור אין סוף שהוא אחד הפשוט, אבל באמת האורות של הרגשות ומושכלות אלו, הבאים לידי התגלות בנבראים, הם עדיין רחוקים במהותם מאור אין סוף יתעלה, שהלא

הם יש להם שייכות לנבראים וממילא שיש בהם איזה חילוק ופרטים, אלא שיש להם שרשים יותר נעלמים, שהם אותם הרצונות שהיו סיבה לעורר את האורות המביאים את האדם להכרה ותכלית זו, וכל רצון וסיבה כזו יש לו סיבה יותר גבוהה שהיא המביאה לידי סיבה שתחתיה להמשיך באדם את כוח הרצון הרוחני הזה. וכאשר האדם פועל להאיר ולגלות קמעה מאותו תכלית הנרצית, ממילא אותו אור שהביאו לידי כך מתעצם כוחו להשפיע על האדם רצון ותשוקה יותר חזקים, להתחזק יותר בהכרה זו ולכלול עוד פרטים שעדיין לא הצליח בתחילה, וכגון שאותו רצון שהביאו לידי שלמות זו גם לא יהיה לתועלת עצמו אלא למען גילוי כבודו, ועשיית רצונו, ללא שום כוונה של תכלית אישית [שכוונה זו היא בסוד הפירוד]. ושוב על ידי התעוררות והתגלות זו מקבל הרצון שהביאו לידי כך כוח להתעצם שהוא עצמו עולה באורו להכלל במדרגה יותר גבוהה של אור רצון הפשוט.

שהלא יש באצילות קדשו אלפי רבבות של רצונות ומושכלות שכל אחד יותר כולל ורחוק מהגבליות והתחלקות. וכל רצון המתגלה להשפיע זה נותן בו העוז להכלל ולעלות לרצון שבדרגה יותר כוללת וגבוהה ממנו. שזהו סוד עליית העולמות שכאשר המקבל דבק במשפיע הרי פרח הנפרדות במקבל וממילא המשפיע המכוון נגדו נעשה יותר כולל, כיון שאינו צריך להתלבש בלבוש הנפרד של המקבל, וכיון שכן יש בכוחו לקבל מרצון שהוא במדרגה יותר כוללת ממנו. ויוצא שכל שנפעל התכללות הרי האור של התכלית הנרצית יש בו יותר בחינת האחדות של אין סוף המשולל מכל גבול והתחלקות ומידה ופרטים.

וזה הייתה עבודתו של יוסף שלא הסתפק בעבודת הכלילות אלא פעל ביתר שאת להתכללות מדרגות זו בשלמעלה ממנה, ועל ידי כך המשיך בחינת האיחוד שיהיה בדרגה וציור יותר משולל מכוחות הפירוד.

ועבודה זו של התכללות היא נקראת עבודת דכורא שהוא להמשיך אור שפע עליון בתחתון ולהעלות התחתון שיכלל במדרגת העליון, ואינו דומה לעבודת הכלילות ששם נשארים במדרגה של אותו רצון המתאים לכלי של העולם בדרגתו העכשוית.

וזהו סוד צדיק יסוד עולם שהוא ממשיך לעולם על ידי התקשרותו לדרגות שמעל הדרגות המצומצמות לבריאה כמות שהיא.

וזה היה חידושו של יוסף שלא רצו השבטים לקבל, וביותר מה שפעל באופן שעל ידי התכללותם בדרגתו [בסוד ותשתחווה לאלומתי] הוא יעלה עמם יחד את הכל לאור שהוא הצליח להשפיע ולהריק בבריאה. ובאמת ביוסף התנוצץ בחינת משיח, דהיינו שהיה בו הכוח של הגאולה, לגאול העולם מידי החשכה וההעלם של הנהגת הקב"ה, וכל זה משום שהיה לו כוח של משפיע, שהוא כוח ההתכללות להעלות את העולמות ממדרגתם למדרגות יותר גבוהות, ולכן היה בכוחו לגאול את העולם מטבעיותו והנהגת ההסתר להיות בדרגת עולם הגילוי.

אלא שבחינת משיח בן יוסף הוא גאולת לילה שהוא גאולה מסטרא דשמאלא [כמש"כ הגר"א ז"ל בביאור התז"ח], וגאולה זו היא בשורש מדת הדין, שהדין הוא על ידי הסילוק וההעדר, ואופן גאולה של מדת השמאל יכולה להיות על ידי ההתכללות של מדרגה במדרגה, דרך עבודה של סילוק, שעניינה הוא להביא את הנבראים למדרגה מעל מקום השגתם, על ידי התכללותם במדרגה שמעליהם.

ומה שאין כן גאולה של משיח בן דוד שהוא גאולת יום כל צורתה על ידי שמביאה את הנבראים להיות בדרגה הראויה להגאל, על ידי בחינת הכלילות, שהוא עבודה שלפי מצבם, ועל ידי שמאיר בהם את התכלית שבהם, וכוללם יחד לעבודת הבורא ועשיית רצונו, ושבירת הרצון התאוני האישי.

ולכן מיאנו השבטים בעבודתו של יוסף, שאף שעל ידי עבודתו של ההתכללות יכל לבוא הגואל במהרה, [כידוע שזמן משיח בן יוסף קודם למשב"ד], מ"מ גאולה זו שהיא במדת הדין לא חפצו בה השבטים, אלא לגאולה שתבוא על ידי מדת הכלילות שממנה יצמח

אח"כ מדת ההתכללות אשר תהיה לפי דרגתם, והוא אופן של עליה במדת החסד, שכן היה הנהגתם ביציאתם ממצרים.

פרשת מקץ – שבת חנוכה

המשכת הנס דרך מצוה דמנורה

ענין המצוה שבהדלקת הנר, יסודו זכר להדלקת הנרות שבבית המקדש, וכיון שנעשה הנס במצוה זו, ובכוחה ועל ידה נשתלשל כל הנס דחנוכה, ממילא מצוה זו קבלה את הכוח להמשיך על ידה המשכות מההשגחה הניסית בכל שנה.

ואמנם שאר השפעות שבבית המקדש אבדנו אבל השפעה שבמצוה זו כיון שנתגלה בה ועל ידה השייכות בין הכנסיה לקב"ה, ונעשית מצוה זו כלי להתגלות כבוד ד' והתקרבותו לכנסיה, ממילא חרגה מצוה זו מתחומה היסודי שהייתה בבית המקדש, ונתרחבה לפתח ביתו של כל מי שיש לו מזוזה בפתחו, ובכוחה בכל שנה להמשיך השייכות שיומשך עלינו השפעת המצוה דבית המקדש עם ההארה הנסית שנעשית על ידה.

ונמצא שעל ידי הדלקת נר חנוכה אנו ממשיכים גם את בחינת השפעה של נרות שבבית המקדש, שהשפיעו שפע החכמה על כל חכמי התורה, מכח השכינה ששרתה במקדש והשפיעה שפעה לכל האומה. וגם את בחינת ההתקרבות והדבקות שהיה בימים ההם בזמן הזה בין כנסת ישראל לקב"ה שבית חשמונאי זכו להמשיך במסירות נפשם על קיום המצוות, שההתקרבות מצד הקב"ה נשתלשל בנס השמן דמנורה, ובו וע"י נתגלה התקרבותו חפצו וישעו בעבודת הכנסיה.

ולהבין בפרטות מהו ב' השפעות אלו, הנה ידוע שבזמן הבית היה כל רצון ד' המקיים וממשיך חיות לבריאה, בהתגלות, וזה מפני שהיה לקב"ה מעון ודירה בעולם העשיה ומשם השפיע לכל הבריאה, ואינו כמו זמן הגלות שההשפעה מגעת מרחוק נראה לי ד' וממילא שאין בכוחה להאיר בגילוי בבריאה מפאת ריחוקה, ואין מגיע לנו אלא זיו

והארה בעלמא, אבל בזמן הבית שהיה דירה ומעון בעולם המעשה, ומשם נמשך ונשתלשל כל גילוי כבודו, ממילא היה האור הנמשך ממנו בדרגה דעולם המעשה, ולכך היה בכוחו להתגלות בכל הארתו ועצמותו.

והשפעת החכמה לחכמים היה משמן דבית המקדש, בכוח הדלקתם בסוד עשיית המצוה, שע"י עשיית המצוה לשם הדבקות בו יתברך, בזה שמבטלים את עצמם ומאירים בקרבם את ההשתוקקות לעשות רצונו, ולהיות כל חפצם וישעם רק בהתקרבותו ועשיית רצונו, אזי גורמים בזה להדביק עולם המעשה בעולם האצילות, וממילא שע"כ נמשך לעולם המעשה אור ושפע מדרגה שמעליו, והשפע מתחלק לכל ענין וענין, ובשמן נמשך שפע החכמה העליונה.

ונמצא שבעצם הנרות דמנורה שם יש הכוח דשפע המקדש שבמצוות, וכאשר קבעו חכמים להמשיך מצוה זו על פתח ביתו, הרי ממשיכים בזה את אותה כוח דשפע המקדש שבמצוות, שהוא קיים בעצם מצוה זו, וממילא שיש לנו בכוח זה בחינה של השפעת המקדש, שהוא אור ד' המתאים לגבולי עולם המעשה, שמאיר בכל מהותו ועצמותו.

ואמנם הכוח שנמסר לחכמים להמשיך בחינה זו דעבודת המקדש לפתח ביתו של כל אחד הוא משום שבימים ההם היה התקרבות בין הכנסיה לבורא במצוה זו, והיא הייתה הפתילה שנמשך על ידה ההארה של ההתקרבות, וממילא כיון שהיא הייתה החוט המקשר לקירוב זה שהיה בסוד הזמן המסוגל לכך, ממילא כל שמגיע הזמן יש בחינת קירוב זו, ומכאן זה נמשך ענין מצוה זו גם בכל זמן על פתח ביתו.

ולכן על ידי קיום מצוות ההדלקה דנרות חנוכה אנו ממשיכים על עצמינו, הארת הקרוב שהקב"ה נתקרב אלינו וגילה לנו אהבתו ורצונו בעשיית המצוות ולימוד התורה שלנו, ושהוא איוה למושב לו להיות מתקרב אלינו על ידי מעשי המצוות שבכוחם להאיר החשכה שבעולם, והחשיכה שבכל אחד ואחד.

וכשם שבכוח נס הנרות המשיך הקב"ה את כוח הארתו להתגלות בכבודו ובזה לסייע בנו במלחמה עם המתיוונים שרצו להגביר הטבע ולהכחיש קרובו והשגחתו, כך בכוח הדלקה מצוותית זו נמשך סיוע לכל אחד להגביר בו התשוקות המתאוות להתגלות כבודו ועשיית רצונו, ובכך לסייע נגד הרצון התאוני החמרי שרוצה להכחיש את הדבקות וההתקרבות. אכ"ר.

הטבת הנרות והעלאתם

הטבת הנרות

במצוות הדלקת נרות המנורה בבית המקדש, ישנם שיטות חלוקות להראשונים, והרחיב על כך בעל המנחת חינוך במצוה צח, ולהלן דרכנו בדרך הרמב"ם.

הנה ההפרש בין הדלקה דלילה שנקרא "בהעלותך" להדלקה דיום שנקרא "הטבה". [אליבא דהר"מ].

הוא שבדלילה הוא בחינת העלאה מלמטה למעלה, שהוא שעת חושך, וע"כ יש להעלות המדות והמעשים למעלה, ע"י ההתלהבות מדבקות בא"ס המחיה ומקיים הכל, וע"י שמתבונן שהכל רק לבושים להארות א"ס והשתלשלות ממעל למטה של בחינות ודרגות עליונות. אבל ביום שהוא בחינת השפעה בגילוי, אזי אדרבה הוא בא להמשיך מאור עליון שישפיע על למטה, ואז כל המציאות המעשית והנפרדת אינה אלא סולם שדרכו יומשך ההארות וההשפעות הרוחניות, וזהו הטבה מלשון טוב וחסד, ובחינת יסוד³⁷ שנמשך להשפיע³⁸, [כידוע שלעולם יש ב' בחינות א. להמשיך לכאן את ביהמ"ק דלמעלה, וכאילו אין כאן כלל נפרדות והכל רק לבושים חיצוניים, ב. להעלות את המציאות ולגלות פנימיותה].

³⁷ הנקרא, 'טוב'.

³⁸ כתבו הראשונים, טוב הוא שפע והתפשטות כלשון בהטיבו את הנרות, ותרגומו באדלקותיה [רמב"ן ריש שיר השירים, רקנטי בראשית ד' ב]

ובביאור יתר,

הנה תפקיד האדם הוא לרומם את המעשים, את הרצונות, שיהיו כמה שיותר לשם גילוי כבוד שמים ועשיית רצונו, ולא לשם הרצונות החמריים, והדרך לכך, ישנה בב' פנים; א. לכבוש את הרצון החמרי, ולהנזר ממעשים שנמשכים אחרי רצונות תאווניים, והכוח לכך הוא על ידי שמחיים את הידיעה שהטוב לאדם הוא לחיות עם קשר לבורא עולם, שהדבקות בתכלית זו יש בה אושר, ותכלית אמיתית. ב. לחשוב על האור אי"ס שמקיף את הכל בהשוואה אחת, ומחיה את הכל בכוח של חיות פנימית המסתתרת בכל נברא, דרך השתלשלות של אותיות דבר ד' והגבלות של רצונות ותכניות אלויות, וזהו בדרך שמלמעלה למטה.

ושני דרכים אלו הם שני הדרכים שהדלקת המנורה פעלה בקרב בני אדם, שהעלאה פעלה לכבוש את הרצון וכמו שהשמן מבטל עצמותו ומתעלה להיות כלי ומשכן לאור. והטבת המנורה שהייתה בבוקר הוא המשכה של טוב מלמעלה, וזהו מה שהשמן מעמיד עצמו לכליון, לא לשם שום איזה התקדמות שיש לשמן על ידי כך, אלא לתכלית של מציאות האור שאין לשמן קיום בו, וענין זה שהשמן יכלה את עצמו לתכלית שלא יהיה לו ממנו כלום, לא שייך שיגיע מחמת עצמו של הנותן, אלא הוא המשכה מלמעלה, שהאור פועל בו למציאות זו, והיינו שיהיה מוסר עצמו לגמרי לתכלית של כבוד שמים זהו ע"כ בהארה הנמשכת מלמעלה שמרוממת אותו להיות בשיא של הטבה, וכוח זה נמשך מכוח הטוב של הבורא שמשתלשל בבריאה ונותן הכוח להיות בדרגת הטבה מוחלטת להטיב לא בשביל המטיב.

והטעם שבבוקר יש את הפן של ההטבה מלמעלה, לפי שבבוקר אין שום תכלית להאיר, אלא כל הענין הוא המשכת מציאות האור דרך כילוי השמן, ולא שיש איזה תכלית בעצם המהפך משמן לאור. והנה בחנוכה אף שמדליק בלילה, מ"מ הוא בסוד הטבה ולא בסוד העלאה, שהלא כל כוח הנס היה בסוד הטבה, ולא לפי המעשים,

וגם שהלא כל עיקר מה שמדליקים הוא לזכר הנס ובשביל להמשיך את ההשגחה הניסית וההארה שנמשכה אז בזמן הנס, שהוא ענין המשכה של אור אי"ס היורד מלמעלה [שאינו מוגבל לחוקי הטבע וצמצומו]. וכיון שההדלקה נעשית לשם המשכת ההשגחה הניסית הרי זה בבחינת ההטבה, שהוא השפע היורד מ טוב הבורא שמדרך הטוב להטיב,

וזהו מה שבאים לבטא ב"שמן הטוב" שהשמן מוכן להבטל לגמרי בכדי להכלל במציאות האור, ולהשפיע הארה וגילוי כבוד השם בעולם. שענין זה של נתינה לשם מציאות אחרת ללא שהנותן יהנה מנתינה זו זהו עצמות ענין הטוב, ולכן הדלקת נרות חנוכה הם בסוד הטבת הנרות. וממשיכים על ידי כך בחינת השמן הטוב, שהוא החכמה שבחסד.

פרשת ויגש

תיקונו של יוסף

וילקט יוסף את כל הכסף הנמצא ביתה פרעה ויוסף הצדיק אסף את כל הכסף מארץ מצריים, כסף הוא דבר שהכל כוספים לו, שהוא ענין כל האהבות והרצונות שנמצא במלכותא דארעא הנמצאת תחת מצרי הגבול של עולם העשיה הנפרד מאור אין סוף יתעלה. ואת כל זה הביא ביתה פרעה לתוך שורש ויסוד המלכות, מקום בו השתלשלה המלכות מחיות אור אין סוף המקיים אותה. וזהו ענין עבודתו של הצדיק שלוקח את רצונות התשוקות החמריות ומעלה אותם לשרשם, דהנה כל קיום הרצונות החמריות הוא מאור אין סוף המקיים אותם יש מאין, ושורש האור הזה השתלשל מדרגה אחר מדרגה מרצונות המלאכים ותשוקתם לאהבת הבורא ששורש זה הוא רצון אין סוף הלבוש ב"י ספירותיו,

וביאור ענין זה הוא שהנה כל הדברים הנפרדים הלא אין להם קיום עצמי שהלא הם לא היו בטרם נברא העולם וכל קיומם הוא רצון אין סוף, אלא שרצון זה אינו מקושר עם עצם תוכנם ומהותם שהלא מהותם סותר לאין סוף ונבדל ממנו, אלא שזה רק קיומם בסוד האור הפנימי המלוכש בהם להחיותם, והינו שקיומם הוא מכוח רצון ד' שיהיה ענין זה.

ורצון זה המקיימם כיון שהוא רצון ד' ע"כ שהוא גם בשורש אין סוף שרצונו הוא גם אין סוף כעצמו, וע"כ היינו שרצון זה נשתלשל מרצון ותשוקת המלאכים והנשמות באהבת ד' שזהו רצון שבו מאיר רצון ד' בעצם מהותו ועצמו שהוא הווייתם הפנימית, וגם זה עדיין בבחינת גבול שהלא יש כאן רצון נברא המשתוקק, אלא שאכן זה גם לבוש לרצון של דעת עליון, שהוא אכן בלי גבול והוא רצון אין סוף להטיב ולהתגלות שעצם רצון זה אכן אינו בגבול ורק מכוח קיום רצון זה הרי שרצון נתלבש ונשתלשל ברצון גבולי שרוצה באהבתו.

וזהו עבודתו של הצדיק להעלות ולתקן את הרצונות בשרשם, על ידי שמשמש בכל אותם הרצונות החמריים לתעודתם, וכגון שרוצים לאסוף ממון ומשתמש בזה לעבודת ד' או כל כיו"ב שרוצים לכנס צבור גדול להתאגד ומאגדם לשם עבודת ד' וקידוש שמו.

וזהו וילקט יוסף את כל הכסף כל הכסופים שהיו במלכותא דארעא והביאם לבית פרעה ששם היה שורש ותחילת מלכות דארעא, ומשם העלם מדרגה אחר מדרגה מתחילה לעשירות דקורח³⁹ שעשה עמו רצון ד' וקיום מצוות ולבסוף לעת"ל שהוא כל עבודת הצדיקים והחסידים להדבק באור פני מלך חיים.

וזה אור זרוע לצדיק, והיינו שהצדיק זורע את האור ונוטע את חסד עליון בתוך מלכות דארעא כדי שע"כ יצמיח ישועות והיינו אופן עבודתו בהמשכה מלמעלה למטה, שעל ידי שזורע האור וממשיך את סוד רצון הבורא ותכליתו בכל ענין נבדל, על ידי כך מעלה כל דבר

³⁹ עיין פסחים ק"ט.

לשרשו ומתקן להביא את כל העניינים החמריים להעלותם לשרשם.
בסוד נעוץ סופן בתחילתן.
וזה היה עבודתו של יוסף הצדיק שהיה בסוד יסוד שהוא ההתקשרות
האמיתית בין המשפיע למקבל באחדות גמורה התכללות והשוויה.

פרשת ויחי

יעקב ויוסף בפעולתם המשותפת

ויחי יעקב בארץ מצרים יז שנה. בגי' טו"ב. בסוד אמרו צדיק כי טוב
הוא, ובסוד טוב ד' לכל. והיינו ספירת היסוד שהיא ספירה ט וזה
סדרה בפרק דתהלה לדוד - "טוב ד' לכל", ששם מסודר כל הספירות
לפי א ב בכל פסוק מורה על מהות הספירה של אותו האות, ואות ט
הוא יסוד הספירה הטי' שהוא ענין ההטבה לכל [שהוא בחינת הכלי
של המלכות המתקשר עם יסוד].

וענין אמרו צדיק כי טוב הוא שהצדיק מעורר את הנהגת ספירה זו.
וענין הנהגה במדה זו הוא, שעל דרך כלל אופן השפעת השפע
מהמשפיע למקבל הוא על ידי צמצום האור שיכול המקבל לקבלו לפי
מדת כליו אבל כאשר השפע מושפע דרך יסוד, אין צריך לצמצם כ"כ
השפע כי אופן הקבלה הוא על ידי התקשרות במשפיע, ועל ידי שנעשה
כחדא ואז עולה המקבל להיות בדרגת המשפיע ולכן יכול לקבל האור
כפי תכונתו ומהותו. אשר על כן נקרא "כל"⁴⁰.

וזה המעלה של העברת שפע דרך יסוד מדרך השתלשלות מעולם
לעולם, שאז הוא על ידי התקשרות ואין צריך לצמצום.

⁴⁰ וכ"ה בויברך דוד, אשר שם המקרא מונה והולך את שבעת ספירות המידות, לך
ד' - הגדולה, הגבורה, התפארת, הנצח, וההוד, כי כל [זהו יסוד], לך ד' הממלכה.

וכל זה על ידי עבודת הצדיק שהוא מקשר הנבראים שהוא חי ופועל בתוכם למדרגתו והוא הוא הצנור להרקת השפע בכוח התקשרותו ודבקותו האמתית בחיי החיים, ואז מתעלים הנבראים לקבל לפי דרגתו. וזה היה סוד יוסף הצדיק ששלחו ד' למחיה והוא המשביר לכל הארץ.

ולכן על ידי שיעקב נתקשר עם בחינת יוסף במצרים, כמאמר אלה תולדות יעקב- יוסף, גם הוא פעל בסוד מדת הטוב שהוא היסוד ועל ידי כך פעלו להריק השפע לבני ישראל כפי טבעו ללא צמצום.

והנה עדיין צריכים לשים לב לכך שבזה שיעקב נפגש עם יוסף רק אז יכל לפעול יחד עמו במדתו. והוא בסוד עבודת האדם לפי טבעו הגשמי שבזה מקושר אופן עבודתו הרוחנית, שרק בכוח התקשרותו בכל כוחות האדם הגשמיים והרוחניים כאחד בכוחו לפעול ולעורר נגדו גם בכוחות העליונים. והוא סוד גדול לביה לפומיה גליה.

וזהו מהות היסוד לקשר כל המדרגות ממעלה למטה, ולכן הוא עמוד האמצעי המקבל מסוד הדעת שבמוח עד הנוקבא המקבלת הכל. והוא עבודת הצדיקים שבכל דור לקשר בני דורם שיוכלו להעפיל לשמי רום על ידי התעלותם בכוח עבודת הצדיק.

וענין זה שייך רק בטהרת הלב, להתרומם קמעה מהמסגרות, ולרצות בלב אמיתי להשפיע שפע קדושה, שפע חכמה, שפע דבקות, שהאדם לא נברא אלא להועיל לאחריו כמש"כ מהרי"ץ בנפש החיים והיינו שעיקר תפקידו הוא להשפיע ולהרבות בהטבה להריק השפע לנבראים, על ידי שיחשוב לרצות בהגלות נגלות כבוד הדר עוזו ועשיית רצונו על ידי נבראיו.

ויגד ליעקב הנה בנך יוסף בא איליך, ויתחזק ישראל וישב על המטה. הכתוב פתח ביעקב וסיים בישראל, ללמדך, שעל ידי שיוסף הגיע ליעקב, בכך נתעלה יעקב למדרגת ישראל. שהוא ענין שררות, והיינו שישראל הוא הבחינה של יעקב כמשפיע ושר לכל כלל ישראל הבאים אחריו, ויעקב הוא בחינת העצם שלו בעבודתו בפנימיות נשמתו.

ויוסף הוא המשביר, שע"י המשיך הנהגתו של יעקב לזרעו אחריו, וכמאמר אלה תולדות יעקב יוסף, ולכן על ידי שיוסף בא אליו נתחזק כוח ההשפעה והשררות של יעקב להמשיך לדורות הבאים. ומה שצריך ביאור מדוע הפגישה ביניהם הביאה לידי כך שיתעורר בו מידת ישראל?

ובאמת צריך לבאר מה שאמרו בזה"ק כד יעקב מסתכל ביוסף הוה אשתלים נפשיה כאלו חמה לאימיה דיוסף וכו'. והמתבאר מכל המאמר שם שמאז פטירת רחל היה חסר ליעקב האופן של עבודת ד' להשפיע למלכות [כנודע, שרחל היא בחינה התחתונה של ספירת מלכות], ויוסף בא למלאות מקום אימו.

ולכא' הענין בזה הוא שאכן עבודת האבות ופעולתם הייתה דרך עולם המעשה, שע"י שהשתמשו בכל העניינים של עולם המעשה לשם פעלם ותכליתם ע"כ הם הצליחו לרומם כל כלי העשיה להיותם כלי שרת לגילוי כבוד ד', וללא מציאות עולם המעשה לא היה היכולת להפוך את מציאות הגשמית לכלי להתגלות כבוד שמים.

שהלא זה כל ענין וסוד נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, שלא זו בלבד שבעולם האצילות והחכמה ימצא כבודו ורצונו אלא גם כל הנקרא בשמי וגו'. ואופן המשכת אצילות הנהגת קדשו יתעלה בדירת התחתונים הוא על ידי שהנבראים משתמשים ופועלים בכל העניינים הנעשים והנבראים לשם פעלם ותכליתם, ולא להנאתם ותאוותם, ולכן כל עוד רחל חיה והיה יעקב עמה לשם הפעל הנרצה מאיתו יתברך והיה מחשב שמעשיו יפעלו נגדם באור הפנימי והמקיף שלהם, כך היה מתייחד שם הקב"ה בעולמו, והיה המלכות יורדת להאיר בבריאה אור כל הנהגת הקב"ה הנסית וההשגחית.

ואחר פטירת רחל היה חסר ליעקב האופן והכלי להמשיך השפעתו לגילוי מלכות ה' בבריאה, לפי שלא היה לו כלי של קיבול בעולם העשיה, אולם יוסף שהיה בספירת היסוד, שהיה לו הכוח לפעול התקשרות של הבריאה עם אור האצילות, שזה כוח היסוד לקשר המשפיע למקבל, וזה היה בכוח נשמתו של יוסף, לכן שהיה יוסף

לפניו היה ליעקב את הכלים להשפיע, היינו על ידי שיוסף היה תולדתו, והוא היה בשורש של מקשר מקבל למשפיע, שמהותו הוא לגרום שהמשפיע ישאף ויחשוק להשפיע למקבל על ידי שהמקבל משויך איליו, וממציא עצמו לו, לכן בכוחו ועל ידו היה המשך לעבודתו של יעקב לגלות כבוד ד' בבריאה.

אף מה שחיבר את יעקב לעבודתו של יוסף הוא מה שיוסף היה לפניו שאז בכוח התקשרותם שבעולם העשיה גרם שישויך מידת יעקב למידת יוסף וממילא יוכלו להוריד השפע של גילוי כבוד ד'. ולכן ע"י שיוסף בא לפניו נתחזק מדתו של יעקב לבחינת ישראל שהיא הבחינה של ההשפעה וההמשכה לכלל ישראל.

פרשת שמות

הגלות שורש הגאולה

כללות ענין ואלה שמות בני ישראל הבאים מצריימה כך הוא, באים מצריימה הוא כינוי לכל מצב שכלל ישראל נכנסים לגלות דמצר שהוא הסתר פנים שאין נגלה קרבת ד' בבחינת מוחין, רק במצר הגרון, שאז מוסתר החכמה שבהנהגת הבריאה ואין נראה כל כך השגחתו.

וענין ביאה זו דבני יעקב למצרים, הוא בכוונה תחילה בכדי שיהיה ירידתם לגלות באופן שיומשך גילוי אורו ושפעו גם במצב של גלות, ולכן ירדו למצרים על ידי יעקב ובניו שהם היו מרכבה לגילוי כבוד הקל, ועיי"כ המשיכו את שמות הויה ב"ה גם לבחינת מצרים, וזהו שמות בני ישראל הבאים וכו'. וזה ממש ע"ד שנתבאר בענין **ויצא יעקב וילך חרנה** עיי"ש. שהוא ענין המשכת אורות הגילוי במקום ההסתר.

ונמצא ששורש הגאולה טמון כבר בעצם ירידתם, שכיון שכל הגלות היה לתכלית זיכוכם ולתכלית העלאתם, היה צריך להמשיך שמות הויה בגלות, היינו הארת הגילוי בהסתר, שעיי"כ יהיה טמון בזה כוח החרות והיציאה מהגלות לגאולה.

והנלמד מזה לעבודת החיים, פעמים אדם נצרך לירד ממדרגתו, ולהתעסק בעניינים גשמיים או עניינים שמכורכים עם ענייני גשם, והטעם לזה כי תפקידו להמשיך גם בענייני גשם את האור אי"ס שבו שהוא על ידי שימת לב שהכל הוא עשיית רצונו, ולכן כל שמתעסק מתוך מדרגתו הרוחנית, הוא בחינת ואלה שמות בני ישראל הבאים מצריימה, ואז מובטח לו שמתוך כך יעלה בבחינתו הרוחנית ועבודתו להתקרב לקב"ה ולחוש את קרבתו.

יסוד יותר עמוק מבואר בהמשך ד' התו"א בענין הזה שחלק מהווי חיי האדם היא ירידה מהמדרגה, שכשם שהקב"ה בבריאת העולם כביכול ירד מאורו האין סופי וצמצמו לבוא בגבול ובגשם, ירידה אחר ירידה, הכל למען היות לו דירה בתחתונים, כך כל אדם עליו לחוות גם כן הליך זה, וזהו סוד הגלות של בני ישראל, וכן גלויותיו של יעקב אבינו, הכל למען ההכנה איך יורדים למדרגות נמוכות בכדי להשכין את האור הרוחני גם בכלים גשמיים מאד, שבזה האדם לוקח חלק בבריאה של הקב"ה.

כל אדם שישכיל להמשיך גם בירידות שלו או אם נקלע לעולם ירוד סביבו, את רצון ד' הנצחי, ולא יעזוב את התפיסה שהכל למען עשיית רצונו וגילוי כבודו, וכל תפקידו להיות כלים והיכלות לגילוי כבודו ועשיית רצונו, הרי יצליח בפעליו מכח ואלה שמות בני ישראל הבאים מצריימה ובה משתתף עם הקב"ה ונוטל עמו חלק בקדום התכלית של בריאת העולם.

וודאי שבתפיסה זו הקשיים וההתחבטויות הם חלק עצמי מהחיים ותפקידיהם. כשם שהגלות נשתלשלה מהירידה שקיימת כביכול בעצם בריאת העולם.

ובאופן יותר מפורט, תועלת הגלות נדרשה להצלחתם העתידית, דהנה ידוע שגלות מצרים היה בשביל התכלית של תעבדון על ההר הזה.

והיינו בכדי שיהיו ראויים לקבל תורת ד' היו צריכים לזכך את החומר, להיות נכנעים ושפלים, לחיות בידיעה והרגשה שהכל רק מאיתנו יתברך, ובלעדיו אין לנו חיים כלל. וכל זה הגיעו בכוח השעבוד.

ולעת"ל גם כן שיהיה מלאה הארץ דעה ונזכה להתגלות טעמי תורה זה רק אחרי תיקון הנשמות וזיכוכם בגלות הארוכה הזו, וכיון

שצריכים תיקון לנשמה שתשיג סודות התורה לכן כל כך ארוך ומייגע גלות הזו.

וביאור הדבר שנצרך גלות ושעבוד כדי לזכות לתענוג של טעמי התורה לעת"ל, הוא, שתענוג שיידך רק בדבר שיש לו חיבור והשגה בו, והאדם במצבו של עולם הזה אין בכוחו לקבל תענוג מהשגות של גן עדן ועוה"ב, לפי שנפשו וכן נשמתו הכרוכה בנפשו לא תתענג מעניינים רוחניים ומופשטים כל כך, שהלא האדם מתענג רק מדבר המתוק לו שיש לו בזה איזה הרגש, ואף שיש לאדם עונג רוחני כמו דבקות בהקב"ה בתפילה או הנאה מלמוד ערב שגם בזה יש כמה וכמה אופני ענייני למוד המענגים, עדיין כל זה הוא רוחני בעל גבול, ואינו מענין ההנאות של לעתיד ושג"ע שאינם בעלי גבול. ובאמת אין לנו שייכות בזה וכמש"כ הקדמונים שלכן לא פרטה תורה מתן שכרם של מצוות לעתיד [ע"י רמב"ן בחוקתי, שער הגמול, ובכ"ד], ורק על ידי הלבושים שנעשים לנו על ידי התומ"צ, אז נוכל לקבל את התענוג על ידי הלבושים האלו. ונמצא שאנו שואפים לדרגה שכעת לפי בחינתנו אין לנו שום הנאה ממנה, ורק שאכן אנו יודעים שנתענג עליה על ידי שנקבל לבושים להתקשר בתענוג מהדברים הרוחניים האלו.

וכשם שהתורה היא הלבוש לאור אי"ס, שבה נתלבש אורו הגדול, והיינו שאור אין סוף אין שום דרך שיהיה לנבראים הכרה בו, ורק על ידי התלבשותו בתורה יכולים להכיר למי שאמר והיה העולם, כן לאידך האדם לא יוכל להתקשר ולהכיר בתענוג דלעתיד אלא על ידי התלבשות האדם בתורה שלו, שאז דרך חלקו בתורה יהיה לו שייכות וקשר עם השגות דלעתיד, ויוכל להתענג עליהם.

המשך מאמר הגלות שורש הגאולה

הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל, ומלאו פני תבל תנובה.

ות"י יתכנשון מגלותא דתמן יתלדון בני יעקב. והיינו **הבאים** הכוונה לקרא דאלה שמות בני ישראל הבאים, והיינו ביאת בני ישראל בגלות שהוא בחינת יעקב כידוע ששם יעקב הוא הבחינה התחתונה של הכלל ישראל בבחינת עקב, וכן ביאתם וירידתם לגלות היא בבחינה של יעקב שבהם, וזהו את יעקב איש וביתו באו, ומ"מ קורא את הגלות בשם **ישרש**, שהוא שורש הצמיחה, וזמן הצמיחה, שעליו נאמר **יציץ ופרח** הוא בזמן הגאולה שאז הם מכונים **ישראל**.

ולמדנו אם כן שהגלות היא כמו שזורעים זרע באדמה בכדי שיצמח, וזמן הצמיחה הוא בעת הגאולה. וצריך להבין מדוע הגלות הוא הזריעה ונטיעת השרש של הגאולה⁴¹. וביאור הדבר, שבאמת תכלית הייעוד הוא מלאה פני תבל תנובה שכל הבריאה כולה בגשמיותה וכל כליה הנפרדים והנבדלים יהיו כולם כלי שרת לעשיית רצון ד' **ומלאה פני תבל תנובה** שהכל יהיה מלא כבוד ד' שהוא הפירות האמתיים של המעשים, וכדי להגיע לדרגה זו שכבוד ד' יהיה מלא כל הארץ, שכל הרצונות התשוקות והחמודות, יהיה הכל רק עשיית רצונו, וכל תהלוכות החיים יהיה רק חפץ ד' שיהיה בחינת ארץ חפץ, כל זה רק על ידי ירידת כלל ישראל לגלות, ששם הם בבחינת עבד, שכאשר הכלל במדרגה נמוכה, ובשפלות גדול, אז הם חשים את ביטולם ואפסיותם, ומרוב אפסיותם חושקים המה בצמאון גדול לצאת ממחשך ולהתגלות כבוד ד', ויודעים הם שהאדם אין, ובפרט כשרואים את ההעדר השולט בעולם, את השקר, את הצער והיגון מכל עינוגי העולם ודמיונותיו, את זה שהמציאות הדמיונית של עולם הזה אין בה מאום והכל כלה, הכלל סר יחדיו נאלחו, אזי מתוך

⁴¹ וכן ביאר ביד מצרים את המקרא, רבבה בצמח השדה נתתיך, שהריבוי נפעל כמו בצמח השדה שהוא ע"י הליך של רקבון.

המרירות והרגשת האפסיות והחידלון רק מתוך זה יכול להיות כל העולם כולו והתכלותו משמשים לכבוד ד' ועשית רצונו, ולכן ביאתם בגלות היא השורש ומשם הצמיחה לעת הגאולה, וכל זה הן בגלות מצרים שהיה הכנה למתן תורה, והן בגלות זה האחרון שהוא הכנה לגילוי משיח צדקיני ומלאה הארץ דעה את ד' כמים לים.

והנה כל ששים רבוא נשמות ישראל הם יהיו הכלים להשראת השכינה לעת"ל, וברבות סוף בהעלותך איתא לעוה"ב כל ישראל נעשין נביאים שני והיה אחרי כן אשפוך את רוחי על כל בשר ונבאו בניכם ובנותיכם וגו'. והיינו שכולם ישיגו ברוה"ק, וגשמיות העולם לא תמנע מהם להשיג את החכמה האלוקית, וכל זה רק בכוח שהכשירו את גשמיות העולם וגשמיות גופם, על ידי ירידתם בגלות, שיבוטל מכל עצמיותו והיה אפס ואז לא יכול להיות מסך וערפל בעד ההשגות האלוקיות.

הא למדת שכל ירידה וכל שפלות וכל חדלון שהאדם נפגש בו הוא משמש לנטיעת השורש שממנו ימלא פני תבל תנובה, שעל ידי הרגשת וקנין אפסיות העולם תחבולותיו ותהלוכותיו מחנך את גופו להיות בטל לזיו ואור ד' שבנפשו.

אך כל זה רק כשיורד עם השכינה את יעקב איש וביתו באו, שאז אין הירידה גומרת להמשך לגמרי להבלי העולם, אלא רק להיות מוקף ומסובב בהם, ואז יכול אכן להעלותם.

ואין ספק שבהבחנה הדקה הזו בין משיכה להבלי העולם לחיות בהרגשה תדירית של אפסיות הבלי העולם ותהלוכותיו כאן סוד הבחירה ובנקודה זו סוד ההבדלה, הוא הנסיון ועבודת החיים.

גלות מצריים בתור בנין האומה

הבנין האישי בבואה של בנין האומה

"הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל". מפרש הגר"א ז"ל, הבאים למצרים היה בחינת שורש, ואז הם היו בבחינת יעקב שהוא לשון עקב, במדרגה נמוכה. ומשם יציץ ופרח – השרשים החלו להוציא ציצים ופרחים, עלים ופירות, והגיעו לדרגת ישראל שזהו הדרגה שהגיעו אליה ביציאת מצריים. ומשם מלאו פני תבל תנובה.

ומבואר שגלות מצרים היה מקום שכלל ישראל גדלו מזה, ולכ' הלא נראה לנו ההיפך שהגלות הזו היה ירידה גדולה בשבילם, אכן ידוע מאמר הכתוב ואוציא אתכם מכור הברזל והיינו שמציאות הגלות היה כור ההיתוך לישראל ושימש הכנה ליציאת מצרים. וצריך לבאר הדברים.

ונקדים; ידוע כי קיום כל הבריאה הוא רצון ד' הקיים בכל פרט ופרט במציאות של הברואים מדומם ועד מַדְבָּר. והנה רצון ד' המקיים את הבריאה ומהווה אותה בכל עת, יש בו שני מהלכים יש רצון ד' של קיום טבעי, דהיינו לקיים את העולם כפי טבעו העצמי של כל דבר מששת ימי בראשית, ויש רצון ד' של קיום השגחיי, והיינו שכל פרט תלוי במעשי הנבראים והגמול המגיע להם ע"פ משפט ד'. החידוש הזה שהנהגת הקב"ה מושפעת ממעשי הנבראים, הוא מה שנתחדש ביציאת מצריים⁴², וזהו חלק מקבלת התורה, שההנהגה הזו היא הנהגת התורה, שהיא חכמת הבורא ולכן היא תלויה במקבלי התורה. ובהנהגה זו הרי אנו במעשינו המפעילים את כל השפע האלוקי המקיים את הבריאה וכל פרטיה.

והנה הגר"א ז"ל כתב שכל מ"ש באבות ומושה וישראל וכן כל מעשיהם מאדם עד סוף התורה הוא בכל דור וכו' וכן הוא בכל אדם

---

⁴² ראה, מאמרים הבאים מדברי הרמב"ן בזה.

ואדם לבד. וכללות הענין הוא, שכל דור בא לתקן ענין מסוים, ולכן כלפי אותו תיקון ובחינה יש בו את כל השלבים של ההתחלה - השורש, בסוד אדם הראשון. הרקבון, בסוד אלפיים שנות התווה שקדמו למתן תורה. ההקמה, בסוד יציאת מצרים. הנפילה, בסוד דור המדבר. התקומה, בסוד בנין בית המקדש וכו'. וניתנים בו בתחילתו של הדור הכוחות הנדרשים להשלים את אותו תיקון, כשם שניתן לאדם הראשון כוחות כל הבריאה בשלמותם, ואח"כ מתחיל ההתמודדות שבה יש את ההצלחות והכשלונות. יש בו את הנבראים שתכליתם לחזק את בנין המערכה, ויש בו את הערב רב המקטרגים ומפריעים.

וכן כלפי כל אחד בפרטות ג"כ מתפרש כנ"ל שלכל אדם יש תפקיד וניתן לו הכוחות למלא אותו, ובמשך חייו הוא רצוף עליות ומורדות, לפעמים בסדר גודל של פספוס התפקיד, ועדיין יש לו היכולת לבנות בית שני.

נמצינו למדים, שכפי שאנו משקיפים על הדורות מאדם ועד סוף דור המדבר, אנו למדים על מהלך של בניית כנסת ישראל מתוך שלבים שונים, שבהם גאיות ומורדות, ויודעים אנו שקורא הדורות חישוב הכל מהיום שבראשית ברא אלוקים, והכל היה לצורך בנייתם של כנסת ישראל, שהוא הוא תכלית בריאת העולם, וכמאמרם בשביל ישראל שנקראו ראשית.

כך נלמד מזה לענין בניינו האישי של כל יחיד ויחיד מכנסת ישראל, בכל תקופה שהיא. שהלא כל אחד נוצר להשלים את מלכות ד' בבריאה, וכל אחד יודע שדרכו בחיים רצופה נסיונות וכשלונות, והתמודדויות יום יומיות. ובוודאי נדרש להבין איך גלות מצריים שהייתה שעבוד מפרך כ"כ, היה חלק מהבנין של כנסת ישראל עד כדי שאנו קורים לזה יציץ ופרח.

ובאמת שענין זה יש בו חכמה רבה מאד, אבל פשוטם של דברים הוא כך, שכיון שישראל מעותדים לשנות את כל קיום הבריאה ממציאות טבעית להנהגה ניסית, על ידי היותם בני מלכים, עם הקרוב לבורא, עם המשפיע על כל הנהגת הבריאה, לומד תורת א-ל ומדבר יום יום עם הבורא בתפילת העמידה. הרי טבע האדם שדעתו זחה עליו מהרגשה זו, וזחות זו יכולה לאבד את כל המעלות הרוחניות שהוא קנה, ולא רק שהגאות הורסת, אלא שעצם הענין של מעלת כנסת ישראל בתור עם רוחני שייך רק כשהעם חש שהוא כלי רוחני לעבודת ד' ככלי שרת בבית המקדש, וזה רק כשמרגישים שהאדם אין בו עצמיות אלא רק כלי קבול. ולכן צירפם בכור הברזל של השעבוד, והביאם לתחתית המדרגה שתדיר הם יזכרו ויחושו שבעצם מצד עצמם הם הגיעו לשפל האנושיות, וכלל לא היה להם תרבות אנשים, אלא הכל זכו ממתת א-ל שבזכות אמונתם ארשם ולקחם תחת כנפיו והביאם בצל סודו. וממילא כל המעלות והסגולות שיש לנו הכל הם רק מאיתו יתברך ואם כן אין כאן מעלה או יכולת אישית, שיש במה להרגיש איתה טוב, וכל מה שיש רק מחייב עוד יותר להתקרב ולעבוד את הקב"ה מתוך הקרבה.

ונסכם הדבר; שיש כאן ב' נקודות. א. שמצד העצם אין לנו אפי' תרבות אנוש, והכל מאיתו ולכך אין מה להרגיש טוב. ב. שכיון שהכל מאיתו א"כ הדרך להשיג ולקבל עוד זה רק על ידי שנבקש מהקב"ה הכל.

וענין זה יש לכל אחד ואחד, שהקשיים המזדמנים אינם איזה דבר שבא להפיל את האדם ולהקשות עליו אלא הפוך, **הקושי נועד לחשל את האדם - שרק עזר עליון הוא זה שיכול לבנות אותו. הקושי נועד לחנך את האדם - שלא יחשוב שמצפים ממנו שאכן יש לו את הכוחות העצמיים להתמודד**, אלא שנדרש ממנו אמונה ותפילה בקב"ה שיעזור לו להתקרב אליו. כלומר, לא שאם תלמד תהיה חכם ולכך תדע אלא אם תלמד תתקרב לבורא ואז הוא יסייע לך.

הקשיים המצויים ביותר בגיל הבחרות שהוא התקופה שאדם יצא מכלל ילד וכבר ניתן בו חכמה ותבונה, אלא שכעת הוא מתמודד איך לבנות את עצמו עם הכלים האלו. קשיים אלו נועדו לחשל ולהוות תמרור דרך, שהאדם ידע שרק בהתקרבות לבורא ורק באמונה כנה בו יתברך הוא יוכל לעלות ולהבנות.

לא איש דברים אנכי

כי כבד פה וגו', ויאמר ד' מי שם פה לאדם וגו'.

הנה הקב"ה בחר בעבדו משה להיות הגאולה מסתבבת על ידו, על אף שהיה כבד פה וערל שפתיים, ויש להתבונן מהו הענין שהגאולה תהיה דווקא על יד מי שאפשרות הדיבור שלו מוגבלת, ובדרשות הר"ן ביאר שלא יאמרו שההצלחה הייתה טבעית לפי שהוא שכנע במאמר פיו את פרעה, לכך נבחר משה רבינו שאין לו את היכולת הטבעית להצילם. ובאמת בזה שנבחר משה רבינו שהיה מוגבל ביכולתו הטבעית, יש בחינה יותר עמוקה, דהנה להוציא כלל ישראל מן ההסתר הוא על ידי אור אי"ס שלמעלה מן ההסתר, דאילו באותה הנהגת הקב"ה ששלט בה ההסתר אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים, וכל התחדשות הגאולה הוא באופן זה, שההסתר שלט בבחינה של הוי"ה השייכת לגילוי, שבה אירע שנכנסה למיצר ונסתתרה מלהתגלות, ועיי"כ נכנסו כלל ישראל למצב של גלות והעדר הדבקות בהשגחת ה', אבל בחינת הוי"ה העליונה הנעלית מהגילוי וההסתר, בה אין שולט בחינת הגלות וממנה ועל ידה יוכל להסתובב הפדיון והגאולה מההסתר ששלט בבחינת אור הוי"ה הבא לידי גילוי. ולכן דווקא משה רבינו שהיה כל אורו והשגתו בפנימיות ולא בהתגלות, הוא יכל להמשיך בחינת אור אי"ס שבחדרי גוואי, שהיא הבחינה שבה לא שלט הגלות, ועל ידי כך נתעורר אור אי"ס להתגלות בכל הבחינות. שהוא יסוד בבריאה שכל אדם מעורר את הבחינה

שכנגד מעשיו ועבודתו, ולכן רק משה רבינו שהיה עבודתו ופעולתו ללא הדיבור החיצוני הוא יכל לעורר את בחינת אור אי"ס שלמעלה מהגילוי.

פרשת וארא

הנהגת האבות והנהגת משה

וארא אל .. ושמי ד' לא נודעתי להם

הנה צורת בניית הכנסיה היה בתחילה על ידי ג' אבות, ויש ב' מיני הנהגות הקב"ה עם הכנסיה, יש הנהגה שהיה עם האבות שהוא וארא אל .... בשם שד"י, והוא ההנהגה המתלבשת בטבעו של עולם, ושרשה בחג"ת דאצילות, ויש הנהגה של מתן תורה שהוא ושמי ד' [לא נודעתי להם], והיא הנהגה מחוץ לטבעו של עולם, שלא בדרך חוקי הנהגת העולם שהוטבעו במדות אצילות קדשו, אלא על ידי התורה שקדמה לעולם, שהוא וקב"ה וישראל חד הוא.

ובאמת כשם שהכנסיה נבנית בשני השלבים האלו, כך כל אדם בכל יום יש בו ב' בחינות אלו, כידוע מש"כ הגר"א שכל מה שאירע לאבותינו יש לכל אדם, ונתבאר בהקדמה.

והיינו תפילות אבות תקנום, והוא התקרבות לקב"ה בבחינה של אהבה והתקשרות, והוא בדרך עבודת האבות, וממילא שע"י כך ממשיך את הנהגת שד"י שהוא בחינת שדיים ורחם [-תו"א] יניקת חלב משדי האהבה וההתקרבות. ושוב אח"כ יש את העבודה של לימוד תורה, שהוא עבודת הבטול, שמתקשר אל חכמתו ורצונו ודבורו של הקב"ה בסוד הבטול. ובכך ממשיך הנהגת התורה שהיא ההנהגה של דור המדבר אוכלי המן.

והנה אמנם כל ההנהגה דיציאת מצרים הוא הנהגת התורה שהיא מעל ו' מדות, והוא ההנהגה הניסית שמנהגת העולם לפי המעשים ולא לפי חוקים טבעיים, והוא סוד משה רבינו שהיה נותן התורה והייתה נשמתו בבינה דאצילות, כמש"כ שניתן לו מ"ט מנש"ב, ולכן משה רבינו היה בכוחו להוציאם ממצרים, והוא השפיע לנשמות ישראל שבאותו דור את הארה דבינה שבכוחם הם יצאו מתוך מצרי הגבול של הנפש ונתרוממו להיות בנים של מקום, מקבלי התורה.

ואמנם בקרא איתא שאהרון ומשה הוציאו ממצרים, ויש בזה דיוקים בלשון הפסוקים, והמבואר שהיה שני בחינות בגאולה א. לקרב את ישראל להיות עבדי המקום ובניו, לרומם משפלותם הרוחנית והגשמית. ב. לשבר ולהוציא אותם מתחת ידי פרעה. וענין זה להוציאם מתחת ממשלת הסט"א דפרעה זה היה בכוח משה רבינו, שהיה למעלה מו' מדות ולכן המשיך מהעולם שמעל המצרים ששם אין לסט"א שלטון כמו קרי"ס דבעתיקא תליא. ואילו לענין גאולת נשמות ישראל להמשיך בהם אור התורה זה היה גם על ידי אהרון.

לידת כנסת ישראל

ביאור תשובת הקב"ה על שאלת משה, למה הרעותה?

וידבר ... אל משה ויאמר אליו אני ד, וארא אל אברהם, יצחק, ואל יעקב בא- ל שד-י ושמי ה' לא נודעתי להם.

ופירש רש"י שהקב"ה דיבר איתו משפט על שהקשה לדבר ולומר למה הרעותה לעם הזה. וברמב"ן הרחיב עוד לבאר מה התשובה שענה לו הקב"ה על שאלתו למה הרעותה.

ובד' הראשונים לא נתפרש מהו באמת תשובת השאלה של למה הרעותה, אכן מדקדוק דברי הרמב"ן [כאן ולעיל שמות ג י"ג] בביאור

ההבדל בין המידה [-ההנהגה] שנתגלה הקב"ה לאבות, למידה שהוא בא להתגלות לגאול את ישראל, יש ללמוד ביאור תשובת השאלה.

דהנה ביאר הרמב"ן ששם א-ל-שד-י שבו נגלה לאבות מורה על הנהגה המלוכשת בטבע, ולכן לא עשה עמהם אלא נסים נסתרים ומלובשים בדרכי הטבע, וכן מטעם זה לא נתנה להם תורה, אלא השיגו את דרכי העבודה וההתקרבות לבורא הכל דרך העולם שברא. ואילו כאן בגאולת ישראל נתלבש הקב"ה בהנהגת **שם הוי"ה** שהוא ההנהגה שהקב"ה ברא וחידש בו העולם, ויצרו יש מאין, שהנהגה זו אינה ממוסגרת במסגרת הטבע, ובהנהגה זו הקב"ה פועל נסים גלויים, שאינם מלובשים בדרכים טבעיים.

והוסיף הרמב"ן שהנהגה זו יסודה בהתחדשות המיוחדת של מתן תורה לעם ישראל, שמהות החידוש במתן תורה, הוא האפשרות שהקב"ה נותן לנו להתקשר עמו דרך לימוד התורה, שהוא עצמות חכמתו יתעלה, וזהו דרגה יותר גבוהה ממה שהאבות השיגוהו דרך ההתבוננות בעולמו שברא ובחכמה הגנוזה והמלובשת בהויית העולם והנהגתו.

וזהו **יסוד הגאולה**, שהקב"ה נגלה ומופיע לעם ישראל בהתגלות מרוממת יותר ממסגרת העולם, שהוא **התגלות של מתן תורה**, שבו יש שייכות בין הנבראים לקב"ה בקשר בעצמות אין סוף, דרך תורתו – חכמתו, ולכן כאשר יש קשר והתגלות כזו, פועל הקב"ה נסים גלויים שאין בדרכי הטבע, לפי ששייכותו והתגלותו לנבראים היא במדה שמעל מסגרת טבע הבריאה.

והיינו **שהגאולה הוא חידוש בהנהגת והשגחת הקב"ה**, שאינו בהנהגת שד-י שהיא ההנהגה המלובשת בטבע העולם, אלא בהנהגת שם הוי"ה שקדם לבריאת העולם והוא סיבתו, ובהנהגה זו הקשר שיש עם הבורא הוא קשר דרך התורה, ולא דרך חכמת העולם.

ולפי יסוד זה שחידוש הגאולה יסודו בחידוש הנהגת שם הוי"ה, יבואר תשובת הבורא על שאלת משה רבינו למה הרעותה, דהנה בכדי שכלל ישראל יוכלו לזכות להנהגה זו, של שם הוי"ה – יש מאין, שבזה תלויה גאולתם, הם גם כן צריכים לצאת ממסגרות הטבע, ואילו היה הגאולה מתוך מצבם שהיה קודם המצב של למה הרעותה, הרי הם היו קולטים את הגאולה כגאולה טבעית, והיו מרגישים שקיומם שלאחר הגאולה הוא המשך למה שהיו קודם, אלא שנצלו משעבוד ועול מצרים,

ואילו כך היו מרגישים, לא היה נפשם קולטת את ההתחדשות המחודשת של הנהגת שם הוי"ה, לפי שעדיין היו הם בתת הכרתם ומודעתם משוייכים לעולם שהיו בו בעת שעבוד מצרים, שאז הם היו משוייכים לשליטת הטבע, ובכדי שיוכלו להתקשר להנהגת והתגלות שם הוי"ה – יש מאין, שהוא בריאה חדשה של קשר עם הקב"ה, **היה נדרש לאפס אותם** ולמחוק בתת הכרתם את כל העולם שהם היו שייכים לו קודם, ולכן לקראת הגאולה הרעותה לעם הזה, שירגישו שכלתה יכולתם להחזיק מעמד, ואין להם שום יכולת להמשיך תחת עול מצרים, ורק אז **מתוך החושך העצום, מתוך היאוש המוחלט מהאפשרות לשרוד, כשבאה בשורת הגאולה היא באה כבשורה של לידה מחדש**, של יצירה מחודשת, של גאולה מתוך העדר ואפיסה מוחלטת, ובזה שהרגישו את בשורת הגאולה כהולדה מחדש לגמרי, יכלו אכן להתקשר לקב"ה בקשר חדש של יש מאין, קשר שאין לו שום שייכות לטבעו של עולם.

וזהו האמור בפסוק עם זו יצרתי לי, הקב"ה יצר את כלל ישראל מחדש, שבגאולה נולדו מתוך האפיסה המוחלטת של למה הרעותה, ובכך יכלו לקלוט בקרבם מהלך חיים חדש, של התקשרות מוחלטת עם תורת ד' – חכמתו יתעלה.

ובאמת חשיבות הענין של יצירת תלות מוחלטת בגאולת הקב"ה נדרשת גם בשביל לחוק בקרב עם ישראל את החובה לציית למצוות

ד' ופקודיו, שרק משום שהרגישו שה' היוה אותם יש מאין, מתוך מצב החדלון והאפיסה של של למה הרעותה, יכלו אכן לחוש את גודל חובתם להתחבר אך ורק למצוות ד', שרק בכוחו הם גאולים וקיימים.

ונמצא שהגאולה הייתה בהנהגת שם הוי"ה של יש מאין, שבכוחה, א. נעשו נסים גלויים, שלא מכוח מציאות הבריאה, ב. מכוחה נתקשרנו בקשר של תורה שהיא גם כן יש מאין סוף יתעלה, ג. בכוחה נהיינו אנחנו כלל ישראל עם של יש מאין, עם שנולד מחדש לעבוד את הבורא יתעלה, עם שאין למציאות קיומו כל קשר עם שרשי הווייתו הטבעית, - עם שיצרו הקב"ה יש מאין!

ומכאן לכמיהה המקננת לגאולה העתידה, אין זו כמיהה לחיים סתם יותר מרוממים, זהו כמיהה לחיים חדשים, מהות ענין הגאולה הוא התחדשות ולידה מחדש, של כנסת ישראל ושל הנהגת הוי"ה עמה!

פרשת בא

יציאת מצריים שבכל יום

האומה הישראלית בכללה, וכל איש הישראלי בפרט, נבנים באופן של עליה וירידה, וזהו שורש הענין של גלות וגאולה.

בטרם לידת הכנסיה היו להם חבלי לידה, ולשם שלמות תפקידם היו בגלות מצריים, תחת ממשלת ע' שרים, בתוך תרבות העמים. וגם בעת הירידה של קומתם היה בהם קיסטא דחיותא, שידעו שתפקידם לידע את ד' ולעשות רצונו, ותקוות הגאולה הייתה לחם חוקם ועיקר חיותם, וזה מה שהביאם שלא להמשך לתרבות המצרים, אלא לשאוף להנתק מהם, ולהיות ממלכת כהנים וגוי קדוש.

וענין זה שקודם התרוממות הרוח מקדים הגלות והירידה, הוא אות ותמרור דרך לכל אדם בחייו ולחיי האומה בכלל.

וכן במלחמת החיים כל עליה תקדם לה ירידה, שתכליתה לייצר כלים שבהם יגדל אבוקת אש העבודה, שזהו עיקר התפקיד להאיר בתוך החושך.

שמסירות נפש עניינו למסור הרצונות והתשוקות אשר לא לד' המה שיהיו משועבדים לעשיית רצון ד' ולהשתוקקות להסב בצל קרבתו. שזה כל תפקיד האדם לצאת ממיצר רצונות הנפש הבהמית, שהיא סוד גלות הנפש הרוחנית, ולגאלה להאירה באור רצון הבורא ותשוקת קרבתו ועבודתו.

וכל עיקר התלבשות הנפש הרוחנית שהיא היא עיקר מהות האדם וקומתו, בתוך הנפש הבהמית הוא סוד גלות מצריים, שתכליתו להאיר בתוך החושך, שזהו עיקר תכלית היצירה בחינת נתאווה להיות לו דירה בתחתונים היינו שגם בגשמיות ורצונות והחמדות של עולם המעשה גם שם ישכון כבוד ד' וגילוי עשיית רצונו.

ונמצא שהאדם כסדר בכל עת עובר את ההליך של יציאת מצריים ופעם גובר כבוד לב פרעה להיות בגלות הרצונות הזרים, ופעם בא בסוד משה מושיען של ישראל.

והנה יציאת מצריים היה על ידי גילוי השכינה, וכן על ידי דם פסח ודם מילה, ובעבודה התדירית, מה הוא הדבר שיסייע לנו לצאת מתחת יד פרעה, שהוא הרצונות הגשמיים וכל מאווייהם.

העיקר הוא תורה ותפילה, והוא הדבקות וההמשכות אחר הקרבה לקב"ה, שהוא בסוד גילוי השכינה, ולהיות משכני אחר כך נרוצה, וגם על ידי הלימוד מתוך דבקות בחכמתו יתברך.

פרשת בשלח

יסוד נפלא

בזוה"ק מדייק שבפרשיות ההצלה והמכות נקראו בני ישראל בשם עמי, ואילו בפרשת היציאה – בשלח נקראים עם בסתם, ומפרש שעם כולל גם הערב רב, ואילו עמי הם רק הקרובים אל ד', ובאמת כל התכלית היה עמי, אלא שהערב רב נדחפו גם בפועל, ולכן רק בפרשה של היציאה בפועל הם מוזכרים.

ומבואר עוד שם שזה היה כל סיבת הירידה של חטא העגל, וכו' וכו', ולולי הערב רב היינו זוכים מיד ליכנס לארץ ישראל והיה הגאולה העתידה מגעת.

ולמדנו שכבר בעצם התגלות הניסית של הגאולה התערב לו כוח הסט"א של החרבן, והוא בזה שהערב רב נכנסו לענין גם. והנה משמע שלא היה שייך למנוע זאת מהם, והיינו שבעצם התכלית של הכל היה עמי אלא שהעם נדחף גם ואף שע"כ זה הרס והכניס את כוח החרבן מ"מ לא היה אפשרות לימנע מזה.

ומזה נלמד שפעמים פועלים דבר גדול ומוותרים בו על נקודה מסוימת לרוב גודל הענין אף שנקודה זו לבסוף תהרוס את כל הענין.

עד"מ אדם פותח מפעל חסד ועי"כ נכנסים לזה גם אנשים לא ראויים ויודע הוא שבסוף בגלל זה הם יכולים להרוס, מ"מ אם ימנע מהם זה פגם בשם החסד, אז.....

פרשת יתרו

ביאת יתרו

אני חותנך יתרו בא אליך, איתא בילקוט הקב"ה בוחן כליות ולב, אמר ליתרו אתה באת להקביל פניו של אותו צדיק, [בשכר זה] אל יהיו בתי מדרשות בטלין מזרעך לעולם.

וכתב רבינו המ"א בזי"ר להקביל פניו ולא לשם כבוד וגדולה. היינו דדייק מלשון בוחן כליות, שיש כאן הבחנה בכוונתו הפנימית של יתרו, מה היה חפצו ותכליתו באמת.

ולכ' כל המאמר אינו מובן הלא יתרו בא משום ששמע שהקב"ה הוציא את בני ישראל ולכן רצה להתגייר כדאי' בתחילת הפרשה וישמע יתרו את וגו', ומהו זה שאומר כאן שבא להקביל פניו של משה רבינו, וכי זה היה תכלית ביאתו?

אלא שהילקוט דייק לישנא דקרא אני חותנך יתרו בא אליך, אבל הא גופא קשיא הלא יתרו בא לפי שמועה שמע ובא שהוציא ד' את עמו ישראל, ולא לכבודו של משה.

והנראה שהבנת הענין רמוז בדבריו הקצרים של המגן אברהם, והוא שאכן יתרו שמע שהוציא ד' את עמו ולכן רצה להתגייר ולהכנס תחת כנפי השכינה, אלא שזה גופא יש בו אופני מחשבות שונות, כי יתכן שהבין שעם ישראל הם האנשים המאושרים והמוצלחים שד' עושה להם נסים ודורש את טובתם, ולכן פשוט חישב שכדאי לו להצטרף אליהם, ובפרט שהוא קרוב של המנהיג שלהם אז יקבל כבוד מזה שהוא יצטרף אליהם, ונמצא כל הענין של שמועה שמע ובא היה כי כך כדאי לו. אולם הקב"ה בוחן כליות ולב ידע שלא לשם כבוד וגדולה בא כלשון קדשו של המג"א, אלא להקביל פניו של צדיק, ואין הכוונה שתכלית ביאתו היה לקבל פני משה, אלא הנדון על עצם רצונו להתגייר ולהסתנף לעם ישראל לשם מה רצה בזה, ועל זה אמר לא

לשם כבוד והצלחה, אלא להקביל פני צדיק, היינו שהבין שהאדם עצמו כל אישיותו וקומתו אינו דבר לעצמו שיש לחפץ בטובתו, אלא כולו הוא רק חלק מבנין רם ונעלה של עובדי ד', וכל מהותו של האדם עלי אדמות להיות נטפל ומשתייך לעבדי ד' הדבוקים בעשיית רצון ד', וממילא שלא שייך כלל לבקש גדולה וכבוד או איזה תועלת והנאה עצמית.

והא דלא אמרו בפשוטו שרצה להתגייר לשם שמים ולא לשם גדולה, הוא משום שוודאי כיון שהוא קרוב למלך לא יתכן שלא ישתתף עמו הרגשה שכדאי הדבר ומאד מוצלח, והדרך היחידה שתהיה כל מחשבתו לשם שמים הוא כשבא מתוך רצון להקביל פני צדיק, והיינו כשנטע בלבו שהוא עצמו אינו קיים לתועלת וצורך עצמו אלא רק נטפל לצדיקים עובדי ד' הדבוקים בעשיית רצונו⁴³.

כוח היחיד - יתרו

בזוה"ק פרשת יתרו מבואר שענין ביאת יתרו והודאתו בהתגלות הקב"ה היה תנאי ומבוא למתן תורה, ובלי זה לא היה שייך ליתן תורה לישראל, ומבוי"ש, שהענין הוא שכיון שמתן תורה עניינה הוא התגלות חכמת הקב"ה בבריאה, תחת אשר קודם לכן הייתה הבריאה מסורה לטבע, והתורה הייתה רק באצילות, ובמתן תורה נתחדש שהבריאה עצמה נתעלית להיות כלי להשראת השכינה, והנהגתה ע"פ התורה – מעשיהם של כנסת ישראל וההשגחה המתאמת לזה, וזהו ענין שהתורה נתנה לנבראים, עם זו יצרתי לי, שעצם גילוי כבודו השתלשל בבריאה.

וכל זה לא היה שייך רק אחר שיוכחש כוחו של ע"ז שהוא הכוח שמושך הנהגה מהכוחות הטבעיים שהוטבעו בעולם, והמשכה זו

⁴³ ועצ"ע.

מתנגדת להשרות כוח הנהגת התורה וגילוייה בעולם, ולכן הוצרך יתרו שהיה כומר לע"ז להכנס תחת כנפי השכינה, ולהודות בכוחו של הקב"ה שבזה ביטל והכחיש כוחו של ע"ז בעולם, וממילא יכל להתגלות ההנהגה התוריית.

ולמדים אנו מזה כמה גדול כוחו של יחיד, שבכוח הכחשת יתרו בע"ז והודאתו בכוח הנהגת התורה, ההשגחה הנסית, זה ביטל מהעולם כוח הרע, והכשיר את העולם להיות מכון לשבתו של הבורא יתעלה. ואם כך בכוח הרע, וודאי שבכוח הטוב כוח פעולת יחיד שגבה עד מאד, והשפעתו לכל הבריאה כולה היא עד אין חקר⁴⁴.

עשרת הדברות ומתן תורה

הקדמונים נחלקו בענין עשרת הדברות, האם עם ישראל שמע את כולם מהקב"ה או רק ב' דברות ראשונות⁴⁵.

והנה שורש מחלוקתם, מהי תכליתו של מעמד מתן תורה, ולשם מה הקב"ה דיבר בעצמו עם בני ישראל, בשונה מהנהגתו התדירית?

מפשטות הכתובים נראה שזה בא לקבוע יראתו עליהם, ואם כן אכן די שישמעו ב' פסוקים, והיראה תתקבל מאותם ב' דברות, וכן מכללות המעמד עם הקולות והלפידים.

אך אם היה התכלית כדי שאת התורה יקבלו מהקב"ה וכפי שנראה מן הכתובים הקודמים שכל יציאתם ממצרים היה למען יעבדו את ד' דרך קבלת התורה בהר סיני, ומשמע שאינו רק קביעת היראה אלא שכאן יהיה זה דרך חיים ומפנה עצום שמחייב בגינו לצאת ממצרים, אין די בב', אכן לכאורה גם ב' מתוך תרי"ג אין די, אלא שכבר איתא

⁴⁴ ראה מקורות בסוף הספר.

⁴⁵ והרחיב בזה העבודת הקדש.

במדרשים שהעשר האלו כוללות בתוכם כל התרי"ג מצוות. ולכן אם אכן הם קיבלו את כל העשר הרי זה נחשב שקבלו את כל התורה.

ועדיין יש להתבונן מה המטרה שהם יקבלו את התורה דוקא מהקב"ה ולא דרך משה רבינו, ובפשוטו שרק כך זה מחייב.

אך יתכן דרך אחר,

והוא ע"פ הקדמה נוספת, לשם מה בכלל היה צריך את חידושו של מתן תורה הלא גם האבות קיימו המצוות קודם מתן תורה, ויתכן אמנם שהאבות קיימו מרצון, ומשא"כ עם שלם לא שייך שיקיימו אלא מחובה ולכן היה צריך ציווי של הקב"ה בכדי להכריחם לכך.

ולדרך זה, ענין מתן תורה הוא הליך מחויב של התמסדות, שבהיות וזרעם של האבות התרחב, ונהפך ממשפחה לעם שלם, לא שייך להמשיך את מסורת האבות ללא התמסדות של חוקים ומשפטים מחייבים, וקיום חיי תורה מתוך התנדבות כבר לא תוכל להחזיק מעמד כאשר המשפחה התרחבה עד כדי כך ונהייתה המונית, ולכן הוצרכו למעמד מתן תורה לחייב את כולם להקשיב לבורא עולם.

לדרך זו, מתן תורה היה התכלית של יצאת מצרים, והיינו שלבנות את חיי תורה ומצוות של העם היה נדרש מערכת מחייבת, שזה היה ע"י מתן תורה, ולשם כך הוציאו ממצרים.

אולם מעיון בכמה מקומות בדברי הרמב"ן בפרשיות שמות וארא מתבאר מהלך אחר בהקשר של יציאת מצרים למתן תורה, והוא, שכל ההליך של יציאת מצרים הוא חריגה מההנהגה הטבעית, ובכדי לחרוג מההנהגה הטבעית של הבורא יש על הבורא להתלבש בהתגלות שונה מול הנבראים, שאילו לפי מידת ההתגלות שהיה לבורא בעולם מעת שבראו אין מקום ודרך להנהגה ניסית ששורשה הוא הופעת כבודו בהתגלות יתרה עד כדי שאין במסגרות טבע הבריאה לפעול כפי שהשפיע בהם את כוח פעולתם.

וזה בעצם יסוד הכתוב בתחילת פרשת וארא "וארא אל אברהם וכו' בא-ל שד-י ושמי ד' לא נודעתי להם". כלומר, שהליך של יציאת מצרים מחייב לשנות ממידת ההתגלות שקבע הבורא בבריאת העולם, למידת התגלות הרבה יותר גלויה, שרק אז בהנהגה זו יתכן להשפיע ניסים ושינויי הטבע,

ואל תקשה וכי יש חסרון בכוחו של הבורא הכל יכול, שאין זה חסרון בכוחו, אלא זה צורת פעולותיו, שכאשר הוא קבע שמתגלה באופן טבעי, אינו רוצה להשפיע שינוי מהמסגרת הטבעית, וכאשר רצונו להשפיע בשינוי מהמסגרת הוא רוצה שיהיה זה דרך אופן התגלות שונה ונגלית יותר.

ובכדי שיהיה התגלות יתרה של כבוד הבורא, העולם חייב להשתנות, שעליו להיות כשיר ומוכן לקבל התגלות נגלית זו, כביכול ליצור כלים וצנורות שיוכלו לקבל שפע של התגלות כזו. והאופן היחיד שהנבראים יוכשרו לקבל ולחיות תחת הנהגה נגלית ושופעת כזו הוא שיהיה עם מקבלי התורה.

והטעם לכך, משום שנדרש שהנבראים יהיו בקשר קרוב יותר לבורא, ואילו הקשר יהיה רק ברמה של עושים רצונו ופקודיו כמו עבדים, ללא שייכות ודבקות עם הבורא עצמו, אזי אין בכוח נבראים פשוטים כאלו, לקבל ולחיות תחת הנהגה של התגלות על טבעית ואור שפע הבורא שיאיר בחוזק, ורק על ידי מתן תורה שאז בני ישראל נהיים חבל נחלתו, עם סגולה, ממלכת כהנים, כלומר נבראים שמקושרים ומשווייכים לבורא בעצמו על ידי לימוד התורה וקיום המצוות שהם רצונו וחכמתו יתעלה ובהם משובש ומתגלה אורו של הבורא, רק כך ביכלת הנבראים להיות מסוגלים לקבל את ההנהגה העל טבעית, - הניסית.

ונמצא שתכליתו של מתן תורה הוא לייצר עם שיש לו קשר ושייכות ישירה עם הבורא דרך לימוד תורתו ועשיית מצוותיו, וזה אמרם של

חז"ל מצוות שעשו אבותינו ריחות היו, אבל אנו שמן תורק שמך כמריק מכלי לכלי [וכבר נתבאר באורך במק"א], וכללות הכוונה בזה שבכדי שעשיית המצוות של ישראל יהיו התקשרות עם הבורא, ודבקות בשפעו ואורו, היה צריך לחדש את מעמד מתן תורה, שעל ידי ששמעו את דבר ד' מפי הגבורה, נתעלו ונתקדשו ובזה קבלו את הכוח שכאשר הם עושים רצונו אין זה סתם בעבדים המצייתים, אלא כבנים המתקשרים עמו בזה. ויתרה מכך כיון שאמרנו שרק בכוח זה הם מאפשרים ליתן כלים להנהגה העל טבעית, למידת ההתגלות הנגלית יותר מחוץ למסגרות ומצרי הטבע, הרי שבעצם מתן תורה ניתן להם הטבעת והחותמת שכסדר בכל מצוה ולימוד תורה הם ממשיכים ופועלים את התלבשות הבורא במדה זו של הנהגה גלויה, של חיבה ואהבה לבניו באופן גלוי.

הוא אומר מתן תורה נועד לקשר ולהוריד את אורו ושפעו של הקב"ה לעולמינו אנו, כסדר על ידי קיום המצוות ולימוד התורה, וזה נעשה על ידי שעם ישראל שמעו את כל המעמד מפי הגבורה, ובכך נתעלו, ונתרוממו, ונתקדשו בקדושה יתרה להיות ברי סגולה להיות מקושרים, דבוקים, וממשיכים.

תכליתו של מתן תורה

ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל, למען ידעו דור אחרון בנים יולדו יקומו ויספרו לבניהם, וישימו באלוקים כסלם ולא ישכחו מעללי אל ומצוותיו ינצורו. [תהילים קפיטל עח].

וכתב הגר"א [משלי פרק כב] שנלמד מפסוקים אלו שעיקר נתינת התורה היה בכדי שיהיה לעם ישראל בטחון בבורא עולם, וכמש"א וישימו באלוקים כסלם.

ביאור הדבר, שהמקדקים כתבו שבטחון לשון **טיחה** [וטח את הבית] ודבקות בבורא עולם, והדרך להדבק בו, הלא לית מחשבה תפיסה ביה, היא על ידי התורה שהיא חכמתו יתעלה ודיבורו. וזה כל תכלית

מתן תורה להיות חכמתו משתלשלת ויורדת אלינו שנוכל להדבק בו
יתברך דרכה ועל ידה.

ובביאור יתר, שבאמת יש שני תכליות בתורה. א. לשון הוראה, -
תורת חיים להורות ולכוון את האדם להבחין בין רע לטוב, ועל ידה
יוכל לבחור במעשים שהם בחירת החיים ולא ח"ו להיפך. ב. שהיא
חכמת ורצון ד', והיא מסוד המלבוש הנעלם, ובה ועל ידה מתעלים
ונדבקים בקב"ה. וזהו לשון הכתוב מימינו אש דת למו, מהו לשון אש
שמכלה ומבעירה את הכל לעלות למעלה. אף התורה מבעירה את כל
החמירות ומעלה את האדם למעלה.

והנה באמת שבועות היה צריך להיות ביום נ לעומר שהוא יום היובל
לספירת העומר, וקדוש בקדושת היובל –עולם החירות, הנעלה
מאפסיות החומר, אלא שמשנה רבינו הוסיף יום אחד מדעתו כי ראה
שטרם הוכן העם לכך, ובקרא כתיב **צאנה וראינה בנות ציון,.... ביום
חתונתו**, זו מתן תורה- פירש רש"י יום הכיפורים שניתנו בו לוחות
שניות, והיינו שהלא ראשונות נשברו ולכך לא פירש ששבועות הוא
יום חתונתו שהלא לוחות שנתנו מכח מעמד זה נשברו ולא החזיקו
מעמד.

והנראה שבאמת אם היה ניתן ביום המסוגל שהוא יום נ' לעומר לא
היה נשבר הלוחות, ויום זה באמת היה בסגולתו להיות יום חתונתו,
רק שראה משה שהעם אינו מוכן ובחר תאריך אחר, שהתאים להכנת
העם, וכיון שנבחר יום לפי מעשי העם שוב ממילא היה תלוי
במעשיהם, וכיון שהם ירדו נשברו הלוחות וכל מתן התורה ראה
עליות ומורדות, עדי השלמתו ביום כיפורים, ברם כל מה שנשלם
בסוף הוא מכוח היום הסגולי של נ לעומר, שבכוח היום הזה היה
ליתן תורה לעם ישראל באופן נצחי ויובלי, ולכן באמת חוגגים אנו
את יום חתונתו הבכוח של יום זה.

ובהסבר יותר איך חוגגים את הבכוח ולא את הבפועל, נראה ע"פ הנ"ל שבאמת יש שני תכליות לנתינת התורה, א. להורות הדרך. ב. לקשר את הבטחון והדבקות, ולענין תכלית ב' אכן לא היה צריך להתאים לפי מעשי העם, שאדרבה באתערותא דלעילא תלוי, ורק לענין תכלית הוראת ודרך חיים באתערותא דלתתא תליא וצריך להתאים להכנת העם, ומשה רבינו דחה את רק נתינת התורה בבחינה המורה ומדריכה אותנו ורק בבחינה זו היה עליות ומורדות והתמודדות החיים, אבל בבחינת זה שהתורה מקשרת ומדבקות אותנו בבורא יתברך נשאר היום נ לעומר כיום הסגולי לנתינת התורה.

וזה כוונת הגר"א שעיקר נתינת התורה הוא להקנות בטחון בבורא, כוונתו לנתינה של חג השבועות שבו היה צריך להנתן התורה. שהוא שורש הענין דיום חתונתו.

ולגבי הקשר עם הבורא, לא שייך דחיה בפועל, שכיון שכך היה בסגולת היום ממילא פעל בישראל את השייכות והעלה בקרבם אש דת לעבודת הבורא, והעלאת השלהבת של אהבת ד'.

פרשת תרומה

בניית המשכן

הנה בניית המשכן, היה עשיית מקום בעולם המעשה שבו ישכון הקב"ה, ולפעול ענין זה היה צריך ב' דברים ; סגולת המעשים של כלל ישראל באותו דור שיזכו עי"ז להשראת השכינה, וסגולת המקום להיות דירה להתגלות השכינה וכבוד ד', ולשם כך נבנה המשכן על ידי

חושבי מחשבות, שידעו לכוונו נגד כל הנהגת המרכבה העליונה⁴⁶, שהיא מכון לשבת הארת אין סוף ולהתגלותו בעולם.

וענין הבריח התיכון שהיה סביב קרשי המשכן, מכוון נגד אור המקיף של הארת אין סוף, והיינו שכל כלי ששוכן בו אור⁴⁷, יש בו את האור הפנימי שהוא מתאים למידתו, ולגביו הכלי הוא הכן, והבסיס, ויש את האור המקיף שהוא אור שמעבר למידת הכלי, ולגביו אין הכלי משמש לבסיס אלא לקו ומידה, שהאור הזה המקיף הוא יותר ממדת הכלי, והוא סיבת האור שבכלי וממנו נמשך האור, אלא שגם הוא מוגבל להתאים עצמו למידת האור שבכלי, להיות משפיע אליו, אבל אין גבולו מצומצם בתוך מידת הכלי, רק גבולו מצומצם באופן שיוכל להשפיע להארה המאירה בכלים.

ואם כן המקיף הוא האור המשפיע שממנו נמשך הכל, וזה היה הבריח העשוי מהאשל שנטע אברהם אבינו לקרוא בשם ד'י⁴⁸, והוא הדירה שבנה א"א לכבוד ד' בעולם, שהיה בו ממידת החסד של א"א שהתחסד עם קונו, והמשיך גילוי כבודו על כל הנבראים, הן אותם שהבינם מדעם והן אותם שהכניס אותם מעל יכולת השגתם תחת כנפי השכינה, שזה היה מידת חסדו של א"א, ובזה שבנה האשל והמשיך עליו מידת החסד להתגלות כבוד ד' והשגחתו, נטע בזה השורש להתגלות השגחתו וכבודו לזרעו אחריו, ולכן מכוח נטיעות האשל הזה בנו את המקיף של המשכן, להיות נמשך מסגולתם אור חסד עליון להמשיך התגלות השגחת ד' מעל ומעבר לכוח שיש במעשי הנבראים להמשיך ולהשיג.

⁴⁶ לשון רמב"ן בשער הגמול, מלאכת הקודש במשכן, הם רמזי הווית כל המרכבה.

⁴⁷ בהרחבה, על אורות וכלים, ראה לעיל במאמרי שבת.

⁴⁸ כמבואר ברבה ויגש פ' צד וז"ל, ויסע ישראל וכל אשר לו באר שבע, להיכן הלך לקוץ ארזים שנטע אברהם זקנו בבאר שבע, כמד"א ויטע אשל. והבריח התיכון ל"ב אמות היה מהיכן מצאו אותו, מימות יעקב אבינו. [וראה עוד תנחומא תרומה].

וכמאמר עולם חסד יבנה, ואף בנין המשכן שהוא בנין העולם הרוחני, והתלבשות הארת אין סוף בלבוש העולם, גם כן צריך למידת החסד, כדי שיוכל להיות מעבר למעשי הנבראים ויהיו המעשים של הנבראים מושפעים ממנו, להמשיך ביתר שאת ויתר עוז גילוי כבוד ד'.

והנה זה כל תפקיד האדם עלי חלד להיות ממשיך במעשיו התגלות כבוד ד' ולעשות רצונו לשם כבודו, שעיי"כ יתגלה כבוד ד' במשכן העולם, וכל העולם וחפציו יהיה משמשים לעשיית רצונו, ולהמשך אל עבודתו. וזהו ושכנתי בתוכם, בתוך כל אחד ואחד, אכן הכוח לזה הוא מכח חסדי אבות, האשל שנטע אברהם אבינו, שמסר נפשו, ולא עשה הדברים למען תאוות וחמדת וליבו רק למען אהבת ד' שהיה נטוע בליבו כרשפי אש, ולכן פעל הרבה מעבר למה שיכול האדם לפעול בכוח המצוה וההכרח, וזה המשיך מידת החסד של אין סוף יתעלה שיעמוד לזרעו אחריו, שיוכלו לקבל שפע אור אין סוף שלא לפי מעשיהם.

ומובן פשוט שאף כל אדם ככל שיעשה המעשים לשם פעלם כך יהיה לו חלק באשל שנטע אברהם, ואז יהיה לו חלק להמשיך חסדי אבות, ולהתגלות הבורא מעבר לסגולת ודרגת המעשים של הנבראים, והנה האדם לא נברא אלא להועיל לאחריו, והוא עיקר הזכות של כל נברא כמה שזוכה שעל ידי מעשיו הנעשים מכוח רשפי אהבה שלא למען חמדת ליבו רק למען עשיית רצון הבורא, שעיי"כ ממשיך השראת המשכן בזה העולם, אזי נוטל חלק בבריאת העולם והתגלות כבוד ד' בלבוש הבריא.

וזהו ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו, שהוא ענין המעשים הנעשים מכוח נדיבות הלב ולא לשם שרוצה להשיג איזה תכלית שמעשים אלו הם ממשיכים את כוח חסדי אבות והם נעשים להיות הברית התיכון, הממשיך אור המקיף להתגלות כבוד ד' והשגחתו ורצונו בנבראיו.

להבין שרשי הדברים,

עניין מה שכתב בדרך מצוותיך מצות בניית המקדש, ושם נתבאר ההבדל בין אור המקיף לאור פנימי, שהמקיף הוא הרצון הכללי המשולל מהפרטים, ואין בו את עצם הפרטים רק הרצון הכולל בהוויתם, והוא גם בחינת כתר אין סוף⁴⁹ שממנו השתלשל כל הי"ס שהם בחינת הפרטים.

ואמנם שם כתב שכלי המקדש היו נגד האור פנימי והמקדש עצמו גגו וכתליו היו האור המקיף, ולדברינו הנ"ל רק הברית הוא בסוד המקיף, ופשוטם של דברים כתלי המקדש שקדושתם קלה מקדושת הכלים⁵⁰, הם כנגד ההיכלות שהם במדרגה פחותה מהי"ס שבאצילות, ורק הברית שהוא החזיק והקיף הכל הוא בסוד אור המקיף, וכנ"ל מד' המדרש, ועיי"ש בהמשך המדרש [בראשית צד, ושיר השירים א יב] שעצי שיטים לקרשים היה ממקום אחר, ורק לברית שהיה ארכם רב למאד היה מהאשל שנטע אברהם.

ולהבין הענין שחסד של אברהם אבינו הוא האור המקיף לכל קדושת המשכן והשראת השכינה שבו, יש להקדים הפסוק והחכמה מאין תמצא, והיינו [כמו שפירשן] שאזיל על ספירת **חכמה** ששרשה מהכתר שהוא בחינת אין, והיינו לפי שהכתר הוא הרצון הכללי בהווית הדברים ותכליתם, ואין בעצמותו כל פרטי הווייתם והשתלשלותם וחילוקי המדרגות שלהם, שהם מתחילים רק מספירת חכמה, כמאמר **ראשית חכמה**. וזהו והחכמה מאין ששרשה מהכתר שהוא בחינת אין, שהוא נעדר ומשולל מכל מציאות הפרטים.

⁴⁹ ובפרט להשיטות שכתר אינו ממנין י' ספירות, אלא אין סוף שמו, עי' בהפרדס.

⁵⁰ בנדון האם אבני בנין קדושים קדושת הגוף או רק קדושת דמים, ראה מנחת דבר מצוה צ"ח אות ג, שהביא בזה מחלוקת ראשונים.

והיינו שכל יש שנאצל ונברא קדם לו ההעדר ממנו, ותכלית קיום ההעדר שקדם לו הוא להיות שוכן בו אותו היש הנברא, ונמצא שאותו ההעדר יש בו הרצון בקיום אותו היש שנאצל או נברא בו, ולכן אותו ההעדר – בחינת האין, הוא סיבתו ושרשו, ואמנם ההעדר אין בו עצם מהות היש, אבל יש בו סיבת קיום הדבר, שלכן נתהווה אותו ההעדר למען שיתחדש היש, ונמצא מעלת ההעדר שקדם ליש מהיש שהוא סיבתו וקיומו, והוא סוד הצמצום שקדם לאור הקו.

ומשל יפה ראיתי בשם הצ"צ זיע"א שהאש שהיא גֵּשֶׁת נושמת מהאור שהוא ההעדרי כלפיה, ואם ידליק אש במקום סגור כשיכלה האור תכבה האש, נמצא האור שהוא נעדר מישות האש הוא סיבת קיומו.

וטעם מעלת ההעדר מהיש הוא לפי שאין סוף יתעלה משולל ונעדר מכל הפרטים שנתחדשו ונתהוו, ומציאותו הקודמת להכל היא מציאות שאין בה הפרטים והחילוקים, ומכל מקום הוא הווית כל דבר, ולכן ההעדר יש בו קרבה יתרה לאין סוף יתעלה.

והנה בבוא הכלל ישראל לבנות ולנטוע בית לשמו יתברך, שיהא כנגד כל המרכבה והנהגה העליונה, שבכוח העבודות בבית זה יסובו כל העולמות והאורות המכוונים נגדם להריק שפעם לכל הבריאה כולה, הנה נשתלשלו מכל המדרגות העליונות ציורם וצביונם בהקמת המשכן, וכל זה שייך נגד הספירות שמחכמה ואילך שהם כבר הוגדרו בפרטים, והם בחינת היש, ולכן שייך לצייר במשכן עניינים שירמזו אליהם ויהיו נגדם, אבל נגד הכתר שהוא בחינת אין הנה לא שייך לצייר ענין גשמי, שהלא זה סתירה גמורה לבחינת אין, אבל מידת החסד היא הענין היחיד שיש בו בחינה זו של הכתר שהוא ההעדר שקדם ליש.

לפי שהחסד עניינו הוא מסירות ונתינה ללא שום גבול ללא שום רצון ותכלית עצמית, ולכן החסד הוא הבחינה היותר גבוהה ושייכת לבחינה של אין סוף.

וזהו גם הענין שבי' הילולים⁵¹ הכח"ב והחסד מתייחסים למדותיו, ומשם ואילך כבר מזכיר כלי הנגינה המכוונים נגד הספירות, והוא מתקע שופר שנגד גבורה עד צלצלי תרועה נגד מלכות. והוא לגודל מעלת ספירת החסד שהיא בחינה היותר קרובה לאין סוף, שאינו מתחלק לפרטים וגבולים, והוא ההנהגה היותר משוללת מהגבול.

וממילא מובן שכאשר באו לכוון המשכן כנגד מדותיו וספירות אצילות קדשו, וכנגד כתר שהוא בחינת האין המקיים וסיבת הכל היו צריכים למדת החסד בשלמות היותר גבוהה שהיה בעולם ולכן הברית התיכון היה מהאשל שנטע אברהם אבינו לקרב את הנבראים לידע את הבורא ולהודיע מציאותו בעולם המעשה.

וזהו סוד עולם חסד יבנה, וכן ענין זוכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בניהם.

ושורש כל הענין שככל שאין תכלית עצמית במעשה תשגב מעלתו, פעולתו, והשפעתו לדורות ולבאים.

פרשת תצוה

בגדי כהונה – קדושתם, תפקידם, סודם, ומהותם

שלשה מיני בגדי כהונה יש, בגדי כה"ד, שמנת בגדי כה"ג, בגדי לבן.

⁵¹ שבפרק אחרון בתהילים.

וכבר דנו לומר שחלוקים בגדי כה"ד מבגדי כה"ג לענין אי הוי קדוה"ג או קדו"ד ככלי שרת⁵², והחילוק הוא לפי שבגדי כה"ד הם הכשר העבודה, ולכן דמו לכ"ש שקדושים לתכלית מסוימת ואינם קדושת העצם ולכן הוי קדו"ד, אבל בגדי כה"ג הם תנאי בקדושת הכה"ג ולכן הוו קדוה"ג, ועפ"י יישבו הא דמועלין אף דנעשה מצוותן שרק בבגדי כה"ג כך הוא. [ועי' ריטב"א קידושין נד לענין פתילות שנעשו מבלאי מכנסי כה"ד, ובמש"כ בזה].

ומאידך בגדי לבן דכה"ג הוכיח במנח"ד⁵³ מדברי חזו"א פרה שאינו דין בכה"ג אלא בדבר הצריך עבודת כה"ג, ואף אם עבדו כה"ד, כמו בפרה או בחתיה דיוה"כ, והיינו דהוו דין בעבודות שטעונים כה"ג, וא"כ הוו כבגדי כה"ד שהוי קדו"ד.

וכבר הק' הגרד"ל במנח"ד⁵⁴ איך מתחנך כה"ג בבגדי לבן הלא אינם בגדים המיוחדים דווקא לכה"ג, שהלא גם כה"ד עובד בהם באותם עבודות, וצ"ל שדין חינוך בבגדים הוא אינו לעצם קדושת כה"ג אלא להכשרו לעבודות דכה"ג, וא"כ בבגדי כה"ג שני דינים איתנייהו בהו, דין הכשר העבודות שטעונות כה"ג ודין בעצם תנאי קדושתו, וחינוך הוא לענין הכשר העבודות בו, ולכן מהני גם בבגדי לבן.

ולבאר סוד החילוק בין בגדי כה"ג לכה"ד יש להקדים; שענין שמנה בגדים הם בסוד זקן אהרון שיורד על פי מדותיו - בגדיו, והיינו בגדי המערכה של הנהגת ה' ומדותיו המשתלשלים דרך זקן אהרון שהוא דיקנא דאריך⁵⁵, ומתקנים ומופיעים להשפיע בלבוש דח' בגדים, והיינו שעל ידי הסתרת האור וצמצומו בהופעת הבגדים דרך זה מנהיג

⁵² אכן כ"ש גופיהו לא ברור אם קדושים קדושת דמים, עיין חזו"א מנחות ר"ס ל.

⁵³ מצוה קפה אות יא.

⁵⁴ מצוה קז אות ג.

⁵⁵ ראה רמב"ן שער הגמול פ"ד ס"ד שכתב שהנבראים בדמות נבראו, בציור המרכבה העליונה, וכעין ששינו דמות צורות לבנות היו לר"ג שבהם מראה את ההדיוטות כזה ראייתם או כזה.

את עולמו במידת חסד דאהרון, ונמצא שהבגדים הם עצמות הלבשת הנהגת ואור ה' המשתלשל דרך אהרון שושבינא דמלכא, שממשיך הארת החסדים, כמו שהמשיך ענני כבוד⁵⁶, ובוזה שמתלבש בח' בגדים שהם צמצום האור הוא מתוקן באופן שיתגלה לבריות.

וזהו שכתוב על בגדי כהונה 'ועשית בגדי קדש.... לכבוד ולתפארת', דהיינו בסוד הנהגת התפארת - גופא דז"א, ועיי"כ משתלשל הכבוד שהוא⁵⁷ השארת השכינה וגילוי הכבוד.

אבל ד' בגדים הם בסוד הנוקבא שהיא אות ד' והיא המלכות המקבלת, ואינם באים להשתלשלות ההשפעה, אלא בסוד כלי שרת, שהמלכות בסוד הכלי, ולכן הן ד' בגדי כה"ד והן ד' בגדי לבן הם רק בסוד כלי שרת, ואינם אלא הכשר עבודה ואינם משפיעים עצמיים ולכן לא קדשי קדוה"ג.

ואיתא במדרש בשכר מה זכה אהרון לבגדי כהונה בזכות שיגע בתורה שאין כבוד אלא תורה, והיינו שע"י דבקותו ומסירותו לתורת ד' זכה להמשיך אור הגנוז בזקן אהרון דיקנא קדישא, ע"י שמתעטר בח' בגדים ח' תקונים וצמצומים, ושני זכויות זכה בזכות דלעי באורייתא, א בגדי כבוד ב. בגדי תפארת, והיינו בגדי כבוד לכל שבטו שהוא בגדי מלכות שהם כלי שרת להשארת השכינה, וזהו סוד ד' בגדים, וגם בגדי תפארת שהם בגדי המשכה דז"א, שבו ממשיך הארת החסד וכל אותם הארות מדיקנא דאריך, ואלו הם שמנת הבגדים שיורד עליהם השמן הטוב שמשתלשל בי"ג ת"ד.

והנה הבגדים והלבושים שני תכליות להם, א. להסתיר את האדם שחבוי בתוכם. ב. שע"י מופיע האדם לחוץ. והם שני תכליות סותרות, הסתרה והופעה. ובשורש הדברים זהו החילוק בין בגדי כה"ג לבגדי כה"ד, שבגדי כה"ג באו להוסיף על צורתו ותכליתם להוסיף הופעתו

⁵⁶ נתבאר במאמרי סוכות.

⁵⁷ בענין הכבוד, ראה רמב"ן בפירוש לשיר השירים, ובשאר חיבוריו.

והשפעתו. ואילו בגדי כה"ד הם ככל הבגדים שעיקרם להסתיר את האדם שבתוכם, ואלא שכאן נתקדשו לאדם הנועד לשרת את ד'. ולכן הם בסוד מקבלים, ד', נוקבא דלית לה מגרמא כלום.

ולפי"ז גם כן אי"ש הא דבגדי כה"ד אינם אלא ככל כ"ש ולא קדשי קדה"ג שאינם אלא לבוש וכלי לכה"ד בעבודתו, ואילו בגדי כה"ג הוי קדה"ג כיון שהם באים להוסיף כוח והשפעה לעצמות הכה"ג.

ושורש הדבר שכל הלבושים לאור אי"ס כלפי האור הם צמצום והסתרה אבל כלפי הנבראים הם תקונים שרק ע"י יכולים אנו לקבל ולהיות דבוקים באורו. ולכן בגדי כה"ג הם כנגד ח' תקוני דיקנא מתוך הי"ג ת"ד.

פרשת כי תשא

חטא העגל:

הרמב"ן מבאר שהיה בחטא העגל שני חלקים, היה את החטא של המיעוט שאכן עבדו אותו בתורת ע"ז והם אותם השלשת אלפים שנהרגו אח"כ ע"י משה רבינו. ובמדרש מבואר שאלו היו ערב רב שעלו עמהם ממצרים. ועוד חטא היה שבו חטאו רוב הכלל והוא החטא במחשבה שהיה להם טעות בהנהגת משה רבינו.

ומשמע שעיקר החטא היה החטא של הכלל שהוא החטא במחשבה, וכעונש על חטא זה הביא הקב"ה את החטא השני שמיעוט מהם הגיעו לידי עבודת ע"ז. וכן מבואר בגמ' ע"ז שישראל לא היו ראויין לחטא זה והקב"ה הביאם לידי כך, והיינו לכי כלפי החטא השני שהגיע עליהם כעונש על החטא הראשון.

ומה היה חטאם במחשבה, פ"י הרמב"ן שבקשו ממלא מקום למשה רבינו, וכמו שאמרו קום עשה לנו אלוקים אשר ילכו לפנינו כי זה משה האיש לא ידענו מה היה לו. ומזה מוכיח הרמב"ן שלא רצו לכפור ח"ו בבורא עולם אלא רצו מנהיג שינהיגם במקום משה רבינו.

ומדוע היה בזה חטא לפי שהם טעו בהבנת תפקיד המנהיג ולכן חשבו שהעגל יהיה במקום משה רבינו. והרמב"ן ביאר הדבר ע"ד הקבלה ונבארנו ע"ד שניתן לנו להבין ע"ד המפרשים [עיי' שיח יצחק להגריי"א חבר].

והוא ; שבאמת כלל ישראל זכו במדבר להנהגה ניסית שלא כדרך הטבע, וכל זה היה אכן בזכותו של משה רבינו מנהיגם, והיינו כדי לזכות להשגחה ניסית צריך שיהיו בדרגה רוחנית גבוהה למאד, לפי שכל מהות ענין הטבע הוא הסתר ההשגחה וההתגלות של הבורא בבריאה, על ידי מהלך הנראה כטבעי להסתיר הסיבות ההשגחיות האמיתיות, וכאשר הברואים נמצאים בהשגחה רוחנית גבוהה וקרובים אל הקב"ה אין מקום להסתיר של הטבע מרוב קרבתם ואז זוכים להנהגה ניסית, אבל באמת הכלל כולו אין בכוחו להגיע לדרגה זו אלא שיש להם מנהיג שהוא אכן בדרגה רוחנית גבוהה ובזכותו הקב"ה נוהג עמם בגלוי כבודו והשגחתו הניסית, והיינו על ידי שהכלל מקושר למנהיגם הוא מצליח להעלותם מדרגתם לדרגה יותר גבוהה ועל ידי כך שורה עליהם כבוד ד'. וכשראו שמשה לא שב רצו לעשות דבר אחר שיקשר ויעלה אותם ממדרגתם, והוא ענין הצורה שרצה אהרון לעשות שהצורה הזאת רומזת לסודות הנהגת הקב"ה ועל ידי שיכוונו ליבם לדבר אכן הם יעלו מדרגתם ויזכו לנסים שהיה להם. שלעולם יותר קל לרומם את הכלל דרך ממוצע מוחשי שהם חשים אותו.

ובאמת צדקו הכלל ישראל שכל הניסים שהיו להם הם בזכותו של משה רבינו אבל לא פירשו הדבר נכון, והיה להם כאן חטא של "דעת" שהם חשבו שבאמת מצד עצם הדבר של הנהגת הקב"ה צריך ממוצע בין הקב"ה לכלל שבזכותו יגלה להם כבודו, וטעו בזה, והאמת שאינו מוכרח מצד עצם הדבר וכל תפקיד המנהיג הוא רק לגרום להם להיות בדרגה גבוהה.

והטעות השטחית הזו שחשבו שענין המנהיג הוא דבר מוכרח מצד עצם צורת הנהגת ד' שתבוא דרך המנהיג זה היה עיקר חטא העגל. ומכאן זה סיבב הקב"ה ליתן להם עונש שיבואו לידי כך לחטא ע"ז אצל הערב רב.

למדנו מכאן מה גודל העוון **בחטא הדעת** להבין הדברים בשטחיות!

פרשת ויקהל

המשכן והתפילה

במגן אבות כתב שהטו"ת כמשכן וכליו.

והיינו שעבודת התפילה, עניינה ומהותה, הוא לגלות ההארה הפנימית של האי"ס בעולם בכלל ובאם בפרט,

ואופן העבודה לגלות הארת אי"ס באדם ובעולם, הוא על ידי הדבקות, ההתקשרות, החפץ והתשוקה בהתקשרות, הכמיהה הצמאון, הבקשה והתחנונים, שכל זה סובב סביב מה שהאדם שייך לבורא, ובזה מגלה השייכות שיש לבורא בזה העולם, וכאילו בונה לו משכן בעולם,

וזה כל חפץ וישע האדם, לבנות משכן בית לשמו יתעלה בזה שהוא עסוק רק ברצונו, וחי הוא שכל תפקידו להיות עבד נאמן, לעשות רצונו, לקשור רצונו בחפצו יתעלה, להיות מעשיו ופעולתיו נעשים רק לשם עשיית רצון הבורא, שכל זה הוא משכן ובית לאין סוף בעולם החמרי. וככל שירבה בפעולות חמריות לשמו יתעלה לשם העבודה לשם השייכות כך הוא מרחיב גבול השכינה להתגלות בזה העולם.

ובכך ממשיך הוא שפע מעולם לעולם עד עולמינו.

וזהו גם עבודת הקרבנות, והנה לסגולת הקרבנות היה צריך יריעות וכלים, שהם עניינים גשמיים שנעשו ונתקנו לשמו יתעלה, ולכך בכוח סגולתם להמשיך התגלות רצון ד' והארת אין סוף יתעלה.

ולכן אף האדם בתפילתו צריך להמשיך את התגלות רצון ד' והארתו, בסיוע הטו"ת שהם חפצי מצוה וקדושה ולכן בהם ועל ידם נמשך גילוי כבודו, הארת רצונו בזה העולם, ואזי על ידי שהאדם מוקף בטו"ת בכוחו להמשיך על ידי תפילתו ועבודתו התקשרותו ודבקותו

גם כן שאור אין סוף יומשך מעולם לעולם עד עולם המעשה, ויתקדש גופו ורצונו.

וזהו אכן כל תפקיד החיים ותכלית האדם בעולם, לשעבד רצונו לקשר תשוקתו להיות כלי ומשכן לעבודת ד' ורצונו.

ויש בנותן טעם להביא כאן מאמר הסוכה והמשכן, שמרחיב את הענין.

הסוכה והמשכן

א. ידוע הקושיא על מועד חג הסוכות שהוא זכר לענני כבוד או הסוכות שהיה במדבר, והלא יסד קדוש ד' האר"י שמהותם של מועדים הם זמנים שאירע בהם נס או מאורע מיוחד של השגחת ד' והתקרבותו לעמו, שאזי מאורע זה נצחי הוא [הואיל ונשתשלשל מאור אי"ס שהוא נצחי בעצמותו], וכיון שהמאורע נצחי הוא מתחדש בכל שנה, שהלא אינו מצומצם רק לאותו שנה שאירע המאורע, אלא הוא הארה נצחית למועד זה, ולכן מתחדש בכל שנה, וזהו תוכנו ומהותו של המועד שהוא התוועדות עם הקב"ה לרגלי השגחתו וקירובו הנגלה במועד.

ב. והשתא קשה טובא, הלא ענני כבוד וסוכות היה בכל משך המדבר, ואינו מאורע מיוחד שאירע בתאריך זה, ומה שייך אם כן לקבוע ט"ו תשרי למועד של התוועדות.

ג. ובאמת יתכן שלכן נקראו ימי חג הסוכות אושפיזין, דהיינו אורחים, שבאמת החג הזה בא להתארח מכח ההארה של ימי הפסח, ונתארח בימים אלו לרגלי הסברא שאין מקום לסוכות בימי הקיץ, וזהו ענין ט"ו ט"ו מחג המצות [וכבר נתבאר במק"א עומק ענין זה], אך אין בזה ליישב גודל הקושיא מה שייך לקבוע מועד אם אין איזה

מאורע ניסי, השגחיי, בתאריך מועד זה, הלא אם כן איך יתנוצץ בו קרבת הוי"ה של המועדים?

ד. ונודעים דברי הגר"א [אד"א כי תשא, שיר השירים ד], שאכן ענני הכבוד נסתלקו מחמת חטא העגל, וחזרו רק בט"ו תשרי, לפי שרק משום שהקב"ה נתרצה לישראל חזרו, והריצוי היה ביום הכיפורים על ידי מלאכת המשכן, והמלאכה החלה בט"ו תשרי [אחר גמר איסוף הנדבות מעם ישראל]. ואם כן אכן יום זה נתחדש ענני הכבוד לישראל וע"ש מאורע השגחיי זה של חידוש ההשגחה של ענני הכבוד חוגגים אנו חג הסוכות ביום זה. [ולמ"ד סוכות היו, הביאו דברי האבן עזרא אמור שאכן אז נתחדש ענין הסוכות לפי שבימי הקיץ לא היו זקוקים להם, עיי"ש].

ה. ובביאור יתר, דבאמת מהות מאורע ההשגחיי שהיה בענני הכבוד מבואר בזוה"ק אמור שהוא חסדי הקב"ה עם דור המדבר, ועל זה הביאו הפסוק דזכרתי לך חסד נעוריך לכתך אחרי במדבר...., כלומר, הנהגת הוי"ה עם דור המדבר היה השגחה ניסית מרוממת, וכל הילוכם של דור המדבר היה בצל חסדי ד' ללא כל צורך בהשתדלות מעשית אנושית, סמוכים היו על חסדי הבורא בפרנסה, בלבוש, לא היו זקוקים לכל תכנית עצמאית, אלא על פי ד' יחנו ועל פיו ייסעו, כל מהותם היה ביטול ותלות מוחלטת בעשיית רצון ד', וכל זה הושפע להם דרך ענני הכבוד, והתחדשות השגחה זו שיסודה אהבת ד' לעם ישראל, אנו חוגגים ביום הסוכות כפי שביאר הגר"א ז"ל.

ו. הטעם שנתחדש השגחת חסד זו היה מחמת ריצוי הקב"ה ביום הכיפורים, ומחמת גילוי אהבתו לעמו שנתחדש בריצוי של יום כיפור זכו להשתלשלות הארה זו ממחרת יום הכיפורים, והגר"א כתב שנסתובב ענין זה בזכות מלאכת המשכן.

ז. אכן יתכן שאין העיסוק במשכן רק סיבה להחזרת ענני הכבוד, אלא שהמשכן הוא לבו ועיקרו של התקרבות הבורא שהתחדשה למחרת יום הכיפורים, ועל מאורע זה של כבוד ד' שבא לשכון על המשכן הננו חוגגים את חג הסוכות; דהנה שיטת רש"י [בכמה מקומות, ראה שמות יח ג, לא יח, לג יא] וכן הוא בחלק ממדרשי חז"ל, שעשיית המשכן הוא חידוש שזיכה הקב"ה את ישראל מחמת ריצויי ביום הכיפורים, והיינו שזה פעולה שפעלו ישראל מכח התשובה ששיאה היה ביום הכיפורים שד' סלח לישראל ונתרצה על עוון העגל. [נחולק על רמב"ן⁵⁸ שכתב שנצטוו על המשכן קודם העגל, רק שנתעב הדבר מחמת חטאם].

ח. ולשיטת רש"י כל מהות משכן ד' במשכן עניינו הוא התקרבות הבורא ביותר קירוב לישראל, שזכו לכך על ידי התשובה והריצוי, שיסוד חטא העגל היה מחמת שלא הרגישו קרובים כל כך להשגחת הוי"ה והנהגתו אותם, וכיון שחזרו בתשובה ונתפייס הקב"ה ביום הכיפורים, כח התקרבות התשובה העולה למעלה בהנהגת הרחמים של הוי"ה הביא לידי כך שהקב"ה ישרה שכינתו בקרבם, באופן של קירוב תמידי, שזה ימנע מהם החטא לעתיד.

ט. והנה עיקר יסודו של המשכן הוא "ושכנתי בתוכם" ומצינו שנחלקו משה ובצלאל האם עיקרו הוא הכלים המשמשים לעבודת המשכן, או שעיקרו הוא שהעיקר הוא הבית של המשכן, וביאר הצמח צדק [הגהות ללקו"ת האזינו, עו ג] שזה רמוז בשמו של בצל - אל, שהעיקר הוא צל הא-ל שלכך נקרא שמו על שם תפקידו ושליחותו להכין משכן ד' ומזה למד בצלאל [לפי שורש נשמתו] שעיקר המכוון אינו משום הכלים המשמשים לעבודה התדירית המעשית במשכן, אלא המכוון העיקרי הוא עצם פריסת יריעות המשכן לשם השראת השכינה, לשם

⁵⁸ ראה רמב"ן במקומות שם וריש ויקהל [יתכן שתלוי במחלוקת זו גם מתי נתחדשה כהונה לאהרון ובניו, ואכ"מ].

קביעת בית ודירה לאור אי"ס בנבראים, זהו האור המקיף את מקום העבודה שבכוחו לקרבם ולהכניסם בצל השכינה, והנהגת חסדי ד'.

י. כלומר, בצלאל שנשלח מהבורא להקים את משכן ד' גילה שמהות ה'ושכנתי בתוכם' הוא בעצם קביעת ופריסת יריעות המשכן להיות משכן לעבודת ד' ולחסות בצילו, זהו צל השגחת ד' החופפת עליהם ובאה לשכון בתוכם, אך צורתה הוא פריסת צל א-ל, כלומר, הנהגת והשגחת ד' המנהלת וחופפת את כל חיי הישראלי, -בהילו נרו עלי ראשי!, לא די במעשי העבודה במשכן להגדיר את ההשתייכות וההתקרבות, אלא צלו של הא-ל החופפת בתדירות, השגחת ד' המתחסדת המנהלת את כל ציר החיים, זהו משכן ד' כאן בעולמינו.

יא. עיקר חידושו של משכן אינו העבודה המעשית, אלא הקביעה התדירית של ההילוץ והכניעה בצל השגחת ד' החופף ממעל, גם במעשים שאין בתכנם איזה עבודת ד' אך מקיף עליהם השגחת והנהלת ד', ולכן אמר בצלאל שהמשכן עיקר ולא הכלים.

יב. הוי אומר בשכר ריצוי של יום הכיפורים זכו לקבוע השגחת ד' תדירית שתהיה חופפת עליהם וקרובה אליהם, ולשם קביעת דירה זו בנו את משכן הא-ל משכן העדות ששורה שכינה בישראל.

יג. והן הן ענני הכבוד הן הן בנין המשכן, שניהם השגחת ד' והנהגתו החופפת ומקיפה את כל ההוויה הישראלית, את כל ציר החיים, גם במעשים שאין עצמותם מצוות סוף סוף האדם נתון כל הזמן לענן הכבוד השורה עליו, והמשכן היה הביטוי וההדמיה המוחשית להשגחה החופפת בענני הכבוד, מעין ציור קטן להנעשה בעולם הגדול. מעין סמל מרוכז של ענין מקיף ורחב יותר הקיים בענני הכבוד, והנהגה זו שנתייחדה לדור המדבר, שהיכן שהלכו הלך עמם הענן והמשכן, ואדרבה הילוכם נסב סביב הענין שמעל המשכן, זהו הקירוב והאהבה שזכו עם ישראל בזכות הריצוי של יום הכיפורים.

יד. וזהו מה שמתחדש בכל שנה, למחרת יום הכיפורים, קביעת יריעות המשכן וצילם של השגחת ד' שהיה בענני הכבוד, כלומר, השגחה ניסית החופפת ומצילה על כל חיי האדם, מכוחה של הארת דור המדבר דור אוכלי המן, הדור שקיימו לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה. ולזכר וקביעת הענין נצטוינו לשב בצל הסוכה, שבזכות זה נזכה שיחפוף עלינו ויופיע בסכך צל הסוכה צלם של חסדי ד' והשגחה תדירית מקפת ממעל.

טו. למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי..., על הישראלי לדעת שהשגחת ד' שנתחדשה בדור המדבר עדיין ערה וקיימת, ואל לו להרבות בהשתדלות ומעשיות, אלא אדרבה בעת האסיף ישמח ישראל בעושיו, ויפנים ויבין שהכל רק מאת ד' וככל שירבה לחסות בפנימיות בצל ד' כך יגדל להאהיל עליו ענני כבוד השגחת ד'.

פרשת שמיני

מיתת בני אהרן - הקדושה והכבוד

הוא אשר דיבר ד' בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד (ויקרא י ג). שני לשונות במקרא, כתובים כאן, לשון קדושה, ולשון כבוד, הקדושה היא בקרובי, והכבוד בעם – בהמון [כנודע ממפרשי המקרא, שעם הם ההמוניים].

קדושה וכבוד הם מהויות רוחניות, שצריך להבין היטב משמעותם ותוכנם, ואזי נוכל להבין קצת איך נקדש בקרוביו ונתכבד בהמון העם – ע"י מיתת בני אהרון.

פרשת שמיני מתחילה בענייני כבוד ד', שסיום הקמת המשכן ביום השמיני, נאמר עליו וַיֵּרָא אֲלֵיכֶם כְּבוֹד ד', וכן נאמר בסיום ההקמה וירא כבוד ד' אל כל העם. ומסיימת בקדושה, שכל איסור מאכלות אסורות נועד בשביל לקדשם, כמאמר הכתוב והתקדשתם והייתם קדושים.

מתוך אלו העניינים שהתורה תלתה בכבוד וקדושה נוכל ללמוד על מהות הכבוד והקדושה.

ונקדים שמהויות אלו הם בחינות הפכיות זו מזו ;

כבוד ד' עניינו הוא כמאמר הכתוב כל הנקרא בשמי **לכבודי** בראתיו, וכמאמר חז"ל באבות כל מה שברא הקב"ה לא בראו אלא **לכבודו**, והיינו שכל תכלית הבריאה לגלות כבוד ד' שיחוש את הנהגת ד' והשגחתו⁵⁹, ועשיית חוקיו ומצוותיו, עד"מ כבוד המלך הוא מה שאנשי ממלכתו נוהרים בחוקיו ופקודיו, ומזכירים את זכרו ברגשי כבוד, כך כבוד ד' שהוא תכלית כל הבריאה, שנבראו כדי לבטא במעשיהם והילוכם את כבוד ד' שהוא עשיית מצוותיו, והרגשת תחושת השגחתו והנהגתו.

רבדים רבדים לבריות בתפקיד זה של גילוי כבוד ד', ככל שהאדם מתנהג במודעות יתרה להיות זהיר בתפקיד גילוי כבוד ד' בכך שהוא נוהר בקיום המצוות, והוא חש כל הזמן את השגחת ד' ומתפלל בתדירות שדי ישיג עליו בחסד ורחמים, כך מתגלה אכן יותר כבוד

⁵⁹ כ"ב בשל"ה [לט ב] לא בראו אלא לכבודו, היינו שיהיה גילוי אלוהותו יתברך למטה.

שמים בעולם, וזהו אחד מבקשת המלאכים יום יום, **ברוך כבוד ד'** **ממקומו**, כלומר שאכן יתפַּרֵךְ ויתרחב מציאות זו של כבוד ד' בבריאה, על ידי שהקב"ה ממקומו יברך ויביא להתפשטות כבודו בעולם.

זה היה התפקיד של המשכן, לגלות כבוד שמים בעולם, שעל ידי **הקרבנות שקירבו** את בני ישראל לאביהם שבשמים שרתה שכינה בישראל, וכלשון רש"י (ט כג) כל הטורח שטרחנו בהקמת המשכן הוא כדי שתשרה שכינה בינינו. ובספרא דרשו על לשון **ויהי ביום השמיני** שלשון ויהי הוא הויה חדשה, שיום השראת השכינה הוא כיום בריאת העולם.

שע"י הקמת המשכן הגיע העולם לייעודו ותכליתו שהוא גילוי כבוד ד' - שזכו לחוש קרבת א-ל והשגחתו על מעשיהם, העם כולו בתקופת המשכן חשו קרבת ד', חשו שד' מנהיגם ומשגיח על כל מעשיהם, חשו שעל ידי הקרבנות שהם מקריבים הם מביאים לידי כך שד' יברך את מעשיהם וצרכיהם, שישגיח עליהם יותר במידת חסד ורחמים, הם חשו את מאמר חכמינו 'קרבני לחמי' – ישראל מפרנסים לאביהם שבשמים, שבזכות מעשיהם וקרבתם האיר הדר כבודו ביתר גילוי.

משל למה הדבר דומה, לכווח חשמל שככל שהנורות יותר גדולות ויפות כך נמשך בהם כוח החשמל והארתו ביתר שאת, אף ישראל על ידי שזיכו לבבם והתקרבו לבורא דרך עבודת הקרבנות שבמשכן הם הגדילו את הפנסים, וממילא נמשך בהם יותר אור השגחת ד'.

קדושים תהיו, הוא רעיון הפוך, והוא מלשון פרישות, והיינו הינזרות ופרישה מדברים המושכים את האדם והעולם לחמירות, אם כבוד הוא להמשיך את רעיון הא-ל לתוכינו, הרי פרישה וקדושה הוא התנתקות מדברים המרחיקים את האדם מקרבת הא-ל,

שאם האדם יהנה ויאכל מענייני העולם לפי תאוותו ותשוקתו, הוא יתרחק מרצון הפנימי שבו להתקרב לד', הוא יחוש קרבה יתרה

לעניינים שבחומר וזה ינתקו מחיי רוח, ולכך עליו לפרוש ממשיכה יתרה לחמירות וחמודי תבל, ובכך הוא מתקדש ויכול אכן לעסוק אך ורק במצוות הא-ל וקרבתו.

לסיכום ; **הכבוד** הוא הרחבה של אור ד' לתוך עולמינו - לחיי המעשה, ו**קדושה** הוא חציצה והתנתקות מדברים חמריים המונעים את השייכות לחיות בצל הא-ל.

נחזור למיתת בני אהרן, שהינו מאורע של גילוי השגחת ד' בדקדוק, מאורע זה מביא לשני דברים, **בקרוכי אקדש**, ועל פני כל העם **אכבד**, ההמון שאינו מבין את עומק הענין קולט רק את עיקר הענין שהשגחת ד' היא על כל פרט מחיי האנשים, אמונה זו בהשגחת ד' משרישה את הקשר והשייכות בין הנבראים לבורא, קשר זה שקשה לחוש אותו מקבל את ביטוי אצל ההמון כאשר חשים ונושמים מאורע כה חריג וכה דרמטי. ככל שהאירוע הוא יותר טרגי ויותר פתאומי ההמון מתקרב לאותו תחושה שאכן על כל מעשה יביא הא-ל במשפט, זה מקרב אותם לרעיון ההדדיות שיש בין בני ישראל לבורא, שככל שהם יותר זהירים בגילוי כבודו כך הוא יותר משגיח עליהם בחסד ורחמים.

גילוי כבוד ד' על ידי הנבראים הינו יסוד הבריאה, אלא שלאיש ההמוני קשה לחוש רעיון מופשט זה, וכאן בא מאורע מוחשי זה שהגיע בפתאומיות ובהלם, לקרב אותם לחוש את תפקידו של כל אחד לגלות כבוד ד', בחיי היום יום.

ולכן לעם מוסיף מאורע זו בכבוד ד' – וזהו על פני כל העם אכבד.

ואילו קרוביו של ד', אנשי הרוח והעיון, האנשים המרוממים מתשוקות העולם, כאשר הם נפגשים במאורע טרגי כזה, התגובה הטבעית שלהם הוא להוסיף קדושה ופרישות על פרישותם, להזהר יותר ויותר מכל התנהגות שמעורב בה ניצוץ של חמירות, איזה תערובת של תחושת היישות העצמית.

הקדושה- תלויה במעשי המתקדשים, ובידם תמיד להוסיף קדושה על קדושתם, להתרחק יותר ויותר מעניינים של חומר ותשוקות חיי העולם, אם זה תשוקות של תענוגים או של מעמד או כל מיני ביטויים מגושמים וחמריים, וזהו התגובה של קרובי ד' שתדיר הם בחיפוש ועליה עקב השתוקקותם שאינה יודעת שבעה, שכאשר הם נפגשים בהשגחת ד' המדקדקת הם חשים יותר את גודל חובותם, ואת התביעה עליהם להינזר יותר מהנהגות שמושכים לחיי חומר – חיים שבו האדם נמשך אחר הנוח לו והקוסם לו.

ולכן מאורע זו מביא לידי **בקרובי אקדש**⁶⁰, ואילו העם וההמון שהיה להם קושי לחוש את ההרגשה של גילוי כבוד ד' בבריאה זה מביאם לידי **על פני העם אכבד**.

פרשת אמור

מעלתם של הכהנים – ועובדי ד'

התורה ציוותה את הכהנים במצוות מיוחדות שלא ניתנו לכלל ישראל, וטעם הדבר מבואר בפסוק; 'קדושים יהיו לאלו.. הם כי את אשי ד' לחם אלוה.. הם מקריבים והיו קודש'. - מכיון שהם מקריבים את הקרבנות שהם לחם ד' לפיכך עליהם להיות יותר קדושים משאר האיש הישראלי, ומכיון שכן עליהם לנהוג במצוות מיוחדות שישפיעו עליהם רוח טהרה ונהגות פרישות שעל ידי כך הם יהיו מוכנים וראויים לעבוד בבית ד' - מקום השראת השכינה שבו היה גילוי שכינה באופן היותר גבוה בכלל ישראל ולהקריב את הקרבנות שהם אשי ד'.

---

⁶⁰ ואף ש'**אקדש**', היינו שהבורא יתקדש, אבל פשוט שהאופן לידי כך הוא שברואיו יתקדשו, שהלא מה שייך להוסיף קדושה בו יתברך אלמלא בזה שבריותיו מתקדשים בקדושתו.

ובאמת בפרשה הקודמת נצטוו כל כלל ישראל 'קדושים תהיו כי קדוש אני ד' מקדישכם', והיינו כיון שד' בחר בעם ישראל להיות לו לעם סגולה - שהוא ישרה את שכינתו עלינו לפיכך עלינו להיות קדושים, עלינו להיות מובדלים בהנהגותינו מסתם אדם ולהיות קרובים להקב"ה בכל אורחות החיים בכדי שיוכל להשרות עליהם שכינתו, ולפיכך נתן להם את התורה והמצוות שבכך הם יתקרבו לקב"ה.

אלא שבאמת יש שני דרגות של הבדלות. א' כלל ישראל נבדל משאר אומות העולם, שעליהם שורה השכינה ולכך הם צריכים להיות קדושים ומופרשים מענייני החולין, וכל מאווייהם צריך להיות קירבת ד' על ידי קיום המצוות ולימוד התורה. ב' מתוך כלל ישראל הבדיל ד' את שבט הכהנים שהם יהיו יותר קרובים לקב"ה, והם יהיו משרתיו בבית ד', ולפיכך עליהם להיות יותר קדושים ומובדלים ממאוויי העולם הזה, מהעניינים הארציים והחמריים, ולהתעסק כל חייהם רק בעבודת ד' בכדי שיהיו מוכנים להיות קרובים לקב"ה בעבודת הקרבנות, שעבודה זו נעשית בבית ד', ותכליתה לעסוק ביחוד ד' כמו שכתב הרמב"ן. ולכך אין די במה שבחומש שמות נצטוו הכהנים ללבוש בגדי כהונה ועוד דינים הנוהגים רק בשעת העבודה אלא גם בכללות אורחות חייהם עליהם להיות טהורים יותר וקדושים יותר.

ולכשנתבונן נראה שיש שני בחינות של מעלת קדושה והתקרבות לד' שניתן לכהנים יותר משאר עם ישראל, וניתן לומר שאחד מהם היא בכמות ואחד באיכות. בפרשה כאן אנו מוצאים שהכהנים יותר קרובים **באיכות**, וכמו שהפסוק אומר כי את אשי ד' הם מקריבים, היינו הכהנים זכו להיות יותר קרובים לבורא עולם בעבודת ד' בבית ד', ולכך הם צריכים להיות יותר קדושים ומובדלים מענייני העולם. אכן יש עוד דבר שהכהנים התייחדו בו והוא שלא ניתן להם נחלה בארץ ישראל, כי אשי ד' הוא נחלתם, בעוד שאיש הישראלי באופן

טבעי צריך לדאוג לכלכלת אנשי ביתו מי בחקלאות מי בתגרות וכיו"ב, שבט לוי בכלל והכהנים בפרט הובדלו ולא קיבלו חלק בארץ⁶¹, הם אינם צריכים להתעסק בצרכי החיים אלא כל חייהם קודש לעבודת ד', משום שאם הם יצטרכו להתעסק בעניני החיים זה יפגום בדרגת עבודת השם, האיש הישראלי הרגיל חייו מחולקים, בפרקים מסוימים הוא עוסק בצרכי החיים ובפרקים מסוימים הוא עוסק בעבודת ד' - בקיום המצות ולימוד התורה, ואילו הכהנים [והלויים] כל חייהם הם מקשה אחת של קירבת ד', ולכך הוטל דאגת פרנסתם על הכלל ישראל בזה שהם מביאי להם כ"ד מתנות כהונה, והם נפנים להתעסק רק בלימוד התורה וקיום המצוות, ובזה הם נבדלים **בכמות**. ולפיכך אמרה התורה על שבט לוי 'יורו משפטין ליעקב ותורתך לישראל' וכן בהפטרה כתוב על הכהנים הלוויים בני צדוק 'ואת עמי יורו ובין טמא לטהור יודיעום. על ריב המה יעמדו וגו'. וכן אמרו בכתוב במלאכי 'כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפייהו'. בהיות והובדלו הכהנים להיות כל חייהם קודש לעבודת ד' ולימוד התורה לכך הם יהיו מורי התורה ומנחיליה לכלל ישראל. הוי אומר הכהן הובדל מהעם הן בזה שהוא עובד את ד' בקורבה יותר גדולה והן בזה שהוא עובד את ד' במשך כל חייו ללא התעסקות בדבר אחר.

החלק הזה שלימוד התורה שייך לכהנים משום שהם עסוקים כל חייהם רק בעבודת ד' שייך גם לנו, והוא שאמרו בגמרא נדרים סב שיש לתת לתלמיד חכם להיות ראשון בכל דבר משום שכתוב 'ובני דוד כהנים' אף שהם היו משבט יהודה, ובעל כרחך קראם כהנים משום שהם היו תלמידי חכמים, ומכאן שהתלמיד חכם קרוי כהן, וכיון שלגבי כהן כתוב 'וקדשתו' שצריך ליתן לו להיות ראשון בכל

---

⁶¹ הן אמת שקיבלו מ"ח עיר לשבת בהם, אך לא בתורת נחלה, והגרד"ל שליט"א דן לומר שגם בזה חלוקים לויים מכהנים, שהלויים קיבלו שם בעלות גמורה והכהנים רק קיבלו משכן ומקום לדור.

דבר שזהו ניהוג של כבוד בקדושה שלו, כך גם התלמיד חכם נחשב ככהן לדבר זה שצרי לנהוג בו כבוד של קדושה. ובהגהות חכמת שלמה על שו"ע או"ח מביא גמרא זו ליישב קושיית הט"ז שם על רבינו תם שנתן לכהן ליצוק מים על ידו ואיך לא חשש לאיסור של וקדשתו שאסור להשתמש בכהן, ועל פי הגמרא הנ"ל מיושב שהתלמיד חכם דינו גם ככהן ולפיכך אין בזה חילול הקדושה.

וענין זה יסודו כנ"ל שכל מי שמתמסר ומקדיש כל חייו ללימוד התורה וקיום המצוות הוא אכן יכול להורות את התורה לעם כי זהו התנאי להיות תלמיד חכם להיבדל ממאויי החיים והרצונות ההמוניים של העולם הזה ואז הוא גם כן קדוש כמו הכהנים.

ואמנם לכ' את האיכות של עבודת הקרבנות חסר למי שאינו משבט הכהונה, אך באמת יש לימוד התורה שהוא בדרגה קרובה כל כך לקב"ה לא פחות מעבודת הקרבנות. ולשבר את האוזן נבאר קצת. איתא בחזו"א עירובין על דברי תוספות ה': שכתבו על מחלוקת בתקנת חכמים לענין מחיצות שהוא מחלוקת בהלכה למשה מסיני והוא תמוה, וביאר החזו"א סי' עד שכוונתם שבהיות וכל חכם קיבל חלקו בתורה במעמד הר סיני שהרי כל הנשמות היו שם ואותם החכמים קיבלו מנת שכלם וחלק בתורה במעמד הר סיני⁶² לכך מה שהחכמים מחדשים בעיון לימודם הוא כמו הלכה למשה מסיני שהרי קיבלו כוח זה מסיני. וקודם שנבאר הדברים קצת יש להדגיש שוודאי פרט זה שמה שחכם מחדש יש לו תוקף של הלכה למשה מסיני הוא רק בחכמי הגמרא, שהם מסרו לנו תורה שבע"פ והם סוף הוראה כמו שכתב רש"י שרבינא ורב אשי סוף הוראה ומכאן ואילך אין לנו הוראה רק פירושא וסברא. מ"מ חזינן רוממות לימוד התורה שמה שהחכם מחדש כאילו מסר הקב"ה למשה בסיני.

⁶² בתנחומא יתרו, כל החכמים שהיו ושעתידים להיות קבלו בהר סיני, שנאמר את הדברים האלה דבר ד' אל כל .....

ולבאר הדבר נביא מה שאיתא במדרש שמות רבה על הפסוק בפרשת עקב 'את הדברים האלה דיבר ד' אל כל קהלכם קול גדול ולא יסף' ובתרגום אי' ולא פסק, ועל זה אמרו שם שממה שאמר הכתוב שעדיין דיבור של הקב"ה שהיה במעמד הר סיני ממשיך, למדנו שכל מה שהחכמים מחדשים בכל דור ודור כאילו הם מחדשים מה שהקב"ה ממשיך עדיין בקולו למסור התורה לכלל ישראל. וביאור הדבר על פי מה שאי' בתרגום יונתן על הפסוק בשיר השירים ה' 'דודי צח ואדום' והנה שבח האמור על הקב"ה בכינוי של דוד אינו שבח שענינו לרומם את הדר כבודו למען שנרוממו ונירא מלפניו, אלא שבח זה הוא שייך לקשר שיש בין הבורא לכלל ישראל, שעל שם הקשר הזה הקב"ה מכונה 'דוד', ואם כן השבח האמור כאן הוא בקשר שיש בין כנסת ישראל לקב"ה, וענין צח ואדום מפרש התרגום שהוא על שם המלבוש של תורה שבכתב, ואדום הוא על שם שזיו יקרו של הקב"ה פניו אדומים כאש מגודל החכמה והסברא שהוא מחדש שמועות חדשות בכל יום. והיינו שהקב"ה נגלה לישראל [שהוא ענין הפנים] באופן שהוא מחדש בכל יום שמועות חדשות ולפיכך נגלה להם באופן זה שכל מי שלומד תורה ומבקש את האמת הוא מחדש מה שהקב"ה מחדש באותו רגע.

ואמנם דרגה זו של לימוד תורה היא רק באנשים גדולים שכל מגמתם אל האמת ונזדככו להיות קרובים מאד לקב"ה, אבל נלמד מזה מה גדולה דרגת ההתקרבות לקב"ה שאפשר להגיע בלימוד התורה שהוא עצמו ילמד את מה שהקב"ה לומד באותו רגע ומה שהוא מחדש הקב"ה יחדש. וכל אחד יכול לפעמים להגיע לאיזה בחינה של לימוד כזה. ומובן היטב שהתלמיד חכם קרוב לקב"ה כמו הכהנים, וזה מלמד שעל כולנו להיות קדושים באורח החיים שלנו להיבדל ממה שההמון מתעניין ומתעסק בכדי שלא יפריע לנו בהתקרבות לקב"ה שעל ידי לימוד התורה.

חומש במדבר:

פרשת במדבר

תפקיד הבכורות והלויים – המקבלים והמשפיעים

עם הקמת המשכן קבעה התורה את משרתיו ועבדי ד' הנבחרים, וכה אמר ד'; ביום הכותי כל בכור בארץ מצרים, הקדשתי לי כל בכור בישראל, והנה לקחתי את הלויים מתוך בני ישראל תחת כל בכור.... ופירש רש"י הטעם שהוחלפו הבכורות בלויים מפני שחטאו בעגל, ובהמשך הפרשה פדו הלויים את הבכורות, ואותם הבכורות הנותרים שלא היו נגדם לויים נפדו בכסף.

פשוטם של דברים כך הוא, לפי התכנית העבודה הייתה תפקיד הבכורות, ומאורע זה של החלפת הבכורות בלויים [ובכסף] מקרה הוא שקרה, עקב חטא העגל,

והשאלה קמה וגם ניצבה! הלא כבר נצטוו על זה בפרשת בא קדש לי כל בכור..... וכל בכור אדם בבנך תפדה?!

אך באמת יש עוד להשים לב על מה שאמרו כאן במדרש [ובמשנה זבחים קיב:]: שעד שלא הוקם המשכן היה עבודה בבכורות ובבמה, [וכן היה בקרבנות שהקריבו מיד אחר מתן תורה], משהוקם בכהנים. ונמצא מתוך משנה זו, שהבכורות היו בתפקיד של כהנים, ולא של לויים, ומה שייד שהלויים יחליפו אותם, ועוד מבואר ששינוי זה קרה במשכן, ולא בחטא העגל.

השאלה השלישית שקיימת כאן, שאיך התורה אומרת שקדושת בכורות היא מפני שהצילם ד' במכת בכורות, הלא מתחילת הבריאה הייתה העבודה בבכורות, כמבואר במדרש, וכמו שהביאו שם במדרש שמטעם זה חפץ יעקב לקנות את הבכורה מעשו, הרי שזה

תפקידים מעת היצירה, ולא שהתחדש משהו בזה שהם ניצלו ביום הכותי כל בכור.

שלוש השאלות האלו מביאות אותנו לפתרון שמציע החזו"א [אם כי כותב זאת בספקנות]. ומתוך הפתרון נבוא לידי חקר מהו סוד תפקיד הכהנים והבכורים בעבודת הקרבנות.

וכך כתב החזו"א [או"ח סי' קכה]; אכן החלפה זו בין הבכורות לכהנים הייתה מיועדת מראש, שכך הייתה התכנית כל עוד העבודה בבמות זה תפקיד הבכורות, ומשיוקם המשכן יעבור לכהנים, ולכן צוותה התורה בפרשת בא לפדות בכורי אדם לפי שהוחלפו בכהנים, ומצות פדיון הייתה אמורה להתקיים מהקמת המשכן, אלא שלפי התכנית עם הפדיון הבכורות היו צריכים להיות בתפקיד הלויים וזה גרם מאורע חטא העגל שגם לא יהיו לויים, ולכן נפדו גם בלויים.

[אכן במאמרי הצמח צדק כתב לא כך, אלא שמחמת החטא הוחלפו מבכורות לכהנים, וכן נראה במדרש. ולפנינו יבואר עוד בעז"ה].

מעתה נתקדם לנסות להבין סוד תפקיד הבכורות והכהנים בעבודת הקרבנות, ובהקדם, מהו מעלת הבכור בשונה משאר אחיו, שמחמתה נבחר לעבודה, כתב הצמח צדק שבכור קדושתו מחמת האם כדין פטר רחם, ועבודתו היא בסוד נוקבא – מלכות. כלומר, הבכור מייצג מחד את הזכר שבא לעולם לפעול ולהשפיע, כנגד ז"א, ומאידך מהותו ייצוג והמשכיות האם שבאה לעולם לקבל, וליישם השפעת הזכר.

ואילו כאשר הבחירה היא לפי יחוס שבט אין כאן אלא כוח האב, שהלא היחוס נקבע לפי האב, ונמצא שפעולתו ועבודתו רק בסוד הזכר- בעל ההשפעה והנתינה (חסד).

מעתה נוכל להבין שכל עוד שלא הוקם המשכן ולא היה בית ומקום מיוחד לעבודת ד' היה על העובד למלא גם תפקיד של בית

ומקום, ואת זה מילאו הבכורות בכוח האם שנמשך בהם. שהלא ידוע שהאם היא ביתו של אדם כמאמרם ביתו זו אשתו, וכך שם האם עקרת הבית.

ותוכן הענין הוא כך, תפקיד הבית והמקום בעבודת הקרבן כך הוא, בהיות ומהות עבודת הקרבנות הוא קירוב חיי המעשה לעולם הרוח, הרי נדרש לשלב בעבודת קירוב זה ייצוג של ההארה השמימית, וייצוג של העולם הגשמי והחמרי שיחדיו באים הם לחבר ולשלב זה בזה שזהו לשון "קרבן – קירוב" הכהן העובד המעלה את הקרבן גורם להעלת חיי המעשה לעולם הרוח על ידי שהוא מייצג את הרוחניות, הוא שליח ומשרת הבורא, ופועל להוריד את שפע אור הוי"ה שיתחבר לחיי המעשה כאן, והבית והמקום שהוכן לעבודת ד' פועל לרומם את החיים המעשיים להיותם כלי ומשכן להתגלות כבוד ד' ורצונו, ורק לאור זה שהעבודה מתקיימת במקום שהוכן לשם כך, במקום שנטעו בו צמאון ותשוקה להתרוממות, רק כך רותמים את חיי המעשה להיות כלי ולבוש לאור הוי"ה – רצונו וגילוי מלכותו.

ואשר על כן בעת שהעבודה הייתה בחירית וחפשית, ולא נקבע לה שום מקום, חסר את ההכנה של עולם המעשה להתרומם ולשמש ככלי לקודש, ואז יש לרתום לעבודה את כוח האם, שזו אכן מהותה של האם ותפקידה להביא את השפעת האב לכלל מעש, האם לא באה לייצר אלא לקבל את שפע הרוח וליישמו, האם היא כלי ובית בעצם מהותה, וכאשר האם רותמת את עצמה ליישם את השפעת האב, הרי יש כאן כוח של הירתמות המעשיות לחיי רוח וקדושה.

ולכן הבכור שמייצג את השילוב בין הדוכרא לנוקבא בכוחו לפעול ולהפיץ בעולמינו ההעדרי את אור הוי"ה וגילוי.

ומשהוקם המשכן והעבודה היא בבית ד' מקום הקבוע לשכינתו, כבר יש לנו את תכונת כלי הקבול בעצם המקום, שיועד והוכשר

להתגלות כבוד ד', מכאן העבודה רק בכוח המשפיע, ואין חסרים
אנו ליצוג האם, עצם המקום ששם שורה שכינת הוי"ה, כבר מהוה
את כלי ההעדר החפץ בתיקונו, יש בו את תכונת הצימאון,
והתשוקה להתמלאות, שזה סוד "ציון".

וכיון שכך יועדו הבכורות לתפקיד הלויים, שיתלוו לעבודת הכהן,
תפקידם מסביב לעצמות העבודה. [ושם אכן נשארו בתפקיד הכפול,
ובעיקר בתור מתלויים, אישים מעשיים החפצים להסתופף בצל
הוי"ה, לרומם את חייהם ולקדש את מעשיהם].

הוי אומר: תפקידו של משרת ד' – הכהן המקריב את הקרבן
ומעלה את שלהבת רצון הנבראים בדבקות בהוי"ה, הוא תפקיד של
משפיע, "איש רוח" כביכול נציג הקב"ה מטעמו להקריב אליו את
חפצם החמרי של הנבראים.

אך מאידך תפקיד כפול ישנו למשרת המקריב ופועל מחוץ
למסגרת בית הוי"ה, שם הוא צריך לייצג גם העולם החמרי –
הבריאה בעלת ההעדר החפצה להתרומם, וגם את שליחות של
הבורא להפיץ ולהאיר את אורו.

ומתוך התפקיד הכפול של העובד מחוץ למסגרת נוכל להבין מה
תרם לנו בית המקדש בהיותו על מכונו, וכאשר חסרנו כל זה שוב
עלינו למלאות תפקיד כפול, מחד להיות אנשי רוח, בעלי השכלה
מרוממת, ומאידך להיות אנשי מעש החפצים לרתום את המעשיות
לכלי שרת לחיי הרוח והנצח.

וככל החזיון הזה ניתן לפרש גם בדרכו של הצמח צדק שמחמת
החטא ירדו הבכורות ממדרגתם, שמחמת כן שוב אינם ראויים
לייצג את תשוקת ההתרוממות של הבריאה.

ונמצינו למדים שהחלפת בכורות בכהנים יש בו שני דרכים,
להחזיר את מתחילה נועד כך להיות מעת הקמת המשכן, להצמח צדק
חטא העגל גרם [ולכך כתב שלעת"ל יוחזר מהכהנים לבכורות].

בין נבין, שכהיום בו נוטל מבית חיינו, יש לנו תפקיד כפול, להיות נציגי הרוח, לחיות חיים משכילים, ומאידך לדלות ולרומם את חיי המעשה להיות חשקים ומשתוקקים להיות כלי שרת לעבודתו יתברך.

חג השבועות - בשעה שהקדימו וכו'.

משמע שענין זה הוא היה ההתעוררות למתן תורה.

ואף שהקדמה זו נאמרה על ידם כמה ימים קודם, צ"ל שעדיין היה הארה זו נמשכת בליבם, להקדים נעשה לנשמע, והיינו שהשמיעה והציות, וההליכה בדרכי ד', היה מחמת הרצון להיות נעשה.

ועניין מעלת הנעשה הוא שהוא **רצון כללי לעשות** ללא להכנס לפרטים, ואינו כמו השמיעה שהוא הכניסה לפרטי העשיה.

והכוח הנפשי המונח באמירת נעשה הוא בטול כל הרצונות התאווניים והחפשיים, להיות רוצה רק בעשיות רצון הבורא. והוא מכח ההכרה שזה כל מהות החיים, שכל חיותו הוא רק מה שזורם בקרבו, במעשיו, בפעולותיו ורצונותיו, הרצון לעשות רצון ד' ולגלות מלכותו עליו.

כל זה מונח באמירת הנעשה.

ואמירת הנעשה באה לידי ביטוי בכל עת שעוסק בנשמע, וזהו ענין ההכנה שהיה להם למתן תורה וקבלתה, להגיע להיות במצב של אמירת נעשה, שכל זה על ידי התחושה שרק מה שהאדם במצב של נעשה, זהו מצב של חיים, וכל שעוסק בענין אחר שאינו בתחום הנעשה, אינו חי.

ועוד שהעשיה מחמת נשמע היא עשיה מחמת שמקשר רצונו בציווי האלוקי, וכביכול שהציווי האלוקי מנהגו ומנהלו לעשות רצון ד', והרי הוא עוסק בתורה ומצוות מחמת שד' מצוה אותו, אבל באמירת נעשה, הרי הוא מזמן עצמו לעשות רצון ד' עוד קודם שהוא מצווה על כך והוא משום שהגיע בלבו ובדעתו להבין שהוא אין לו כלום, ואינו חי, ואינו קיים רק בשביל ולשם הנעשה, והוא ביטול כל המאוויים, ולבוז לכל הקניינים המדומים, וכל האחיות האפסיות, שאין לו כלום ומאום, ואין לו שום אחיזה כל שהיא אלא בהתייצבות להיות נעשה.

והחשיבות המיוחדת להיות במצב של רצון להיות נעשה, הוא משום שאין השמיעה לתכלית ההתקשרות גרידא עם הבורא, שלזה אכן היה די ברצון אמיתי להיות נשמע, אבל ענין קבלת התורה ונתינתה הוא להוריד שפע החכמה האלוקית ורצון אין סוף לעולם העשיה, וזה על ידי שהאדם המנהל את העולם חש בעצמו שאין כלום בעולם, הכל שומם וריק, אין שם שום חיות ומהות, רק מה שהוא ממתין ומצפה לנעשה.

והיינו ש**בנעשה מונח הרגשת אפסיות והמתנה וצפיה** לשמוע בשביל לעשות, והצפיה וההמתנה הזו ככל שהיא עמוקה יותר היא מבעת רגש אפסיות, ובטול כל איזה רצון ואחיזה במציאות הנבראת, ולכן זה מכשיר אכן את העולם להיות כלי שרת והצבת ציון לרצון ומלכות שד"י.

וההקדמה הזו של אמירת נעשה, היא שהכשרתם אח"כ שגם אחר ששמעו וקיימו רצון הבורא גם מחמת הרצון הראשון שלהם שהרגישו שזהו חיותם וכל מהותם, וללא זה הם כגלמים, ופסלים, מסתובבים ללא לדעת מה איתם. וזה היה גורם שכאשר הבורא השמיע קול דברו, היה באופן של ירידה להר סיני, והיינו שמסר ונתן לנו את התורה שעייכ אכן יומשך לעולמינו חיות, והארה דאייס יתעלה, וכמאמר

פקדת ארץ ותשוקקיה, שעל ידי הפקידה שפקדת הבאת שיהיה תשוקת הארץ ובניה למלאת הפקודה.

וזאת משום שכמים הפנים לפנים וכיון שהכלל היו בהרגשה שלא רק באים לקיים הציווי אלא שהם מצפים לחיות טללי הציווי, וללא זה אין להם מאומה, לכן השפיע עליהם בפקודיו וציוויו טללי חיות והמשכת אורו להאיר בבריאה.

ועוד זאת יש בה באמירת נעשה, שכיון שהוא הסכמה כללית לעשות הכל עוד טרם שמע הפרטים, לכך יש בה כוח המאחד ומקשר כל המצוות, להיות כולם חטיבה אחת של עשיית רצון הבורא, ועצם פרטי המצוות הם גשרים ושערים בעצם התשוקה וההתאחדות ברצון הבורא יתברך.

ומעלת הדבר להיות כל מעשי המצוות מקושרים ברצון אחד, הוא שע"כ יש בם בעשיית כל מצוה ההארה הכללית דאור אי"ס שמתגלה ומאיר דרך מעשי המצוות שהם כלים וצנורות להמשיך אורו יתברך שהוא אור פשוט שאינו מתחלק, ואינו מסתעף, ואין המצוות אלא דרכים להיות נמשך ההארה הכוללת והפשוטה של אורו הקדמון והפשוט.

במאמר הקב"ה מי גילה רז זה לבניי?, משמע שזה שכנסת ישראל יזמה ועמדה על כך מעצמה שיש להם להקדים אמירת נעשה! זה שהבעה זו הגיעה מעצמה מתוך תשוקה וצמאון עצמי, זהו עצמו היה סיבה שיצליחו להמשיך מאורו יתברך, לתוך העולם החמרי והשפל. בזה הם אכן נתדמו למלאכים שתפקידם להוות צנור ומלאכות בין שפע אורו יתברך לנבראים.

מאמר הבורא הזה בא להורות שאמירה זו שנאמרה מאליה, עוד קודם התגלות מתן תורה היא אכן סיבה עצמית להמשיך את האור של מתן תורה, במאמר זה מופיע התגלות הקב"ה המופיע ואומר

לעמו בהלבשה של התפעמות! כביכול כבשתם אותי בהבעתכם זו! זהו סיבה שאצא מגדרי, מאורי האין סופי, ואתלבש בכלים מכלים שונים, בצמצומים של גבולות וחומר, להופיע ולהמשיך בתוככי הבריאה, הדוממת, החשה, החמרית, את אותה משמעות של יכולת ליתן לנבראים ליישם את תשוקת הנעשה! ובקיומם את מצוותי אכן ימשיכו עליהם מאור אין סוף, וכמאמר פקדת ארץ ותשוקקיה.

הבעת הנעשה, הכינה בליבם את הכלים והכשרתם לכך שכאשר היה נשמע לא הייתה זו סתם שמיעה, אלא שמיעה חודרת, שמיעה שדרכה משתלשלים הדברים המושמעים ממקומם הגובה עד לירכתי הארציות. אמירת הנעשה גרמה לכך שכלי השמיעה נעשו ספוגיים, וקלטו את כל התוכן הגנוז בתוך הדברים הנשמעים, קליטה כזו שמצמחת פירות, ומשפיעה לעולמינו שיהיה כולו תחת רושם מאורע השמיעה.

תכלית מתן תורה וקביעת יום חתונתו

ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל, למען ידעו דור אחרון בנים יולדו יקומו ויספרו לבניהם, וישימו באלוקים כסלם ולא ישכחו מעללי אל ומצוותיו ינצורו. [תהילים קפיטל עח].

וכתב הגר"א [משלי פרק כב] שנלמד מפסוקים אלו שעיקר נתינת התורה היה בכדי שיהיה לעם ישראל בטחון בבורא עולם, וכמש"א וישימו באלוקים כסלם.

ביאור הדבר, שהמקדקים כתבו שבטחון לשון **טיחה** [וטח את הבית] ודבקות בבורא עולם, והדרך להדבק בו, הלא לית מחשבה תפיסה ביה, היא על ידי התורה שהיא חכמתו יתעלה ודיבורו. וזה כל תכלית מתן תורה להיות חכמתו משתלשלת ויורדת אלינו שנוכל להדבק בו יתברך דרכה ועל ידה.

ובביאור יתר, שבאמת יש שני תכליות בתורה. א. לשון הוראה, - תורת חיים להורות ולכוון את האדם להבחין בין רע לטוב, ועל ידה יוכל לבחור במעשים שהם בחירת החיים ולא ח"ו להיפך. ב. שהיא חכמת ורצון ד', והיא מסוד המלבוש הנעלם, ובה ועל ידה מתעלים ונדבקים בקב"ה. וזהו לשון הכתוב מימינו אש דת למו, מהו לשון אש שמכלה ומבעירה את הכל לעלות למעלה. אף התורה מבעירה את כל החמירות ומעלה את האדם למעלה.

והנה באמת שבועות היה צריך להיות ביום נ לעומר שהוא יום היובל לספירת העומר, וקדוש בקדושת היובל –עולם החירות, הנעלה מאפסיות החומר, אלא שמשה רבינו הוסיף יום אחד מדעתו כי ראה שטרם הוכן העם לכך, ובקרא כתיב **צאנה וראינה בנות ציון, ... ביום חתונתו**, זו מתן תורה- פירש רש"י יום הכיפורים שניתנו בו לוחות שניות, והיינו שהלא ראשונות נשברו ולכך לא פירש ששבועות הוא יום חתונתו שהלא לוחות שנתנו מכח מעמד זה נשברו ולא החזיקו מעמד.

והנראה שבאמת אם היה ניתן ביום המסוגל שהוא יום נ' לעומר לא היה נשבר הלוחות, ויום זה באמת היה בסגולתו להיות יום חתונתו, רק שראה משה שהעם אינו מוכן ובחר תאריך אחר, שהתאים להכנת העם, וכיון שנבחר יום לפי מעשי העם שוב ממילא היה תלוי במעשיהם, וכיון שהם ירדו נשברו הלוחות וכל מתן התורה ראה עליות ומורדות, עדי השלמתו ביום כיפורים, ברם כל מה שנשלם בסוף הוא מכוח היום הסגולי של נ לעומר, שבכוח היום הזה היה ליתן תורה לעם ישראל באופן נצחי ויובלי, ולכן באמת חוגגים אנו את יום חתונתו הבכוח של יום זה.

ובהסבר יותר איך חוגגים את הבכוח ולא את הבפועל, נראה ע"פ הנ"ל שבאמת יש שני תכליות לנתינת התורה, א. להורות הדרך. ב. לקשר את הבטחון והדבקות, ולענין תכלית ב' אכן לא היה צריך להתאים לפי מעשי העם, שאדרבה באתערותא דלעילא תלוי, ורק

לענין תכלית הוראת ודרך חיים באתערותא דלתתא תליא וצריך להתאים להכנת העם, ומשה רבינו דחה את רק נתינת התורה בבחינה המורה ומדריכה אותנו ורק בבחינה זו היה עליות ומורדות והתמודדות החיים, אבל בבחינת זה שהתורה מקשרת ומדבקת אותנו בבורא יתברך נשאר היום נ לעומר כיום הסגולי לנתינת התורה.

וזה כוונת הגר"א שעיקר נתינת התורה הוא להקנות בטחון בבורא, כוונתו לנתינה של חג השבועות שבו היה צריך להנתן התורה. שהוא שורש הענין דיום חתונתו.

ולגבי הקשר עם הבורא, לא שייך דחיה בפועל, שכיון שכך היה בסגולת היום ממילא פעל בישראל את השייכות והעלה בקרבם אש דת לעבודת הבורא, והעלאת השלהבת של אהבת ד'.

פרשת שלח

חטאם של מרגלים.

הנה בכל הפרשה אינם מכוונים מרגלים אלא תיירים, -לתור את הארץ. ורק בחומש דברים כינום מרגלים.

ויש להבין מה היה תפקידם, הלא לא יתכן שהיה לבחון את דרכי המלחמה ואופי העמים היושבים בארץ, שלזה לא הוצרך לשלוח ראשי בני ישראל, ואנשים חשובים כל כך.

אלא שהענין הוא שכידוע דור המדבר הוא דור דעה, כמאמר הכתוב דרדע, ודרשוהו על דור המדבר – דור דעה, והיינו שהיו נשמות של מחשבה, ולכן כל עבודתם ותפקיד חייהם היה עבודת ד' שע"י מחשבה, ולא הוצרכו לעסוק בעסקי מעשה, לא פרנסה, ולא כלכלה, לא צרכים מדיניים, ולא אפילו כיבוס בגדים והכנת המאכלים, כל מהותם היה ע"פ ד' יסעו וע"פ ד' יחנו, ודבוקים בקונם, ורצונו וחכמתו כל ימיהם, ולכן נקראים נשמות של תיקון לאה, שהייתה גם כן מעולם המחשבה [לאפוקי רחל בחינת עולם הדיבור].

וכאשר נצטוו להכנס לארץ, שבה צריך לבנות בתים, לנטוע שדות וכרמים, לפתח את ההתיישבות המדינית, החברתית, לייסד ארגונים וקהלות, אגודות פועלים, עסקנים, מדיניים, חברתיים, ועיסוק רב במצוות ותפקידים מעשיים, בעצם זה היה להם ירידה גדולה מעולם עולם המחשבה, עולם הפילוסופיה האלוקית, ולא ידעו איך יעמדו בזה שלא יהיה להם ירידה ממעלתם העכשוית⁶³.

ולזה נשלחו ראשי בני ישראל לתור את הארץ, כיהודה שנשלח להורות הדרך⁶⁴, כך הם נשלחו להיות תיירים ההולכים לתור ולהכין הדרך בפני הדרך, לסלול המסילה, ולתאר נתיבי אורה, ותפקידם היה להכין שרטוט ותואר פעולה איך להמשיך את המעלה הגדולה של אישי המחשבה לתוך עולם המעשה, כך שיתרומם המעשיות, והארציות תהיה כלי שרת למחשבות הנעלות והרוחניות.

והדרך לעשות דבר זה הוא בסוד הכתוב בהושע אנכי תרגלתי לאפרים קחתו על זרועותי, שהקב"ה אומר אני ירדתי לרגליי, לבחינה נמוכה שברגליים, וכך יכולתי להרימם ולנשאם ולקחם על זרועותי, משל

⁶³ ראה בהרחבה ע"ח שער הארת המוחין, שעמד על הקושי שהיה לדור המדבר והמרגלים בירידה זו שהייתה כרוכה בכניסה לא"י.

⁶⁴ ראה רש"י בהעלותך על הפסוק [י לג] לתור להם מנוחה.

לאם שבנה התינוק זוחל על רגליו שאם רוצה להדריכו היא מתכופפת לרגליה ולוקחתו לזרעותיה ואז משוררת לו ומלמדתו את הדרך⁶⁵.

כך הקב"ה כשרצה להדריכנו הוא ירד למרגלות העולמות, למדרגות נמוכות של עשיה ורוחניות, ששם היו בניו, ולקחם על זרועותיו, וכך הדריכם, וכל זה מרוב חיבתו לבניו.

ואף המרגלים היו צריכים לירד למרגלותיהם, להתנתק משגב רוממותם, ואז היו יכולים לרומם את הארציות והמעשיות לרמתם הגבוהה, אך כיון שהם לא התכופפו, לכן היה נראה להם שהארץ הינה אנשי מידות, כל ההצלחות הארציות חזקות, מגושמות, ותקיפות, לא יוצלחו לבעלי מחשבה ואישי עיון, לא יצלח לחבר ולהדק בין הרוח והגשם, ארץ אוכלת יושביה מבחינה רוחנית.

תשובתם הייתה שאי אפשר להצליח להשאר רוחניים, ולבוא לחיי הארץ המעשית, וכל זה היה מפני שלא הצליחו להיות מרגלים, לא התכופפו לרגליהם, לראות לקיים חיי רוח במצב של חיי מעש, חיי מחשבה בכלי גשם. זו חטאם שלא היו מרגלים, ולכן לא הוזכר תואר זה עליהם בפרשה זו.

---

⁶⁵ ראה מבילתא בשלח, על הפסוק ויסע אלוקים... שדורש מקרא זה על זה שהקב"ה נשאם על זרועותיו ביציאת מצרים.

פרשת קרח

מחלוקת קרח

כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים זו מחלוקת שמאי והלל, ושאינה לשם שמים אין סופה להתקיים זו מחלוקת קרח ועדתו.

ביאר במגן אבות, ביאור ענין לשם שמים, "שם" הוא מלכות הקב"ה וגילוי כבודו בעולמינו החשוך, ושמים הוא הנהגתו העליונה, ושם שמים הוא לחבר ולהמשיך בחינת הנהגת השמים ואור מדותיו וחכמתו העליונה ולגלותה ב"שם", היינו בעולמינו שהוא בחינת מלכות דעשיה.

ובזה נח' שמאי והלל איך הדרך להמשיך ולגלות מדותיו וחכמתו בעולמינו, שהלל שהיה בחינת חסד [והיה מקל בפסיקותיו] סבר שהדרך הוא על ידי התקשרות באהבה להקב"ה דרך חיבה וכמיהה הנמשכת כמים וכמאמר זכור אב נמשך אחר כך כמים שהם בחינת חסד שנמשכים ממקום למקום, וזהו בחינת אברהם שהאחיב שם שמים על הבריות, ולכן היה מקל להרבות האהבה לעבודת ד' וקיום מצוותיו, ודרך העבודה שלו היה להמשיך את רגשי התשוקות שיש לאדם לאהבת ד' וקרבתו, ולא להלחם לבטלם, אלא להמשיכם ולקשרם לקרבת ד'. אבל שמאי היה בדרך גבורה שהוא אופן דביטול היש והעצמיות, ביטול התשוקות, וכתיתת החומר והתענוגים על ידי עבודת ד' שיקדש כל עניינים דעולם העשיה לשם שמים, ולכן מתחילת השבוע כבר היה קונה לשבת קדש, וכו'.

וע"ד משל להבין ב' הדרכים נוכל להסביר, שהמתבונן בספרי יראה שמדברים על עבודת התפילה, ובאים לעורר האדם להתפלל בכוונה, יש מהם שידברו על העונג שיש בדבקות והתקשרות עם הקב"ה בעת התפילה, שהקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים, והקב"ה מתעלה מעולם לעולם דרך תפילתו, ונוטעים בלב באדם את ההרגשה איך

הוא מדבר עם הקב"ה, ואיך האדם חש התרוממות מהמציאות הזו שהוא מתנתק מחמודות העולם ומקשר כל נימי נפשו אך ורק במחשבות של רצון בגילוי ד', ועוסק בשבחו של מקום. ויש מהם שידברו על חובת האדם כלפי בוראו, שכיון שהוא זן ומחיה אותו בכל רגע, עליו לבקש על נפשו, וכן להודות על מה שנותן ומתחסד עמו, ויבארו איך התפילה הוא דבר מחויב, ואזי האדם מחייב את עצמו מתוך שהבין גודל חיובו, וההכרח של התפילה. ובאמת אלו שני דרכים להשגת ההליכה בדרכי ד', ועל דרך זה היה החילוק בין הלל שהיה בחינת חסד – אהבת ד', הנמשל לזרימת המים, לשמאי שהיה בחינת גבורה – יראת ד' הנמשל לאש השורפת כל התשוקות בלהב העבודה.

והם ב' דרכים בחיבור וגילוי שמים בשם – מלכות.

אבל קרח כל עניינו לא בא אלא להכחיש העבודה דהמשכת שם הויה דבחינה עליונה בעולם העשיה ובא לומר שעולם העשיה – בחינת המלכות יש לו כוח הקדושה באופן עצמי ואינו דרוש שימשיכו בו מבחינת שמים שהוא בחינת העולמות והמדות שלמעלה. וזהו כי כל העדה כולם קדושים ומדוע תתנשאו, מדוע צריך למשה רבינו שימשיך מבחינת בינה ודעת עילאה אור ושפע על עולמינו, הלא כולנו במלכות הקב"ה ובידינו לעובדו, ללא הזדקקות להמשכה מעולמות שמעל השגתינו ותכונתינו.

ולכן אמר הטענה מטלית שכולה תכלת ובית מלא ספרים, ששם גם כל הענין לחבר עולם החכמה – ל"ב נתיבות חכמה שבל"ב חוטי הציצית בלבוש הטלית שהוא לבוש מלכות, וכן מזוזה עניינה להמשיך שם שד"י על הבית שהוא בחינת בית לשמי מלכות תתאה, ובזה כפר קורח, שאין בזה ענין. ולא בא להכחיש המצווה אלא סודה ותוכנה שבחכמת האמת.

ולכן זו מח' שאינה לשם שמים, ואין סופה להתקיים.

זהו דרכו של המגן אבות בביאור טענת קרח, אבל מתוך דברי הלקו"ת משמע בדרך אחר שבאמת קרח מלשון קרחה, וכמבואר זהר פרשת תזריע שהיה ראש ללווים שנצטוו להעביר תער על כל בשרם, ואיתא שם שנתקנא באהרון ובכהנים שאדרבה הלבישום בגדי כבוד, ואהרון נשתבח בזקנו כמאמר הכתוב זקן אהרון שיורד על פי מדותיו.

וביאור החילוק בין הכהנים ללווים בענין השערות שהלווים נצטוו להעבירם ואילו אהרון המשיך אור אהבת ד' על ידי זקן אהרון שיורד על פי מדותיו, ביאר שם על יסוד האמור שם בזוה"ק, שסוד השערות הם מאותו סוד שערות של פרצופי התקונים, שתוכנם הוא צינורות דקים שדרכם ירד האור והשפע באופן מצומצם, ובכך יוכלו הנבראים לקבל, וזהו תוכן זקן אהרון דהיינו השפעה שמשפיע דרך ההדר זקנים, ומצומצמת דרך שבילים דקים הנדמים בשערות הזקן, וזקן אהרון נתייחד בזה שכיון שהכה"ג עבודתו בבחינת חסד, ממילא זקנו הוא נגד תקוני דיקנא עילאה והוא נגד תקוני החסד שלו, [וכמש"כ בזוה"ק שזקן אהרון הוא נגד תקוני דיקנא שמרב חסד ולמטה], ונמצא שזקן אהרון היה בסוד השפעת חסדים ואהבת ד' באופן שיתאים לבני אדם, וזה היה תפקידו לקרב ישראל לאביהם שבשמים.

ואילו הלווים נצטוו להעביר תער, ומבו"ש בזוה"ק שהלווים אינם בתורת להשפיע דרך שבילים דקים, מתוקף עבודתם, ומשום שהם בבחינת גבורה, והיינו כיון שעבודתם הייתה בדרך ביטול ומלחמה ביישות וברצונות, לא היה דרך זו דרך שניתן לקרב בה את כלל ישראל, ורק מי שהוא בדרגה זו יכול להתקרב עי"כ לעבודת הבורא, וזה היה כל תוכן עבודתם של הלווים להיות שומרים, ומגינים, ולא להיות משפיעים, ולא כמו הכהנים שעבודתם הייתה להשפיע ולהמשיך לכולם, ואולם הלווים עצמם שהיו קרובים למשכן ולבית ד' וודאי נתקברו קירוב עצום לבורא על ידי כך, אבל סגנון עבודתם ותפקידם אינו מתאים שדרכו יומשכו קהל עדת ישורון.

וכן אנו רואים חילוק בין מתנות לוויה למתנות כהונה, שמתנות לוויה כתוב בפרשה הוא שכר על עבודתם, ואילו מתנות כהונה הוא זכות לכלל ישראל להיות להם שייכות וחלק בעבודת הכהנים, וכמו שמדויק בפסוקים. ומוכח שלא שייך שיהיה לישראלים חלק ושייכות בעבודת ד' של הלוויים, אלא שהם מצווים ליתן להם שכר להחזיקם במעוז עבודתם, שעיי"כ כל האומה מתרוממת, אבל מתנות כהונה אינו גדר שכר, אלא אדרבה זכות להיות לישראל שותפות בעבודת הכהנים שהם חלק ד'.

וזהו סוד מה שציוה הקב"ה שהלוויים יעבירו תער על בשרם להורות, על כך שאין תפקידם להשפיע לישראל מאורם ואישם. ולכן נתקנא קורח על זה שהוא קירח מהשפעה ואילו אהרון אדרבה משפיע בבגדיו וזקנו, וכנ"ל.

ומתוך שקרח הבין שאין לו סגולת ההשפעה בא לכפור בצורך שאדם שזכה ליאור באור ד' ישפיע לשאר ישראל שלא הגיעו לדרגה הזו, וכוונתו היה לומר שכל אדם באשר הוא יתקרב לבורא כפי שיעור סגולתו העצמית, ומה שאין לו בסגולתו העצמית לא יועיל לו שום התקשרות עם איזה שבילים או שערות של אור המגיעים מהכהנים, או מעבודת המצוות;

ולכן אמר שאם הטלית כולה תכלת או הבית מלא ספרים אינם זקוקים לאיזה חוט או פרשיה אחת שתעביר את ההשפעה באופן מצומצם שמתאים להיות נגלה בעולם העשיה.

פרשת חוקת

חטא מי מריבה לשעה ולדורות

ידוע שמעשי אבות סימן לבנים, ופעולות האבות המה אבני דרך ושרשים להנהגת כלל ישראל עד הדור האחרון⁶⁶.

הבה נלמד את הפרשה העמוקה הזו ע"פ תורתו של המלבי"ם ז"ל.

ובכן; הכאת הסלע הוא נס קטן המוסתר בטבע העולם, לפי שיתכן שטמון בסלע איזה מעין אשר בהכאה על פני השטח הוא נגלה ומוציא מים. ואילו דיבור הוא נס פלאי אשר הסלע נהפך מיסוד העפר ליסוד המים. הקב"ה רצה להראות את חיבתו אלינו דרך הנהגתו הניסית ולכן אמר ודברתם אל הסלע.

משה רבינו ראה כי ההמון נקהל בסמוך אליו, לא ההמון בראשות זקניו ומוריו כי אם ההמון המשולהב אשר מחשיב את עצמו וחושב שאיננו צריך להסתמך על מנהיגיו, כי כינוס של קהל מחונך הוא שהגדולים בראש והקטנים אחריהם ואילו כאן ההמון הנבער צעד בראש, אות הוא כי בני מרי הם אינם ממושמעים לגדליהם וזקניהם, לפיכך חשב משה רבינו שאין מקום לנס גלוי כזה להראות את גילוי השכינה כאן בארץ לפני המון כה פשוט כה מנותק מהמסורת כה בלתי צייתן וממושמע לחכמיו, ואין ברירה אלא לפעול בדרך הנס היותר טבעי שהוא הכאת הסלע.

שואל רבינו המלבי"ם אם כן מדוע נענש משה רבינו הלא אכן פעל לפי השכל וסברא דאורייתא היא? מיישב המלבי"ם אכן משה רבינו לגבי עצמו לא חטא אבל המנהיג אינו אישיות פרטית לעצמו אלא משרת הוא לכלל וההנהגה איתו היא ההנהגה הראויה לכלל ישראל, וכיון שאכן הכלל בני מרי לא ממושמע לחכמיו אינו מתבטל לגדוליו וזקניו לכך אינם ראויים עוד למנהיגותו של משה רבינו שהיא המנהיגות

---

⁶⁶ הדברים דלהלן, נכתבו לרגל מאורע ציבורי בביר שאירע בהנהגת הדור.

בהארת הדעת בגילוי כבוד ד' על כל צעד ושעל, ולכן לא נכנס משה רבינו אל הארץ וכו'.

כלומר חטא הכאת הסלע הוא חטא של הכלל שעקב חוצפתו ומריו לא זכו שיתגלה להם ההנהגה הסגולית של משה רבינו שהיא ההנהגה בהארת הדעת, והתגלות אלוקית בבהירות, ועקב מעשי ההמון שהתאסף סביב משה רבינו ללא זקניהם בראשם הוקטן וצומצם כל ההשפעה הניסית שד' רצה להשפיע דרך משה רבינו, והוצרך משה להשפיע להם דרך הנהגת ההכאה, וכתוצאה מזה שסיבבו ההמון במריים שתהיה הנהגת ההכאה לא זכו להנהגתו הניסית של משה רבינו ולא הכניסם לארץ וכו'.

פרשת פנחס

קנאותו של פנחס

פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי :

לכן אמר הנני נתן לו את בריתי שלי! :

והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהנת עולם תחת אשר קנא לאלהיו ויכפר על בני ישראל :

הנצי"ב מבאר מהו המדה כנגד מדה בזה שבגין הקנאות נתברך בברכת השלום, והוא ; שבאמת ענין הקנאות מהותה הוא רגש ומסירות גמורה למען כבוד ד' המחולל, אלא שלזה נצרך ללחום נגד המחללים אותו, אבל באמת זהו החלק הקשה שבדבר ולמען כבוד שמים המחולל הוא לוחם נגד המחללים, ובעצם פעולה זו יכולה לעשות פגם בנפש, וזהו שכרו שמעתה לא יצטרך אלא להשתמש במידת השלום ויוכל במדה זו לבד להרבות כבוד שמים.

ושמעתי מהגרד"ל שליט"א להוסיף על זה בד' רש"י שאמרו לו בן פוטי והשיבה התורה בן בנו של אהרון שהענין הוא כך, שהם אמרו שיש לו טבע מכח הסב יתרו תכונת התמסרות והתמכרות למען המטרה ללא שימת לב על התקלות היוצאים מזה, כמו שמצינו שיתרו היה מפטם את העגלים לע"ז [=בן פוטי] ומשמעות הדבר שהוא היה כל כך מסור לעגלים עד שהיה מבזה את עצמו ועוסק בפיטומם על אף תפקידו הרם ככומר, ולא הניח למשרתיו לעשות כן מגודל התמכרותו לע"ז, ולפיכך הוא הרג, אבל באמת אילו היה לו תכונות אחרות לא היה פועל כך, והשיבה התורה שאדרבה תכונותיו מזרע אהרון שהיה רודף שלום אלא שלמען כבוד שמים היה מוכרח להשתמש במלחמה, ולכך הובטח לו שמעתה הנני נותן לו את בריתי שלום.

וזהו גם שאחר הבטחה זו הובטח לו ברית הכהונה שאין יכול אדם להיות מנהיג לאחיו רק אם אוחז במדת השלום, והוסיף הגרד"ל שכתוב בתוספות זבחים שפנחס נתכהן רק אחר שעשה שלום בין השבטים בזמן שנכנסו לארץ, וביאר שלא די בהבטחה של ברית שלום אלא רק אחר שאכן פעל לפי מידה זו והלביש עצמו במידת השלום נתכהן

ויש להוסיף על זה עוד שהלא פנחס זה אליהו ואכן אחר שהרג אליהו את נביאי הבעל ברח למערה ואמר קנא קנאתי וכו' ואז אמר לו הקב"ה שמעתה כיון שכבר אין בידו להרבות כבוד שמים רק במידת הקנאות עליו להיפטר ובמקומו למנות את אלישע כמבואר שם במלבי"ם, ומשום שעל המנהיג מחויב לנהוג בשלום ולהיות מושלם במדה זו.

ומן הדברים למדנו שמהות הקנאות איננה מלחמה אלא מהותה הוא רגש חזק של אכפתיות לכבוד שמים, וכל כך גדול הרגש עד שמוכן למען זה אף ללכת נגד אנשים, וכל זאת נובע מחמת שכל כך בוער בלבו כבוד שמים והוא יודע בעצמו שאין לו שום פניה אלא רצון להרבות כבוד שמים אזי מותר לו להתלבש בהנהגת קנאות וללחום

על כבוד שמו יתברך, והאות על זה שאכן היה זה מחמת הרגש הטהור הוא מה שאחר כך זוכה להרבות כבוד שמים במדת השלום.

והנה לא כל אדם רשאי לנהוג כן רק מי שקיבל תואר "קנאי" כמבואר בגמ' קנאין פוגעין בו רק מי שיש לו שם קנאי והוא מי שאכן שפועל מחמת הרגש החזק, שאז יכול לפעול גם מחוץ לשורת הדין.

וביאור הדבר שיש עולם המעשה וזהו מצוות וחוקי התורה שכולם חייבים לעשות ואין תלוי מהו הרגש של האדם אבל ישנם צדיקים שחיים בעולם המחשבה, ואין מסתפקים במעשים, אלא יש להם עולמות של מחשבה, שהם חושבים הרבה על מציאות ד' בעולם, על חובת האדם ותפקידו, על התקשרות הנברא עם הבורא, על גילוי כבוד שמים בבריאה וכו' וכו', ככל שגדל קומת האדם כך נפשו מלאה חדרים של מחשבות, עולמות עד אין מספר של רגשי קודש, ומחשבות מרוממות, זהו האדם שאכן נקרא בתואר קנאי שאכן כשרואה כבוד שמים מחולל זה מביא אותו לכאב וצער גדול מחמת שהוא חי לעולם ברגש של מלא כל הארץ כבודו והוא רואה איך ח"ו החושך מכסה ארץ.

גדולים אלו כבירי רוח עולמם גבוה מאד, שעולם המחשבה הוא גבוה הרבה מעולם המעשה שהוא הרבה יותר פנימי ורוחני.

וזהו מה שאמרו ת"ח בחינת שבת, ששבת הוא עולם המחשבה והיינו שכלל ישראל עובד את הקב"ה לפי אופן ההשפעה שהקב"ה משפיע בבריאה ובששת ימי המעשה הקב"ה נקשר עם הבריאה דרך עולם הבריאה דהיינו בריאת עולם וחידושו שהוא בחינה של מעשה ולכך גם אנו מקושרים אליו דרך קיום מעשי המצוות והתורה, אבל בשבת קדש שהקב"ה שבת מכל מלאכתו הרי הוא נקשר עם הבריאה באופן יותר גבוה שהוא עולם התענוג שכביכול הקב"ה מתענג מהבריאה שברא והושלמה, שזהו מהות המנוחה, ולכן בשבת הנבראים גם כן מתקשרים עם הקב"ה בעולם המחשבה, שכך הוא טבוע בטבע

הנבראים להיות בסגולת נפשם היכולת להדבק עם הקב"ה באותו הנהגה ומדה שהוא משפיע בבריאה, ולכן אנו שובתים ממלאכה למען ננוח ונוכל לפנות כל מחשבתינו ברצון ד' וגילוי כבודו כמש"כ הרמב"ן, ולכן שבת הוא עולם המחשבה, ות"ח שהם אותם צדיקים הקרובים במעשיהם לבורא באופן מרומם לעולם הם בבחינת שבת שעובדים אותו בעולם המחשבה.

פרשת מסעי

42 התחנות שבמסע החיים

ידועים ד' הגר"א [ספד"צ] שכל מה שעבר על דור המדבר עובר על כל אחד מעם ישראל בכל דור.

לאור דברים אלו שומה עלינו להתבונן על משמעותם של ארבעים ושניים המסעות, שהתורה חותמת בהם את המהדורה הראשונה של החומש, ובהם נחתם הרפתקאות דור המדבר.

התבוננות בלשונות המקרא

תיאור מ"ב המסעות במקרא מלמדים כי התורה ראתה חשיבות למנות את המסעות כמו שהם [ללא איזה תיאור ספציפי על מאורעות כל חניה], להראות שהיה ענין בעצם מציאות המ"ב מסעות.

כלומר, עצם הדבר שהמסע במדבר התחלק למ"ב חניות ומסעות היה בו בכדי לתקן ולעצב את הכנתם לכניסה לארץ ישראל.

מאמר הכתוב ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם, ואלה מסעיהם למוצאיהם, מתפרש כך: כל תחנת [יציאה] הייתה יעדו של המסע, ונקודת המוצא של המסע הבא.

תכליתם של המסעות:

רש"י בשם התנחומא מלמדינו על תכליתם של המסעות במשל למלך שחלה בנו והוליוכו למקום רחוק להתרפאות והיה מונה את כל חניות הריפוי ומתאר את מצב הרגשת הילד בכל תחנה.

ביאר לנו רבי תנחומא שמסעות אלו היו לצורך הליך ריפויים של כנסת ישראל;

ועלינו להבין מדוע הליכתם במדבר הייתה רפואה לבני ישראל, וביותר ייפלא שהלא לכאורה כל ההליכה הייתה בתור עונש על סירובם להכנס לארץ, והיכן ראה רבי תנחומא שעונש זה היה ריפוי לחולי נפשם.

רפואה ולא עונש

למדנו מן הדברים, שההליכה במדבר לא הייתה עונש לחוד, אלא מאחר שבני ישראל גילו שאינם כשירים להכנס לארץ ישראל⁶⁷, באשר טרם השילו מעליהם טומאת ועבדות מצרים, ומפאת כך לא ראו את עצמם בשלים דיים למלא את תפקידם כעבדי ד' בארץ ישראל, כממלכה מסודרת ומכוננת על אדני עשיית רצון ד' וגילוי כבודו, השקיף הבורא וראה כי חששם נכון שעם בואם לארץ נושבת ימשכו אחרי החומר והארציות, ואשר על כן השכיל הרופא להנחותם במסעות מדבריות, שההליכה והקיום בו אינם דורשות תנאי ישוב, 40 שנה של חיי רוח, משוללי מסגרות של מדיניות וצרכי חיי הטבע, שלא היה לעם מאומה מלבד התפקיד של עשיית רצון ד'. וכפי שנבאר מסע מדברי זה נועד לרפאם ולהכשירם למלא ייעודם בכינון ממלכה רוחנית בארץ הקדושה.

ייעודו של המסע במדבר: הכשרה לקראת התפקיד של ממלכה אלוקית בא"י

---

⁶⁷ ראה מש"כ במאמר חטאם של מרגלים.

על דור המדבר היה להכין את ילדיו ודור ההמשך שלו לקראת מילוי התפקיד של כינון ממלכת כהנים וגוי קדוש, לקראת תפקידם להביא את חיי הטבע, החקלאות, המדיניות, המעשיות, להיות בית ד', שכל מאווי החיים בארץ ישראל יהיה תחת המסגרת של שמחתי באומרים לי בית ד' נלך, של תהילתו מלאה הארץ, ולשם כך היה עליהם לעבור חוויית התכשרות נפשית, להתנתק מתאוות החיים, מתשוקות ההצלחה המדינית, ולהתמסר לחיי עבדות ד'.

הוא אומר מטרת ההליכה במדבר נועדה להרגילם לחיי רוח, לחיים ללא תלות בצרכים טבעיים, וללא דאגה לבית ונחלה, כמאמר הכתוב לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה, שהיה כל הליכתם שם הליכה אחרי ד', דבקות ברצון ד'.

מ"ב התחנות היו חלק מההכשרה שבמסע

אמנם לא זו בלבד שחיי הרוח במדבר נועדו לחשלם ולרוממם, אלא שכחלק מהליך הריפוי והשיקום של אישיותם ערך להם הבורא מ"ב מסעות וחניות, שהיה בהם בעצם החלוקה למ"ב חניות עיצוב וחיסול נאות לקראת תפקידם.

חלוקת המסע למ"ב פרקים, מ"ב התחנות שביצעו על פי ד', כאשר בכל חניה מצפים הם לדבר ד' השב וקורא להם להמשיך במסע אל הארץ, יש בסגולתו לנענע את הנפש, ולכורכה להתמסרות לעבדות ד'.

התחנות באו ליתן למסע הארוך פרקי מסע, והיה גם סוד מיוחד במספר הייחודי של מ"ב פרקי מסע.

חשיבות חלוקת המסע לפרקי מסע

בכדי להבין היטב את משמעותם של התחנות כגורם פעיל בהליך הריפוי שבמסע נגדיר לעצמינו שוב את פעולת המסע וייעודה.

המסע המדברי נועד לצחצח את אנשי דור המדבר באור ד', בהיותו נסיעה לאורו של עמוד הענן, הליכה בציווי הבורא, נסיעה בתנאי

מדבריות, בתלות מוחלטת בהשגחת ד' ואהבתו לבניו, כמאמר הכתוב חסד נעורייך, לכתך אחרי במדבר, חווית נסיעה זו צחצחה את הנפש וריככה אותו שלא להיגרר אחרי תשוקות ארציות וטבעית, והביאה לידי התקדמות והכנה נפשית לקראת התפקיד הרם של ממלכת כהנים בארץ ישראל,

ומעתה נבוא לתפקידם של תחנות המסע, שחילקו את המסע למ"ב פרקים, שני תכליות להם לתחנות המסע, תכלית אחת לרענן את ההתחדשות בכל פרק ופרק מהמסע, כאשר בכל פרק מתחילים שוב את חבלי המסע, כאשר בין שלב לשלב במסע ישנה חניה שמנתקת לגמרי את רשמי המסע, שהלא החניה הייתה תחנה שיש בה הפסק, עד כדי שלא ידעו אימת ימשיכו במסעם, והייתה ישיבתם הארעית ישיבה של קבע, על פי ד' יחנו. ואז שוב כאשר מגיע אליהם דבר ד' לנסוע מתחילים מחדש לנסוע, נסיעה זו שהחלה מהחניה, יש בה כוחות רעננים וחדשים, אשר בסגולתם לטלטל את הנפש ולרוממה תחת המסע הרוחני שבחיי ותנאי המדבר.

והתכלית השניה שהיה בתחנות הוא שע"י כך ייעוד המסע התכליתי אינו עומד בחזית התכנית, אלא הייעוד הוא לצלוח את השלב הנוכחי, עצם הצלחת ההתרגלות לחיי הרוח המדבריים הוא בזה שאין מתכננים את העתיד, בזה שמפתחים תלות מוחלטת בהליכה לאור ציווי ד' ללא שחושבים כל הזמן על היעד, החשיבה על היעד מקלקלת את ההפנמה שבעצם המסע, לשם הצלחת קניית ההתרגלות מהתמודדות היום יומית עם חיי המדבריות, על הנוסע המדברי לחיות את ההווה ולא לצפות כל הזמן על התכלית של ארץ ישראל, ולכן היה על המסע להיות מורכב מתחנות ביניים, כך שכל מסע הוא נסיעה אל התחנה הבאה, ועדיין לא אל התחנה הסופית.

זהו סודם של התחנות שמקנים למסע את חוויית העכשוויות שבמסע, ומנתקים אותו מהמחשבה התקוותית של העתיד, הצלחתו של מסע הרוח המדברי תלויה בזה שהנוסעים יפנימו את הרוחניות

שבנסיעה, ויתרגלו ללכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה ובכך יקנו את הסגולה להתנתק מארציות והחמריות. ואילו יהיה שאיפתם כל הזמן את העתיד הטומן בחובו ארציות, יפספסו את ההתרגלות להווי המדברי הרוחני.

מתוך הדברים למדנו שלא היה זה מסע מדברי שכל תכליתו הגעה אל היעד של ארץ ישראל, אלא היה זה מסע שעצם המסע היה בו תכלית, ולשם הצלחת חוויית המסע היה דרוש חלוקת מ"ב התחנות, שהתחנות הקנו למסע את חוויית העכשוויות של המסע בזה שהם יהיו האופק של הנסיעה, ומאידך היו גם הם נקודות המסע אל הנסיעה שבאה לאחר החניה ובכך גרמו להתרענונות מחודשת של מסע, שוב נסיעה והתנתקות מאיזה תחנת קבע, שוב הכנה מתחדשת לקראת הייעוד הסופי.

הסוד שמאחורי מספר 42

החלוקה למ"ב נגזרת היא משם בן מ"ב אותיות, מסוד ההוי"ה שיש בה הרכבה של מ"ב פרקי גילוי, כאשר בא ד' למלוך ולהתגלות בתוככי חיי הטבע והמעש, הממוסגרים במסגרות של נפרדות ותאוות קיום עצמאית, וחפץ לכרוך את חיי הטבע והמעש תחת מלכות שד"י, לשבור ולהשיל מעליהם את תאוות הקיום העצמית וחשקם לפעול לפי כללי הטבע, ולהניעם כגלגל משמי מרום, חילק ד' את סוד הווייתו למ"ב פרקי גילוי, אשר מהווים יחדיו פרקי מסע לגילוי רצון ד', מלכות ד', ושליטתו המוחלטת בכל ההווייה המעשית.

כוחו הסגולי של התגלות שם הוי"ה בחלוקה ל**42** פרקים, הוא זה שהתניע את כוח ההכשרה הנפשית במסע דור המדבר ולכן נתחלק כוח ההכשרה למ"ב פרקי מסע.

מעשה אבות סימן לבנים

מסעם של האבות הכשיר את הדרך למסע של כל אחד ואחד מבני האומה הישראלית, בחייו ומסעו האישי.

כל נפש ישראלית, באה לעולם בשביל למלא ייעוד, ולהכין את עצמה לקראת תפקיד בעולם הנצח, והחיים מלאי ההתמודדויות הם מסעו האישי לקראת מילוי התפקיד העתידי, ההתמודדויות והרפתקאות החיים האישיים של כל אחד הם חלק ממסע חיים לקראת תפקידו לעתיד הנצחי.

מסע החיים האישי של כל אחד נועד לצחצח את נפשו, לרככה ולכורכה בדבקות אחרי רצון ד', לנתקה ממאוויי החיים המדומים, להוציאה מתלות בחיק הטבע הנוצץ אל עבר התלות בהשגחת ד' ומילוי רצונו.

אריכות המסע של מאורעות החיים כולם הוא מסע אחד ארוך שדומה מאד במבנהו למסע המדברי שחו האבות, מסע שכולו הכשרה נפשית, מסע שייעודו הוא מילוי תפקיד רוחני בהליכה מוחלטת אחרי רצון ד'. וגם למסע זה ישנם פרקי מסע ותחנות ביניים.

42 תחנות במסע החיים

כשם שהמסע המדברי היה בנוי מ-42 תחנות המסע, כך מסע החיים מורכב ובנוי מ-42 תחנות שבגינם נהפך מסע החיים ל-42 פרקי מסע;

מסע החיים אינו חד גווני בכל המשכו, אלא מתקופה לתקופה ישנה התמודדות חדשה, גוון חדש של תפקיד, מלחמת קיום חדשה עם כלים חדשים שעליו לרכוש. אלו הם פרקי המסע של החיים.

כשהאדם כבר חנה איזה חניה, בכך שהצליח איך שהוא להתמודד עם המטלות שמוטלות עליו בחייו האישיים, שוב מתחיל פרק חדש במסע.

לא שאנו יודעים להגיד מתי בדיוק אנו בתחנה ומתי אנו בנסיעה, אין לנו את עמוד הענן שהתגלה לדור המדבר, אבל טוב לנו לדעת שיש חניות – הצלחה או סיום של איזה התמודדות, ויש נסיעות – התמודדויות, חוויות מסעירות, התלבטויות, ואלו הם פרקי מסע של

החיים שמרפאים את הנפש ומכינים אותה לקראת ייעודה הרוחני הנצחי.

נעים לנו לדעת כי יש כוח אלוקי טמון בחובו של המסע האישי, הוא שם הוי"ה שהתחלק למ"ב פרקים שהוא הכוח הרוחני שיאזור בנו את העוז לצלוח את מ"ב פרקי המסע האישיים שלנו, כשם שסייע ועמד לאבותינו במסעם המדברי.

ומעתה נשנן את היסודות שלמדנו ממסע המדבר, שמהם נלמד למסע החיים האישי.

מסע החיים = מסעי המדבר

א. הצלחתו של מסע הרוח המדברי הייתה תלויה בזה שהנוסעים יפנימו את הרוחניות שבנסיעה, ויתרגלו ללכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה ובכך יקנו את הסגולה להתנתק מארציות והחמריות.

ב. תחנות המסע הקנו למסע את חווית העכשוויות של המסע, שהם היו קו האופק, קניית ההתרגלות מהתמודדות היום יומית עם חיי המדבריות, תלויה בזה שחיים את ההווה ולא לצפות כל הזמן על התכלית הנעימה, ולכן היה על המסע להיות מורכב מתחנות ביניים, כך שכל מסע הוא נסיעה אל התחנה הבאה. **וכך אנו בהתמודדויות שלנו, לא נברח מהם, לא נראה אותם כנטל, אלא נפנים את עצם ההתמודדות, ונשכיל לרכוש ממנה עליה רוחנית.**

ג. החניה הייתה תחנה שיש בה הפסק, והייתה ישיבתם הארעית ישיבה של קבע, על פי ד' יחנו. ואז שוב כשהגיע אליהם דבר ד' לנסוע מתחילים מחדש לנסוע, נסיעה זו שהחלה מהחניה, יש בה כוחות רעננים וחדשים, אשר

בסגולתם לטלטל את הנפש ולרוממה תחת המסע הרוחני
שבחיי ותנאי המדבר.

ד. חווית נסיעה זו צחצחה את הנפש וריככה אותו שלא להיגרר
אחרי תשוקות ארציות וטבעית, אלא לחיות בתלות מוחלטת
בהשגחת ד' וקיום רצונו.

**ממסע זה נשאב את הכוחות למסע החיים הכולל תמורות ומהפכות,
התמודדויות שונות ומגוונות, עם כל תקופה בחיים נולדת התמודדות
חדשה, מלחמה חדשה, נשאב כוח להנות מהאתגר שבהתלבטויות,
וכפי שכתב לי אדמ"ו הגר"ד שליט"א "החיים נתנו לסבל
שבהתלבטות המצפונית" - אלו הן חלקים עצמיים מפרקי המסע
שנועד לחשל ולהצליח בתפקיד הרוחני הנצחי.**

חומש דברים:

שברי לוחות בארון החיים - משנה תורה

הרמב"ן [ריש דברים] מבאר מהותו של ספר משנה תורה, וכותב שני נקודות:

- א. בכל הספר לא כתוב וידבר ד' אל משה לאמור, אלא הכל דברים של משה⁶⁸.
- ב. משה רבינו חזר ושנה הרבה פרטי מצוות לדור נוחלי הארץ, לאחר שכבר נאמרו לדור המדבר.

הוא אומר: דור נוחלי הארץ לא זכו למה שזכו דור המדבר לשמוע דבר ד אל משה, כפי שהיה בחומשים ראשונים שבני ישראל שמעו את וידבר ד' אל משה לאמור, דבר ד נשמע להם דרך משה כשליח [צינור מעביר השפע] גרידא, ומשה מעביר להם בשם ד' ואומר להם כפי שד' דיבר עמו, אבל דור נוחלי הארץ קבלו את התורה מפי משה בעצמו כדברו האישי, שמלמדם מה שד' לימדו.

ונמצא שדור נוחלי הארץ ירדו מדרגה ממדרגת דור המדבר, ואינם שומעים את דבר ד' אל משה, אלא דברי משה עצמם, וזהו עניינו של ספר משנה תורה, חזרה שנית על דברי התורה וציוויה מפי משה לדור נוחלי הארץ.

והמהדורא השניה פחותה היא במעלתה ממהדורא ראשונה, ולכך לא נאמר בה וידבר ד' אל משה לאמר. וסיבת פחיתותה הוא משום שדור

---

⁶⁸ הגר"א בפ"א לת"ז [סדר הע' תקונים הנד' קודם הקדמה אחרת לתקו"ז], כתב וז"ל ואח"כ משנה תורה שמשה **מפי עצמו** אמר, במלכות שמקנן בעשיה/ אדנ"י/ תש"י, וכו'.

נוחלי הארץ מקבליה, המה במדרגה נחותה מדור המדבר –דור המחשבה.!

דור המדבר – דור המחשבה תם ככלות ארבעים שנה, ותחתיו הקים ד' דור נוחלי הארץ ולהם נתן התורה ברמה פחותה יותר, מפי משה, כי דור המדבר לרוב גבהות מעלתם לא הסכינו למלא תפקיד של ישוב הארץ, להיותם אישי מחשבה לא הסכין להם התפקיד המעשי והמדיני של נחלת הארץ ויישובה, ופחדו להכנס לארץ ולירד ממעלתם הרוחנית והמחשבתית, כמו שבארנו במאמרים הקודמים, ולכן הכחידם הקב"ה במשך מ שנה והקים דור נוחלי הארץ –אנשי המעשה והישוב ולהם ניתן משנה תורה.

האם ח"ו היה כאן טעות כביכול בנסיון הראשוני להקים דור אישי מחשבה? ומתחילה היה צריך לרדת להקים אנשי מעשה, אנשי ישוב?

תשובת הדבר נלמד מלוחות ראשונות ושניות, גם בלוחות היו שני מהדורות!, לוחות ראשונות שנחצבו בשמי מעלה –מכתב א-ל, נשברו, ולוחות שניות שפסלם משה, פסל לך משלך, שהיו חצובים מהמציאות הגשמית, הארצית, נשארו קיימים⁶⁹.

לוחות ראשונות לרוב מעלתם נשברו ונכחדו, ולכן באה לוחות שניות – מהדורא שניה, יותר פחותה להוריד את התורה בלבוש מעשי, בנתיבים ארציים ;

האם גם כאן היה טעות כביכול בנסיון להוריד לוחות ראשונות – מכתב א-ל?

הלא לוחות ושברי לוחות מונחים בארון, אם טעות היה למה הונחו בארון לדורות, עדיף היה להחביאם במקום כל שהוא ולהשכיח זכרם,

---

⁶⁹ ע"י בהגר"א לת"ז מג ב, שכתב שלוחות ראשונות היו מעץ החיים, ושניות מעץ הדעת, ורק לעתיד יתגלה שוב הבחינה של מעץ הדעת.

אלא ללמדך, שאין לה קיום למהדורה שניה – הבינונית והמעשית, ללא מהדורה ראשונה שמימית שתקדם לה, ואף שהמהדורה הראשונה המרוממת לא תסכן לרוב שגב עניינה, מכל מקום צריכה היא להתהוות ושוב להשבר, והתכלית בזה, שאמנם אנו במהדורה הבינונית אך צריכים אנו לדעת כי יש מהדורה גבוהה ממנה, לקיים הכתוב אורח חיים למעלה למשכיל למען סור משאול מטה, עלינו לשאוף ליותר, לדעת אי שם כי יש גבהים, ישנו עולם רוחני הדבק יותר בד', שאיליו אנו מעפילים, ואף שעולם זה רם מאיתנו, ולא נצליח לכוון נתיב חיינו בגובה כה רם, בהתנתקות כה מוחלטת מהארציות, המדיניות וטבעיה, צרכי החיים החמריים והמתלווה עמם, מכל מקום לריח שמניך טובים, בהזדמנויות שונות נתבונן על החיים המרוממים ונעפיל אליהם, כדי שזה ישמור אותנו מסור מטה. לכן הונחו שברי לוחות ראשונות בארון, כדי שגבהותם של לוחות ראשונות ישמשו לנו לתמרור דרך, למעלה למשכיל!

הוי אומר לוחות ראשונות באו כדי שיהיה שברי לוחות מונחים בארון, כדי שהמהלך הרוחני, המנותק ממאויי הארציות, שאמנם אין לו קיום כדרך חיים קבועה, ישמש אותנו בתורת שברי לוחות, שיונחו בארון למען האורח חיים למעלה למשכיל.

וכך גם הקמת דור המדבר – אישי המחשבה נועדה להיות שברי לוחות לדור נוחלי הארץ – מקבלי משנה תורה, שישאפו לנגוע בדור המעפילים, למען סור משאול מטה.

ומכאן ילמד כל אחד לייקר את אותם שעות ומועדים שבו נפשו מתרוממת אל על, ומלאה היא בשאיפות ורגשי קודש, ואף שבמהלך רוב שעותיו אין לבו עמוס ברגשי קדש שהיו עמו בשעת התפילה, בשעות הרוממות, מכל מקום יהיו המה שברי לוחות שיהיו מונחים בארוננו.

ויראה לשקוד לייצר לעצמו לוחות ראשונות רבות, להרבות לארוננו שברי לוחות, שייקיימו בו אורח חיים למעלה למשכיל, למען סור שאול מטה.

פרשת ואתחנן – שבת נחמו.

נחמה וגאולה

דברו על לב ירושלים וקראו אליה
מובן הכתוב שגם בגלות ירושלים, ושפלותה, ליבה של ירושלים חי ופועם, והנביא בא לדבר אל ליבה;
פסוקים אלו שהם פסוקי הנחמה ובשורת הגאולה, מדברים על ליבה של ירושלים, הוי אומר שמשם תצמח הגאולה, ושם טמון זרעוני הגאולה.

מהו ליבה של ירושלים? היכן מצוי הלב שמעולם לא נחרב?
ליבה של ירושלים ציון שמה! [במק"א נתבאר שציון הוא יסוד נוקבא⁷⁰, - תשוקת המקבל], והוא נקודת התשוקה והצמאון של בני ירושלים ואנשי ציון;

אכן המקדש נחרב, אין קרבנות ולא נביאים, הקשר עם הבורא נגדר בדרכי גזית, לא רואים כל כך את השגחתו המוסתרת, ואת אהבתו לבניו, ומאידך גם מבחינתנו איננו חשים את אותו דבקות וקשר עם הבורא כפי שהיה.

---

⁷⁰ ראה, שלהי אדר"ז דף רצו.

אבל הצמאון התשוקה והחפץ נשאר בלב פנימה, הלב פועם ומצפה לראות בקודש ולחזות את השגחת הבורא ואהבתו לבניו, הלב חושק לימים היפים בו רצון כל העם היה אך ורק בקשר עם הבורא, אך ורק בעשיית רצונו, זריזות בקיום פקודיו.

לבו של העם בתפילת והראינו בבנינו, ושמחינו בתיקונו,

וכל שהלב עדיין פועם יש שורש לתקוות הגאולה,

כל עוד שהלב חושק, שבני ירושלים חפצים לראות בדבקות בבורא, ורוצים להתעלות ברוחניות, שואפים הם להתעלות, להתרומם, לדבוק במצוות ד', להתחזק בקשר עם הבורא, אזי יש מהיכן שיצמח הגאולה,

יוכל להתקיים דברו על לב ירושלים!!!!

פרשת ראה

עליית הרגלים

מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב.

אמרו חז"ל בתו של אברהם אבינו שנק' נדיב שאמר מחוט ועד שרוך נעל. ובשכר זה זכו בניו לחוט של תכלת ולנעל של עולי רגלים.

הנה לכאורה מהות נדיב הוא אדם החונן ונותן משלו לאחרים, ואם כן יפלא מה מצאו חכמינו ז"ל בהך קרא שאמר מחוט ועד שרוך נעל, שלא רצה ליהנות משל אחרים, הוכחה על מידת הנדיבות?

ולבאר הדבר יש להקדים ולהתבונן מהו הענין שבשכר שאמר אברהם עד שרוך נעל זכו בניו לנעל של רגלים, שהלא וודאי אין זה סתם מהלך חיצוני של דבר ששמו נעל בעד נעל אלא שיש כאן איזה מהות בנעל

של עליית עולי הרגלים שהוא מכוון נגד אמירתו של אברהם אבינו שלא רצה ליהנות אפ'י בשרוך נעל משל אחר.

והנה עליית עולי רגלים לבית המקדש הוא כפי שהכתוב אומר "ששם עלו שבטים להודות לשם ד'". אמנם זהו תכלית עליית הרגל אבל העליה עצמה יש בה בחינה מיוחדת וכמו שמצינו בתנא דבי אליהו על עלייתו של אלקנה "וכך שנינו" אלקנה היה עולה לשילה ארבע פעמים בשנה, ובני ובני ביתו ואחיו ואחיותיו וכל קרוביו היו עולים עמו, וכשעולים עמו בדרך היו לנים ברחובה של עיר והיו מתקבצים האנשים לבד והנשים לבד שכן האיש היה מדבר עם האיש, והאישה - עם האישה וגדול - עם הקטן **והייתה המדינה רוגשת** ושואלים להם להיכן תלכו ואומרים להם' לבית האלוקים שבשילה, שמשם תצא תורה ומעשים טובים מיד עיניהם משגרות דמעות ואומרים להם נעלה עמכם וכו'.

הרי שהעליה עצמה יש בה התקרבות מיוחדת לבורא יתעלה עד שכל המדינה רוגשת מהענין, וזה לפי שהעליה מורה ואומרת על ההשתוקקות לקרבת הא-ל, על עזיבת החיים החמריים לעלות בסולם העולה בית א-ל, עצם העליה מבטאת את השאיפה והכמיהה, ההתמסרות וההתקשרות! לחיי הרוח שמפכים במקדש הא-ל. ואכן האבוקה הזו של ההשתוקקות והכמיהה הצליחה לנשוא בכנפיה את ההמון כולו והביאה לכך שהייתה כל המדינה רוגשת.

רגש ההתמסרות והכמיהה במהותו הוא נוגד את האנוכיות, כל עניינו הוא התקשרות בחיי הרוח וניתוק מהחמירות ורגשות התאוות הארציות ילידי האנוכיות, שאכן האנוכיות היא תולדת הנפש התאונית שבאדם ואין לרוח האלוקי שבאדם חלק בה. החלק אלוקי ממעל שבאדם שואף תמיד להינשא לרוחניות להיות נקשר בחיי רוממות, ורק החלק התאוני הוא זה שבאנוכיותו סוחף את האדם לחמירות וקושר אותו עם ההצלחות המדומות שכביכול האדם עצמו תופס מקום וחשיבות.

זהו סודה ומהותה של הנדיבות שהיא רגש מפעם בלב האדם לתת לזולת ולוותר מהצרכים של עצמו, לתת ולא לקבל, לעזוב את האנוכיות תולדת החומריות ולתת לאחר, לחון את הזולת ולא לחשוב איך לנצל את הזולת למען ההצלחה והטובה שלו. הנדיבות הוא ההתמסרות לתכלית היפך האנוכיות, וזהו מידתו של אברהם אבינו שלא רצה ליהנות מאחר לא רצה לנצל את רגשי המחויבות של מלך סדום בעד מה שגמל עימו, כי הלא בזה הוא פוגם במידת ההתמסרות לזולת אם מערב הוא שיקוליים אנוכיים, ורווחים עצמיים, הרגשות דקות אלו הן בנות מידת הנדיבות, ובשכר רגש הנדיבות הזך שכל כולו התמסרות לנתינה כל כולו עזיבת העיסוק בטובת עצמו ומסירת כל האישיות לתכלית הנרצית בשכר זה זכו בניו לפעמי נעלים, לרגש העצום המונח בהתמסרות והתקשרות לחיי הרוח שמפכים במקדש הא-ל.

פרשת נצבים

פרשת התשובה – כי המצוה הזאת.....

התשובה משורש שבירת הכלים

החטאים מהותם התרחקות - מהדבקות בקב"ה, מהציווי של הקב"ה, מאור הוי"ה אשר בנפשו, ומחמת הריחוק אזי גם כאשר רוצה להתקרב קשה ביותר,

ועל זה באה פרשת התשובה, שעניינה החרטה והמרמור מהחטא, שבכך מכבס את נפשו החוטאת וזוכה לשוב לאותו **זוך של דבקות**. זהו מצוות התשובה!

אכן בכדי שיקל עליו שיקובל תשובתו, יש להקדים מהי שורש חידושה של תשובה.

והנה שורש הענין, הוא בעצם הוויית הבריאה, ששם מונח יסוד מהות התשובה, דהנה קודם בריאת העולם שלנו היה עולם התווה [ולפי עיקר הקבלה לא היה בו סדר זמנים], שבו ברא והאציל הבורא יתברך, אורות המלוכשות בעשרה כלים של י' ספירות, והכלים הם עניינים נגבלים, שבהם מתלבש אור אין סוף ומצמצם עצמו בהשכלות והרגשות אין סופיות לפי עניינם הגבולי. ואז נתהווה השכלה של בינה והרגשה של חסד וכיו"ב.

ולפי שהאור הפנימי היה אין סופי ואילו הכלים היו נגבלים, לפיכך לא היה שילובם בר מעמד ומיד נפלו ונשברו הכלים, וירדו ממדרגתם, וחלצו עצמם מהאור, עד שנעשו לענין עצמי גבולי, [ומכאן שורש עולם הבריאה שהוא עולם הנפרדים, שכל זה נתהווה על ידי שבירת הכלים, שע"י שנשברו ונחלצו מאורם נעשו לישות עצמית ללא אור].

וכשרצה הקב"ה לברוא עולמינו, ורצה לתקן הכלים שיהיה היכולת בהם לקבל התקשרות אור ד', אזי אותם ז' כלים של י' ספירות שנשברו, חזרו להתעבר במעי אמא, והיינו ספירת בינה, שבה לא הייתה שבירה בשל היותה כולה מוחין והשכלה ובה מאיר אוא"ס, ולכן דרך התיקון של ז' הכלים שנשברו הייתה שישובו ויתעברו לתוך הבינה.

והיינו שיתפשטו מצורת עצמותם ויעלו לבחינת ההשכלה שבהם, שההשכלה אינה גבולית כל כך, וכשהם בדרגת השכלתם אכן הם דבוקים באור אין סוף יתעלה, ושוב נתהוו לענין בפ"ע על ידי צמצום ההשכלה שבהם באופן שיוכל להתלבש בכלים.

ונמצא שהאופן שבו תקנס והחזירם למצבם הראשון הוא על ידי שהשיבם לבחינת השכלתם בכך שנתעברו במעי הבינה.

וזהו אכן דרך התשובה לשוב להתבוננות באור הוי"ה בבחינה שהוא אין סוף, והוא בחינת ההתלבשות בעולמות חב"ד ששרשם בהתלבשותו בהנהגת אריך אנפין שהוא הנהגה שכולה רחמים, לפי

ששם הוא בבחינת הרצון המקיף, ולא בבחינת הרצון המעשי המלוּבש ומותאם לפי פרטי חוקי הבריאה. ואותם עולמות וספירות דחב"ד שהם השכלות ולא מידות, הם אכן אחוזים ודבוקים בשורש השרשים כתרא קדישא. ובמקום הנהגה זו של אריך אין שם דין, ומי שזוכה להיות מונהג ולקבל שפע החיים ממקום הנהגה זו, אכן זוכה לאור באור החיים, ולקבל הארה שמימית בנפשו לרוממה מכל הבלי ומצרי הזמן דעולם המעשה. ועי"כ יוכל אכן לשוב בתשובה שלמה, ולהתחרט מכל מה שנתרחק מאור הוי"ה ב"ה, בכל פרטי דקדוקי המצוות והמעשים.

והדרך שהאדם יזכה לכך שהקב"ה ינהיג אותו וילך עימו ממקום גבוה דבינה המקבלת מאריך, הוא; לפי מה שידוע שבדרך שהאדם הולך כך הוא זוכה שהקב"ה מתנהל עמו. ולכך ע"י שהאדם יצייר בדעתו ובמחשבתו ובנפשו מה שהקב"ה מתלבש בפרצוף אריך, שהוא הכתר שורש הבינה, ששם הוא עולם הרחמים עולם הרצון להטיב, כולו הטבה, ושם אין מקום לא לדין ולא למשפט, לפי שהדין והמשפט פועל באופן של העדר שפע של טוב, והקב"ה כולו טוב ואין דרך להתהוות ממנו דין ומשפט אלא אם משתלשל להנהיג בספירת מלכות, ולא במקום דאריך, וא"כ על ידי ההתבוננות בציור זה, יחד עם כשרון המעשים וזכות הלב להיות מתעלה ומתרומם ממצרי הגבול דחמדות המעשיות, ולהיותו דבוק במושכלות, ונעלה מכל צרות העשיה בפועל, להיות משתעשע בדבקות ושייכות לאור הוי"ה המנהיג את העולם, ומתגלה בימים אלו באופן דרצון וקירוב, באופן דהתגלות רצון המקורי דרצון הטוב להיטיב [ע"י התלבשות ביי"ג ת"ד המשתלשלים ביי"ג מדה"ר, כנודע מספר חמה"י], אזי עי"כ יוכל להשפיע [בסוד כי ארכב על סוסיד], שגם הקב"ה יתנהל עמו ממקום דאריך המשתלשל דרך בינה.

ועי"כ יוכל לשוב באמת להיות דבוק בבוראו, ולאור באור החיים הרוחניים הזכיים הנעלים מכל מצרי הגבול המעשי.

ונמצא שיש כאן גלגל חוזר; שהקב"ה ברא את העולם בדרך של שבירה ותשובה למעי בינה, ובכך הכין הדרך גם לנבראים להיות מציאותם נשברת ונפרדת מאור הוי"ה ואח"כ לשוב שוב להתבוננות וחיות בצל אם הבנים שמחה, וכיון שכן הוטבע מעצם הוויית הבריאה ממילא יכול האדם בפעליו להשיב הנהגת הוי"ה המשתלשלת מפרצוף אריך, להיות לוקחת בחיקה את הבנים השבים אליה ולהגן עליהם כנשר יעיר קנו.

ויסוד הגלגל החוזר הלזה שמראשית כזאת הוטבע חק התשובה להכין הדרך לנבראים לעורר את הנהגת התשובה מהקב"ה, הנה תוכן יסוד הדבר הוא זה שהקב"ה ברא את העולם בכח הנהגה שמוטבע בצורה כל החק האנושי, טבעו, מדותיו, וצביון התנהלותו.

והוא הענין דסוד ההתלבשות בפרצופים מא"ק עד נוקבא דז"א שגילה קדוש ד' האר"י ז"ל והוציא תעלומותיהם, שתחת שכת הקודמים דברו הכל במדות וספירות הלבשים רז"ל, בלבוש אדם⁷¹, [בסוד החכמה שבגי' מ"ה], והוא שחקוק בעצם צביון ההנהגה המשתלשלת ע"י הספירות הנאצלות, שיהיו פרטי החוקים כפי טבע ומדות האדם, ובגלגל חוזר הקב"ה ברא את האדם שבטבע נפשו והלך רוחו יש את ציור האילן הקדוש של הנהגת הבריאה, וכל זה למען היות האדם נזר הבריאה ופועל בכל מעשה ומעשה שלו את הנהגת הקב"ה שאכן מצוירת ומוטבעת כמו מראה למעשי האדם שמכוון נגדה.

ומכאן יובן ג"כ שענין תשובת הכלים משבירתם והתרחקותם, לתוך מעי אם הבנים, ממנו שורש לנבראים לשוב משבירתם והתרחקותם לתוך לבושי חב"ד דאור הוי"ה וחיי החכמה המזוככת. והיינו שגם המציאות של ההתרחקות והתשובה לקוחה משורש זה, וגם היכולת

---

⁷¹ הערה: מקובל לומר שהאר"י חידש ענין הפרצופים, והכוונה לסדר ואופן התלבשותם זה בזה, אבל עיקר עניינם שנינו באידרות, אכן אמת הדבר שלא מצאנו בקדמונים הרחבת הדיבור בהם, ואכמ"ל.

והדרך לשוב מהריחוק, וליאור באור החיים, הוא בכוח המוטבע בחוק זה.

תשובה מעיקר חידוש הבריאה

כתב המבי"ט בטעם היות התשובה מקובלת בעשרת ימי תשובה, לפי שימים אלו הם ימי חידוש הבריאה, שהלא העולם נברא ברי"ה, והתשובה הינה מעיקר חידושה של בריאה.

ביאור הדברים, שהבריאה כולה הושתתה על יסוד רצוא ושוב, כלומר, שכל השתלשלות אור אי"ס מעולם אל עולם, הוא באופן של רצוא ושוב, שהוא צמצום וסילוק האור ליצור כלים, בכדי לשוב ולהמשיך האור לכלי, ועד"ז צמצם עצמו ושוב האיר אורו דרך הקו, ועל זה הדרך יצר כביכול עולמות של העדר בשביל שיהיה כלים לקבל האור. וזהו רצוא – בריחה כביכול מאורו, ושוב להתגלות אורו.

וכמו כן עצם בריאת האדם שהוא תכלית בריאת העולם גם כן בעצם צורתו הוא נשמה אצולה משמי רום, אחוזה ודבוקה באורו יתעלה, וכמש"כ מהרח"ו בשערי קדושה ששרשה מעולם הא"ק, ושוב נשתלשלה הנשמה בזה העולם הנעדר, ונקשרה עם הגוף והחומר הנעדר כל אור בחומריותו, ועי"כ הנשמה עומדת באופן שאין מאיר בה אורה העליון באור פנימי, אלא רצה ונידחה היא ממנו, אלא שתכליתה לשוב לשרשה העליון, ולהתאחד בו.

כשם שהכלים דאצילות המאירים בעולם העשיה תכליתם לקבל ולהיכלל באור האצילות, ומשם להאיר גם את הי"ס דעשיה, ועל דרך זה תכליתם להיות כך ברצוא ושוב, מחד להאיר ולהשתלשל בחושך העולם המעשי, ומאידך להיכלל ולעלות לאור האצילות, ומשם מדרגה אחד מדרגה, כך האדם עם חלקי נפשו ונשמתו הוא תדיר ברצוא ושוב. מחד משתייך עם החומר, ושוב מתדבק עם חפץ

האלוקי, מצוותיו וחוקי תורתיו, שהוא עצם מציאות נשמתו העליונה.

וכיון שימים אלו הם הימים של הבריאה, אשר בו נתחדש ונשתלשל אור אי"ס למדרגות רבות עד עולם העשיה, ושוב בשבת קודש עולים כל הכלים להיכלל בשרשם ולהביא לגילוי העונג של המאציל בהם. וכן כסדר, כך שנמצא תבנית מציאות הבריאה היא רצוא ושוב, ממילא מציאות התשובה גנוזה בעצם חידושה של מציאות הבריאה, שאין באמת מציאות של התנתקות מהאור אי"ס, רק יצירת העדר בשביל לקבל ולהמשיך אורו יתברך, אם כן גם האדם אף שחטא ונתרחק, באמת כולו דבוק וחושק להקשר, להיות כל הוויתו תפוסה במציאות אורו יתעלה בקיום מצוותיו, בהליכה בדרכיו, בהתקשרות איתן בדיבורי התפילה.

והרהורי התשובה, קבלתה, והגיונה, חרוטים המה על לוח לב האדם, מעצם השתלשלות נשמתו שירדה מאצילותה והידבקותה באור אי"ס, לתוך מסגרת החומר העכור, בעצם כוח הירידה שלה, והשתלשלותה, הוטבע בה ענין הרצוא ושוב, כשם שענין הרצוא ושוב טבוע בעצם מציאות בריאה, והשתלשלות אין סוף יתעלה, שהם גם בצביון זה של רצוא ושוב, אף האדם אשר הוא בצלם אלוקים יש בו התכונה הזו.

ונמצינו למדים שמציאות התשובה טבועה בעצם חידוש העולם ובעצם בריאת האדם, ולכן אין זה כמו שנראה לאדם שהתורה צוותו להיות איש אחר, אלא התורה ציוותו לחדור לתכונותיו הפנימיות, ולשוב לשרש נשמתו, ועצם ענין ההשבה והתשובה, החרטה והקבלה, הם מטבעי נשמתו, האצולה ומשתלשלת מתבנית השתלשלות אורו יתעלה. וכמש"כ הפתחי שערים [וכ"ה בלקו"ת] שהכרוזים היוצאים בכל יום שובו בנים וכו' כמאמר הגמ' חגיגה טו. המה הארות שנשמת האדם העליונה מקבלת בכל יום, אלא שאין נשמתו המשתלשלת בזה

העולם מרגישה הארות כרוזים אלו ורק מזליה חזי, כלומר שורש נשמתו הנוזלת משפע שמי רום.

ועלה לנו אם כן שמצוות התשובה, אינה מבקשת מהאדם להיות איש אחר, אלא מצוות התשובה היא לשוב למקוריותו, כאחד שברח מביתו ועליו לשוב חזרה לבית אביו, אין זה הליכה למקום אחר אלא שיבה להיכן שהוא באמת!

ולא רק שהמצוה הוא לשוב למקורו, אלא יתרה על כך, כך הוא בתכונת נפשו, שעל אף שנתרחק ממקוריות נשמתו, ומהותו, יש בו רצון פנימי ומשיכה לשוב למקור, וכפי שיבואר שורש טבע זה. ונמצא שכל הקושי שבקיום התשובה, הוא רק שבירת התענוגים וחמדות עולם הזה שלוחמות להשכיח ממנו את שרשיותו, ואת רצונו הפנימי, וככל שירבה להתבונן מה באמת הוא רוצה ייקל לו להגיע ולעמוד במקום רצונו ותשוקותו הפנימית.

ובביאור עוד, דהנה הבריאה כולה מיוסדת על משקל שוה בין האדם נזר ותכלית הבריאה, לבין השתלשלות הנהגת ואורו של אין סוף יתעלה, וכמאמר בצלם אלוקים ברא אותו.

ובהשתלשלות אורו יתברך ממדרגה למדרגה, יש מהלך של רצוא ושוב, דהיינו הסתלקות והתפשטות, כל התהלכות הבריאה בעצם הוויתה ובדרכי התנהלותה מורכבת מסתירה זו, שמחד הוא העלמה של האין סוף כאילו זה טבע ומציאות לעצמו, מאידך כל עצמו אינו אלא התגלות של רצון הקל שמפעם לפעם אף מופיע בהדרו ומראה כי הכל מאיתו יתברך. ומורכבות העולמות זו בזו, הם מחד העדר וסילוק בסוד הגבורות, ומחד התקרבות והתגלות בסוד החסדים, וכגון עולם מלכות – נוקבא, שמהותה היא גבורות, ומאידך מתלבשת היא בחסדים רבים הן באור פנימי והן באור מקיף, כנודע מסוד חג הסוכות ונטילת ד' מינים.

כמו כן נשמת האדם שרשה מעולם היותר גבוה של גילוי אואי"ס, [כמש"כ לעיל] ומאידך השתלשלה לנפש האדם שהוא נשמה שהנצוץ שבה מאיר ביותר חושך, ואין בו גילוי אור כל כך, ולכן החשק והדבקות שלה באואי"ס אין לו משיכה כל כך חזקה. ובהיות ונשמה זו המלובשת באדם עטופה בנפש הבהמית והחמרית, ממילא היא שרויה במלחמה תמידית, בין שרשה העצמי למציאותה בלבושה החמרי, ואולם גם כאשר החמרית שליטה, יש בה בנשמה התשוקה והמשיכה לעלות לשרשה העליון, החצוב מאואי"ס יתעלה, ולכך טבוע בה הרצון לעלות להיות בבחינת שרשה.

וזהו סודה של תשובה!

וכיון שפועל האדם בעצמו לעלות לבחינת שרשו, גם הנהגת הקב"ה המכוונת למעשי האדם, מתעלה לעולמות היותר גבוהים שהם עולמות החסדים, שבהם אין כלל דין וגבורה, ובכך זוכה הוא בדין.

ונמצא שע"י התשובה הכל מתעלה ושב לשרשו העליון שבו יש רק אור אי"ס, רק חסדים, ורק טוב ושפע מהבורא יתעלה. וע"י שהאדם מעלה נשמתו עולה יחד עמו כל עולמות השפע וההנהגה.

ובזה השכלנו חיבור ג' עניינים זה לזה, א. קלות בקיום מצוות התשובה. ב. כוח התשובה למתק הדין בהנהגת החסד שהיא ההנהגה היותר עליונה. ג. זמן מעשה התשובה בימי התחדשות הבריאה.

דרוש נפלא על סודם של ד' מינים

סודות הבריאה והמרכבה הטמונים בד' מינים

ארבעה הם קטני ארץ והמה חכמים מחוכמים

הנמלים, עם לא עז; ויכינו בקיץ לחמם. / שפנים, עם לא-עצום; וישימו בסלע ביתם.

מלך אין לארבה; ויצא חצץ כלו. / שממית, בידים תתפש; והיא, בהיכלי מלך.

שלשה המה, מיטיבי צעד; וארבעה, מיטבי לכת.

שלמה המלך [משלי פרק ל] משבח את תכונותיהם של בעלי החיים האלו, ואומר שע"י תכונותיהם הייחודיות הם מיטיבי לכת, והיינו שהם מתקדמים בדרכם זו, ומגיעים לחפץ הנרצה.

ובמדרש רבה סוף אמור דרשו שד' הם קטני ארץ הולך על ד' מינים שבלולב, שאמנם הם נראים קטנים, אבל יש בהם חכמה מרובה. ואולם לא פירשו לנו חכמי המדרש מה השייכות בין הד' מינים לאותם בעלי חיים.

והנראה לבאר הדברים; שהנה תכונות הבעלי חיים, הם משתלשלות מהנהגת המרכבה העליונה, [הטבועה גם בנבראים, בבני אדם ובבהמות] שהקב"ה טבע בבהמות תכונות שתוכן עניינם מכוון נגד

אופני ההנהגה השונים. וכמו למשל גבורת האריה, הוא נגד מידת העוז והגבורה שבהנהגת הקב"ה. וכיו"ב.

והנה שיבח כאן ד' בע"ח שבאמת מצד עצמם אין להם כוח, ומ"מ הם מטיבי לכת בגלל סגולות צדדיות שמחמתם הם מתקדמים ומצליחים בדרכם.

הנמלים עם לא עז, ומ"מ כיון שהם מתמסרים בחריצות בעקביות ומסירות רבה להשגת המזון, הם מצליחים לאגור לעצמם מזון לכל החורף.

תכונת הנמלים היא משל לתכונה של **מסירות עקבית**, שבדרכה ניתן לצעוד הרבה ולהתקדם עד לתכלית הנרצית. תכונה זו הייתה נחלת האבות הקדושים, שבמסירותם העקבית, כל אחד בדרכו הוא סללו הדרך לבניהם אחריהם, עד כי ע"י שהקב"ה זוכר חסדי אבות הוא מביא גואל לבני בניהם. וכל חסד הקב"ה עמנו הוא מכח חסדי האבות, מסירותם ועבודתם העקבית, שבה סללו הדרך לעבודת ד' לדורות ההמשך.

וזה סוד **נטילת ההדס**: המרמז בתכונת השילוש שלו, לג' אבות הקדושים, שגדר הנהגת עבודתם נקרא בשפת הקבלה חג"ת, שהוא ג' אופנים של עבודת האבות שע"י המשיכו שהוי"ה ינהיג אותנו במידות אלו שזיכו אותנו.

שפנים עם לא עצום ומ"מ הם חסינים, ומצליחים לשרוד בהצלחה מיוחדת, וזה משום ששמים בסלע ביתם. חסינות זו היא תכונה נרכשת, **לאזור עוז גבורה על ידי תנאים סביבתיים**, השכילו השפנים להדבק בגבורה וחסינות סביבתית, ולעשות את הסלעים שסביבם מלבוש והיכל להוייתם, ובכך צלחה וחוסנה דרכם. ואף אנו גם כשאין

לנו זכות אבות, מ"מ יכולים אנו לבקש מהקב"ה שילבש בגדי הנהגה של חסדים, וגבורות, אף שאיננו זכאים להם מכח טוב המעשים, זהו ההנהגה הנקראת נצח והוד, שהיא הנהגת חסדים או גבורות, לא מחמת עצם טבע החסד והגבורה, רק כלבוש חיצוני של הנהגת חסד וגבורה.

וזה סוד נטילת **ערבי נחל**: שאין בהם לא טעם וריח, ומ"מ כוחם בנחל המגדלם, כל הוויתם מכח הסביבה שנסכה בהם עוז הקיום, ואשר על כן נמשלים הם להנהגת נצח והוד, שהיא הנהגת החסד והגבורה, לא משום עצם טבע החסד, אלא רק לבוש של טבע זה המתבטא בהנהגה בפועל במידת חסד או גבורה.

מלך ומנהיג אין לארבה, ומ"מ הוא פועל ומתקיים כקבוצה, **הקיבוץ שלו הוא חוסנו**, כוחו, ויכלתו המרשימה. זהו סוד ההצלחה של המקבץ, שמחמת היותו כולל הרבה יש לו כוחות ויכולות.

וזה אכן אחד מהנהגות הקב"ה לפעול במידת יסוד הנקראת "כל" לשון שהיא כוללת בה כל הכוחות, מידה זו אין לה תכונת עצם, וכל עניינה היא הכוללות שבה, שנכללים בה כל אופני ההנהגות ומדות השפע הקיימים, ומחמת הכוללות וקיבוץ הכוחות שלה, יש לה יכולת השפעה ונתינה לנבראים.

זה סוד **נטילת הלולב**: שעניינו הוא שדרה האוגדת עמה את כל העלים השוכבים ומאוגדים בה, ואף שאר הד' מינים נאגדים עמו. הלולב הוא אכן הכוח המאגד, מחמת תכונת האיגוד שמאגד את עליו סביבו, ניתן בו צביון איגוד כל המינים סביבו. ובכך רומז הוא על הנהגת יסוד הנקראת קיבוץ וכללות כל הכוחות של ההנהגה העליונה, שמחמת קיבוצם ואיגודם יש להם הכוח להשפיע את עניינם לבני ישראל עם קרובו.

השממית, - העכביש, זחל קטן ללא שום עצמיות, ורק משום כך, בידים תתפש עד שתגיע אפילו בהיכלי מלך. כל כוחו ויכלתו רק משום קטנותו, והיותו משולל מכל יישות, לכן אין גבול ליכולת הגעתו לכל מקום, עד כי יגיע אפילו להכלי מלך המקפידים שם על כניסת כל גוף זר.

תכונה זו של אי עשיית עסק, ביטול היישות והעצמיות, נותנת כוח מיוחד להגיע ולצעוד למרחקים, זה משום **שבביטול היישות, מתרחב כלי הקיבול** והגמישות, אשר זה נותן הכוח והעוז להתחבר ולקבל מכל דבר, עדי יגיע להיכלי מלך.

תכונת קיבולת זו, נקראת "מלכות" שקבלת המלכות של הקב"ה תלויה ביכולת הנברא לבטל רצונותיו ועצמיותו, עדי יגיע להכלי מלך, להיות היכל לרצון ד' המולך בו ועל ידו על נבראיו.

זהו סוד **נטילת האתרוג**: בשונה משאר המינים שהם עצים שלהם תכונת גידול, ויצירה, האתרוג הוא פרי, הוא אינו יוצר, אינו מגדל, אלא פרי שגדל, שקיבל את מה שהעץ נתן לו. אין בו כוח יצירה ונתינת השפעה, אלא כולו קבלת החיות מהעץ, ובו מיישם העץ את יצירתו. הוי אומר האתרוג מקבל, ממליך בעצמו את רצון ותפקיד יוצריו.

הוספות לציונים ומקורות:

1. ראה, תו"א בהר, אור התורה ופלח הרימון שם, מגן אבות בראשית, וביאורו"ז בלק.

14. כ"כ בשער הכוונות ענין ההפרש בין שבת ליום טוב.

18. המאמר מיוסד ע"פ הקדמות ממאמר אדה"ז משנת תקס"ז.

21. ראה ביאורו"ז להצ"צ לפרשת נח.

22. מיוסד על תורה אור לך לך.

26. הנה לך העתק לשון התורה אור בפרשתינו.

באד"ר. וכנודע ששרש שרשם של ד' מאות איש הנ"ל נהווה מן ד' מאות שקל כסף שנתן אברהם אע"ה לעפרון. שהד' מאות שקל הנ"ל הם ת' עלמין דכסופין דירתי צדיקיא לעלמא דאתי דהיינו שהם בחי' אורות שפע ענג העליון הנמשכים מבחי' עתיקא קדישא שהוא בחי' ממוצע בין עצמיות הא"ס לעולם האצי' כנודע שהכתר הוא ממוצע בין המאציל לנאצלים ומשם נמשכו השמעות ענג העליון לצדיקים לע"ל. וזהו ענין ת' עלמין דכסופין והם ד' מאות שקל כסף הנ"ל. ונק' עובר לסחר כי כתר נק' סוחר לשון (שבת יג.) סחור סחור שהוא בחי' המקיף לכל ההשתלשלות. ות' עלמין דכסופין הנ"ל הם עובר לסוחר שהם באים ונמשכים מעצמות אא"ס שלמעלה גם מהכתר ועוברין ונמשכין בהכתר ומשם נהרין לצדיקיא לע"ל. וענין הנתינה לעפרון ה' בדרך ענין ירידת הנירוזים כדי להוציאם אח"כ ממנו בתוס' ברכה כו'. אך ביני לביני הן שירדו כ"כ למטה מטה ונעשו בחי' ד' מאות איש לעשו. והוא בחי' ש"ק כמ"ש (ישעיה נ) אלביש שמים קדרות

27. כנ"ל.

29. סעודת הלוייתן הוא סוד החיבורתי, וביארנו הדברים בעד"צ, ונעתיקו משם "שורשם של החיבורתי הם "חסד דבינה דרדל"א" המתפשט בגלגלתא דאריך. אשר עניינו הוא התפשטות ההשכלה וההשגה, ולכן מההארות החסדים אלו דהחבורתי עושה הקב"ה סעודה לצדיקים לעת"ל וזהו סעודת לוייתן. שלויתן [לשון התלוות וחיבור] הוא החבורתי הי"ג, הכולל כולם שהם מתחלקים י"ב לג' חלקים, ד' חבורתי בעורף בסוד הדעת וד' בצד ימין הגלגלת – חכמה, וד' בשמאל – בינה והלווייתן כולל ומקיף כל הדרגות. וממנו הארת הדעת והבינה דלעת"ל.

והיינו שלעת"ל ההשגה תהיה בביטול גמור בבחינת בינה שהוא סוד עקידת יצחק, ואשר ע"כ אמרו במדרש הנעלם אלה תולדות יצחק - השחוק שיהיה מנת חלקם של הצדיקים. ואולם כוח התפשטות הבינה הוא בכוח הארת החסד שהוא האור של החכמה והשכל שיכולים הנבראים להשיג כשהם בבחינת ביטול. ואור חסד זה נגזר לעת"ל וגנוז ביסוד דז"א. וממנו יתגלה בעטרת היסוד שהוא ימות המשיח עטרת מלכם ובשלמותו יתגלה לעת"ל. וזהו המבואר שם, בשורש הענין.

34. העתקת לשון התו"א, פרשת וישב.

כנ"ל. ויוסף עצמו בירר בירור זה הראשון ג"כ אף ששרשו משם מ"ה דאצי' שהוא בחי' המ"ד אעפ"כ מאחר שנתלבש למטה בגוף היה צריך לברר בירור זה התחתון ג"כ כשאר אחיו וזהו והנה אנחנו מאלמים כו' שכולנו שוים בזה להעלות מ"ן במל'. אלא שלאחר בירור זה והנה קמה אלומתי כו' שנמצא בו מעלה יתירה מצד שרשו בשם מ"ה דאצי' שע"ז מדרגתו הוא להוריד מ"ד לברר בירור שני את המ"ן שכבר העלו במל'. ובירור זה אין בכח שאר השבטים שהן בבריא כו' שלמטה

41. ראה בזה בהרחבה, באור התורה להצ"צ בפ' יתרו.